

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

2016. TAVASZ

2016. TAVASZ

RUKOVETI

Szerb-magyar zenei
kapcsolatok nyomában

KENNEDY

A hegedű
brit fenegyereke

JAZZ-INTERJÚK

Gonda János,
Szabó Sándor, Vig Tommy

RÁCZ ÖDÖN

Magyar nagybőgős világsikere

XXI. ÉVFOLYAM I. SZÁM

ISSN 1416-1109

9 771416 110003

ÁRA:
900 Ft

Igudesman & Joo ▪ Joey DeFrancesco Trio ▪ Farkas Gábor ▪ Jeff Mills
Nemzeti Filharmonikusok ▪ Myung-whun Chung ▪ Ula Sickle
Orchestra Filarmonica della Scala ▪ Shai Wosner ▪ The Moon Opera
Ránki Dezső ▪ Klukon Edit ▪ Snétberger Ferenc ▪ Cheikh Lô
Martin Haselböck ▪ Staatskapelle Weimar ▪ Robert Glasper
Martin Lubenov's Jazzta Prasta ▪ Mozarteumorchester Salzburg
Jeff Mills ▪ Wayne Shorter Quartet ▪ The Moon Opera ▪ Ránki Dezső
Kínai Nemzeti Opera ▪ Martin Grubinger ▪ Sarah McKenzie Quartet
Igudesman & Joo ▪ Joey DeFrancesco Trio ▪ Shai Wosner ▪ Jeff Mills

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál

A tavasz ünnepe

Igudesman & Joo ▪ Joey DeFrancesco Trio ▪ Farkas Gábor ▪ Jeff Mills
Nemzeti Filharmonikusok ▪ Myung-whun Chung ▪ Ula Sickle
Orchestra Filarmonica della Scala ▪ Shai Wosner ▪ The Moon Opera
Ránki Dezső ▪ Klukon Edit ▪ Snétberger Ferenc ▪ Cheikh Lô
Martin Haselböck ▪ Staatskapelle Weimar ▪ Robert Glasper
Martin Lubenov's Jazzta Prasta ▪ Mozarteumorchester Salzburg
Jeff Mills ▪ Wayne Shorter Quartet ▪ The Moon Opera ▪ Ránki Dezső
Kínai Nemzeti Opera ▪ Martin Grubinger ▪ Sarah McKenzie Quartet
Igudesman & Joo ▪ Joey DeFrancesco Trio ▪ Shai Wosner ▪ Jeff Mills

www.btf.hu

BUDAPEST

HANGVERSENYEK 2016

Zenei csemegék

HELYSZÍN:
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA, DÍSZTEREM
Budapest, V. ker.,
Széchenyi István tér 9.

FEBRUÁR 19. 19:00

ISMERETLEN FÉRFIKAROK

VEZÉNYEL: STRAUZS KÁLMÁN

JEGYEK A HELYSZÍNEN
VÁLTHATÓK

MÁRCIUS 07. 19:00

VIRÁG HELYETT

VEZÉNYEL: RIEDERAUER RICHÁRD

ÁPRILIS 29. 19:00

VIDRÓCZKI VARIÁCIÓK

VEZÉNYEL: RIEDERAUER RICHÁRD

NIGEL KENNEDY A ZENEI DIVATOKRÓL (22–26. oldal)

BENKÓ SÁNDOR EMLÉKÉRE (49. oldal)

VÁRJON DÉNES ÉS KELLER ANDRÁS ÚJ BEETHOVEN-ALBUMA (65. oldal)

DOSSZIÉ

Szerb-magyar zenei kapcsolatok

Egy évszázad eltérő útjai két nemzet kóruskultúrájában – A 19. századi magyar kórusirodalom formálódása Stevan Mokranjac Rukoveti-jének tükrében
B. Kaskötő Marietta tanulmánya 6

KLASSZIKUS

Emberi orgona és avantgárd klasszikusok

Fassang László tavaszi koncertjei a Müpában 12

Egyetlen dalban egy élet esszenciája

Kamarazenei hangversenyek a Zeneakadémián 14

Zenei időutazás Salzburgban

16

CÍMLAPSZTORI Magyar nagybőgős világsikere

Rácz Ödön új szólólemeze a Deutsche Grammophonnál 18

„A divat antitézise vagyok”

Budapesti találkozás Nigel Kennedyyel 22

International Classical Music Awards (ICMA) 2016

28

Körkép

Budapesti Fesztiválzenekar, Nemzeti Énekkar, Concerto Budapest, Budafoki Dohnányi Zenekar, Miskolci Szimfonikus Zenekar, Pannon Filharmonikusok, Kodály Filharmonia, Szegedi Szimfonikus Zenekar, Honvéd Férfikar, Duna Szimfonikusok 30

JAZZ

Három őszinte hang

Beszélgetés Gonda Jánossal 42

„Ha nem jössz rá magadtól, akkor ügyis hiába...”

Találkozás Szabó Sándor gitárművésszel 46

Benkó Sándor emlékére

49

Vig Tommy zenei útravalói az olimpiára

50

JaTaKuCs @ BMC

A Jazztanulmányi Kutatócsoport előadás-sorozata 53

Tavaszi jazzkoncert-ajánló

54

VILÁGZENE

„Zenei anyanyelvünk ismerete nélkül félanalfabéták vagyunk”

Szerényi Béla, az Óbudai Népzenei Iskola igazgatója 56

Budapest Folk Fest 2016

59

Hatalmas Halmos-hagyaték – kincsekkel

Árendás Péter népzenekutató Halmos Béla örökségéről 60

GRAMOFON-HANG

Az akusztikus művészetek mostohagyermeké: a hangfelvétel-esztétika

8. rész: Az ötvenes-hatvanas évek (5.) Ujházy László tanulmánya 62

GRAMOFON ZENEKRITIKAI MŰHELY

Klasszikus zene, opera, jazz, népzene és világzene

65

Terjesztési pontok

82

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

Főszerkesztő: **Retkes Attila** Főszerkesztő-helyettes: **Bércesi Barbara** Főmunkatársak: **Réfi Zsuzsanna, Ujházy László, Várkonyi Tamás, Zipernovszky Kornél**
Lapterv: **Práczyk István** Tervező szerkesztő: **Kondor Anna**

Címlapon: **RÁCZ ÖDÖN**. Fotó: Lukas Beck

A szerkesztőség levelezési címe: Gramofon – H-1282 Budapest, Pf. 68. Telefon: +36 20 998 1499 E-mail: retkesattila@retkesattila.hu; zene@gramofon.hu • **Internetes folyóirat:** www.gramofon.hu • Kiadja a **Retkes Attila Kulturális Értéktörvény Kft.** H-1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 54. V. ép. Felelős kiadó: Retkes Attila • Előfizetés, terjesztés, hirdetés: 06 20 998 1499, e-mail: retkesattila@retkesattila.hu

Nyomás és kötés: Kapitális Nyomdaipari Kft. 4002 Debrecen, Balmazújvárosi út 14. Felelős vezető: ifj. Kapusi József

Megjelenik évszakonként. Előfizethető a kiadó címén; postai úton, telefonon vagy e-mailben. Az éves előfizetés ára 2016-ban: 3000 forint

A Gramofon az ICMA nemzetközi zsűrijének tagja

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2016
17

HAJA ZSOLT
operaténor

BÉRLETÚJÍTÁS

BÉRLETVÁLTÁS MÁRCIUS 16–31.

ÁPRILIS 1. – JÚNIUS 30.

ElsőSorban

Szerb-magyar zenei kapcsolatok

Hagyomány és modernitás – a magyarországi szerbek zenéje a szerb-magyar zenei kapcsolatok tükrében címmel rendeztek nemzetközi tudományos konferenciát 2015. december 4-én és 5-én, az MTA BTK Zenetudományi Intézet Bartók Termében. A konferenciát a budapesti Szerb Intézet, az MTA BTK Zenetudományi Intézet, valamint a belgrádi SZTMA Zenetudományi Intézet közösen szervezte, az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával.

A tudományos ülészekon az alábbi előadások hangzottak el:

- Danica Petrović (Belgrád): Kornelije Stanković – az új hírnöke és az örökség védelmezője
- B. Kaskötő Marietta (Miskolc): Egy évszázad eltérő útjai két nemzet kóruskultúrájában. A 19. századi magyar kórusirodalom formálódása Stevan Mokranjac Rukoveti-jének tükrében
- Biljana Milanović (Belgrád): Kornelije Stanković és a szerb népzene fogalmának kialakulása
- Marijana Kokanović Marković (Újvidék): Kornelije Stanković zongoramű repertoárja – európai gyarkorlat és nemzeti ideológia
- Baranyi Anna (Budapest): Magyar-szerb kapcsolatok Erkel Ferenc Brankovics György című operájának bemutatójában (1874)
- Nataša Marjanović (Belgrád): Dokumentumok Kornelije Stanković szerepéről a szerb zene- és művelődés-történetben
- Danijela Kličković (Újvidék): Isidor Bajić egyetemi évei Budapesten (1897-1901)
- Srđan Atanasovski (Belgrád): Isidor Bajić és Ó-Szerbia
- Dejan Popov (Temesvár): Kornelije Stanković, Tihomir Ostojic és Isidor Bajić művei a temesvári szerb kórusok repertoárjában
- Katarina Tomašević (Belgrád): Tihomir Ostojic Petar Konjovic művészeti és politikai nézeteinek vonzaskörében
- Dalos Anna (Budapest): Egy zeneszerző-nemzedék az új zene útján
- Tímár Zsófia (Hannover): Vujicsics Tihamér zeneszerzői hagyatéka. Egy műjegyzék összeállításának dilemmái
- Ittzés Mihály (Kecskemét): Egy kárpát-medencei zeneszerző: Petrovics Emil
- Jelena Jovanović (Belgrád): Tihomir Ostojic kéziratgyűjteménye a mai népzene-tudományi kutatások kontextusában
- Sebő Ferenc (Budapest): Bartók Béla szerb népzenei gyűjtése – fonogramok a Bánátból 1912
- Danka Lajić Mihajlović (Belgrád): Az első hivatásos tambura-zenészek gyakorlatának szerepe a szerb tambura-hagyomány repertoárjának és stílusának kialakulásában
- Eredics Gábor (Budapest): Vujicsics Tihamér folklórkutatásainak hatása Magyarországon
- Tóth Endre (Budapest): A folktól a rockig, a rocktól a folkig: Balkán népzenei hatások az Illés dalaiban
- Déri Balázs (Budapest): A szentendrei szerb orthodox ének ma. Egy munkahipotézis

A Gramofon szerkesztősége ezúttal a fiatal zenetörténész, B. Kaskötő Marietta előadásának írott változatát közli – kifejezve a téma iránti elkötelezettségét.

B. Kaskötő Marietta:

Egy évszázad eltérő útjai két nemzet kóruskultúrájában

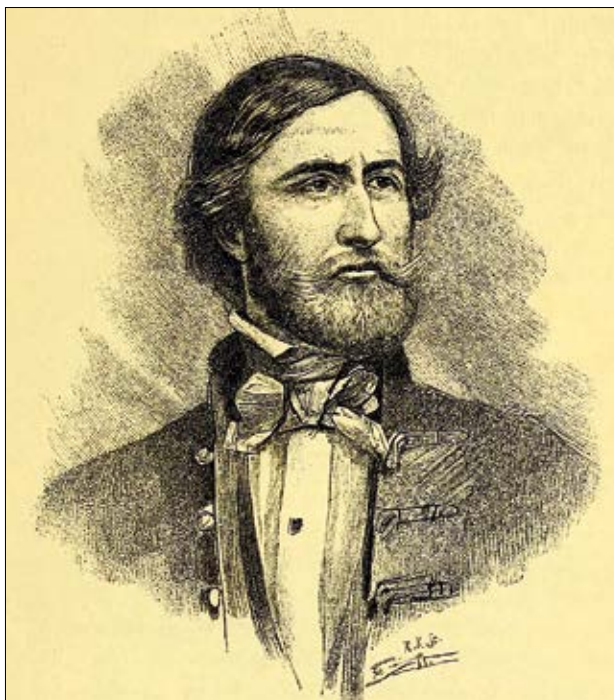
A 19. századi magyar kórusirodalom formálódása Stevan Mokranjac Rukoveti-jének tükrében

„A nemzet közös ihlet.” József Attila ezzel a rövid és frapáns definícióval adott választ arra a kérdésre, amely akkor már mintegy száz éve lázban tartotta Európa egészét. A 19. század új szellemi áramlatának nyomában Európa szerte a nemzeti öntudatra ébredés eszméje, ennek manifesztációjaként pedig függetlenségi mozgalmak, forradalmi törekvé-

sek és az elnyomás alól felszabadító szabadság ideája határozta meg a kontinens csaknem valamennyi országában a politikai és a társadalmi közhangulatot. Sőt további, a szocio-politikai kontextuson túlmutató reflexiók is körvonalazódtak az egyes nemzetek szellemi és kulturális életében.

Carl Friedrich Zelter, a német Liedertafelek felvirágoztatója

Egressy Béni nevét a Szózat megzenésítése tette halhatatlanná

A reformkori Magyarország nemzeti egység létrehozását célzó törekvései az irodalomban és a kulturális szféra más területein, így például a zenei életben egyaránt megmutatkoztak. A 19. század első felében kibontakozó dalosmozgalom nyomán számos új kórus tűnt fel a magyar zenei élet horizontján. Az újonnan megalakult kórusok, szemben a 18. század végétől működő, egyértelműen német gyökerekből táplálkozó daloskörökkel, egy új, célzottan magyar kóruskultúra megteremtésének nélkülözhetetlen eszközei voltak. A „dalos mozgalom” feltűnését megelőző évtizedek alatt a Berlinben működő Carl Friedrich Zelter által felvirágoztatott daloskörök, vagy ahogyan, magukat nevezték az Artúr-mondakör kerekasztalára utalva, Liedertafelek repertoárját tekintették kiindulási alapnak a magyar területen működő daloskörök.¹ Mindez azt eredményezte, hogy a 18. és a 19. század fordulóján a magyar kóruséneklésben sokkal inkább a német kultúra nyomai, semmint a magyar nemzeti kulturális egység létrehozására irányuló törekvések mutatkoztak meg. Változás csak az 1830/40-es évektől jelentkezett, amikor is a magyar nyelv kérdése, ezzel együtt pedig 1843 decemberében a magyar nyelvű oktatás ügye is lassan révbe ért.² Minden bizonnyal erre reflektálva a daloskörök repertoárján egyre több magyar nyelvű darab is megjelent. Mindezzel

párhuzamosan bontakozott ki a már említett „dalos mozgalom”, amely a 19. század első felében átvette a dalosköröktől az irányítást a magyar kóruséletben. Az első, már kifejezetten az új mozgalom hatása alatt álló kórus, vagy az akkori divatos szóhasználattal élve dalárda, 1840 körül alakult meg a Pesti Magyar Színház és a Nemzeti Színház egyik karénekese, Havi Mihály vezetésével.³ A pesti dalárda megjelenését követően rövid időn belül számos új kórus jelent meg az ország különböző pontjain, így többek között Budán Doleznák Antal, Pozsonyban Stoffregen János, Pécsen Wimmer Ede József és Győrött Richter Antal vezetésével.⁴

Az 1840-es években létrejött dalárdák fejlődésében azonban az 1848/49-es szabadságharc leverése átmeneti megtorpanást idézett elő: a nyilvános szerepléseket betiltották, a kórusok felbomlottak.⁵ Valamennyi műalkotást szigorú ellenőrzés alá vont a politikai hatalom: amennyiben valamely darabból a nemzeti öntudattal, vagy a forradalom eszméivel rokonszenvező tartalmat véltek kiolvasni, nem adták meg az engedélyt a mű nyilvános előadására. Egyetlen megoldás maradt csupán: régi magyar szövegek megzenésítésével lehetett csak a cenzúrát kijátszani. A kalitkába zárt búsongó madárról, az elköltöző golyárról, fecskéről szóló, és más ha-

¹ Friedhelm Brusniak: „Chor und Chormusik”. In: Ludwig Finscher (Hrsg.): Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Enzyklopädie der Musik. II. (Kassel: Bärenreiter, 1995.) 777-778.

² id. Ábrányi Kornél: Az Országos Magyar Daláregyesület negyedszázados története 1867-től 1892-ig. (Kapcsolatban a hazai műviszonyok fejlődési adataival). Az 1892. évi Budapesti Jubiláris Országos Dal- és Zeneünnepély alkalmára. (Budapest: Országos Magyar Daláregyesület, 1892.) 8.

³ Ábrányi: i. m. 9.

⁴ Fazekas Ágnes: Magyar zeneszerzők világi kórusművei a 20. század nagy zenei változásai előtt. DLA disszertáció, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 2007. (Kézirat). 6-7.

⁵ Ábrányi: i. m. 9.

Elénken. (Vivace.)

1. A leg-el-ső ma-gyar em-ber a ki-rály,
2. S vér, ve-ri-ték vagy ha-lál az, mit ki-ván,
3. Min-den em-ber le-gyen em-ber és ma-gyar,
Ér-te min-den hon-fi kar-ja ke-szen áll,
Ál-do-zat-ként rak-juk azt le-zsá-mo-lyán,
A kit e föld hord se-gé-vel be-ta-kar,
Lel-je né-pe bol-dog-sá-gán ö-rö-mét,
Hogy mondhasuk csends-vi-har-ban: szent ha-zánk,
Egy-mást ért-ve, bol-do-git-va ily egy nép
S hir, sze-ren-cse ko-szo-ru-z-za szent fe-jét.
Meg-fi-zet-tük mind mi-vel csak tar-to-zánk.
Bár-mi vész szel biz-ton, bát-ran szem-be lép.

1. kottapélda:

Thern Károly – Vörösmarty Mihály: A legelső magyar ember

sonló, a fennálló helyzetben metaforikusan értelmezhető szövegekre komponálták a zeneszerzők műveiket, amelyek voltaképpen a rabságban szenvedő hazafiakról, a bujdosó vagy épp külföldre hurcolt katonákról szóltak.

Hasonlóan a magyar kórus-repertoár életben tartásához, a felozlatott dalárdák újjászervezése sem volt egyszerű. 1851-ben Thill Nándor, lipótvárosi egyházi karnagy elsőként tett kísérletet a forradalom leverését követően dalkör alapítására, amely csak 1852-től vált nyilvános egyesületté Pest-Budai Dalárda néven.⁶ A kórus első nyilvános fellépése, amelyre 1854 decemberében kerülhetett csak sor, számos új dalárda megjelenését eredményezte: ekkortájt alakult meg többek között az Eperjesi Dal- és Zeneegylet, a Kolozsvári Katolikus Lyceumi Dalárda, a Pesti Magyar Királyi Egyetemi és a Budai Műegyetemi Dalárda.⁷ A magyar dalármozgalom virágkorát az 1860-as és az 1880-as évek között húzódo periódusra tehetjük. Ebben az időszakban minden addiginál nagyobb számban működtek országszerte kórusok; hasonló intenzitás csak az 1840-es évek elején mutat

⁶ Ábrányi: i. m. 10–11.

⁷ Ábrányi: i. m. 16.

⁸ Ábrányi: i. m. 8.

⁹ Szabolcsi Bence: A magyar zene évszázadai II. Online elérés: <http://mek.oszk.hu/02000/02044/html/2kotet/7.html> (Hozzáférés dátuma: 2016. január 19.)

Andante maestoso

Ha-zád nak ren-dü-let-le-nül légy hí-ség
Ó, ma-gyar! Böl-csöd az s maj-dan sí-rod is, mely á-pol.
sei-ta-kar. A nagy-vi-lá-gon e-kí-vül

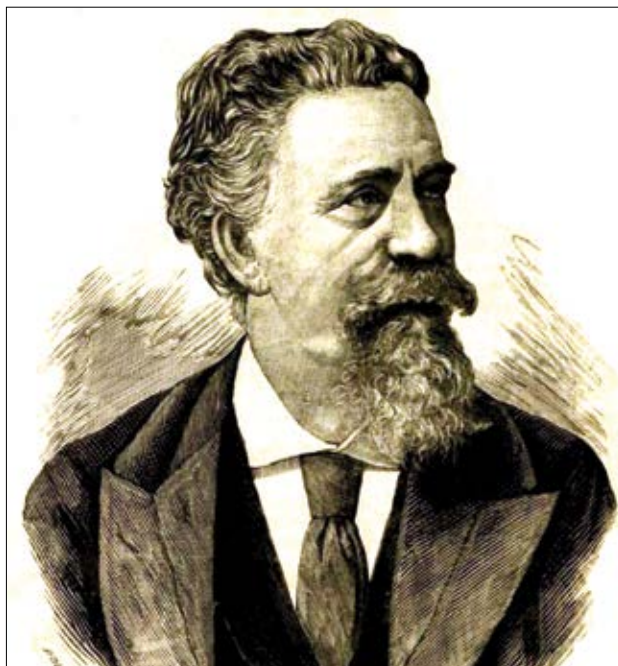
2. kottapélda:

Egressy Béni – Vörösmarty Mihály: Szózat (részlet)

kozott meg az új magyar kórusok szerveződése terén. A dalárdák nagy ütemben gyarapodó száma értelem szerűen a magyar kórus repertoár mielőbbi bővítését is megkövetelte. A legjelentősebb magyar kóruskomponisták ebből az időszakból Doppler Ferenc, Huber Károly, Lorenz János és Thern Károly voltak.

Ám mielőtt kiragadnánk a teljesség igénye nélkül néhány példát a felsorolt szerzők művei közül, érdemes röviden áttekintenünk, hogy pontosan milyen hatások alatt formálódott a 18. és a 19. század magyar kóruszenéje. Az első és talán legerőteljesebb befolyás a német zenéből eredeztethető. Ahogyan a dalos körök kapcsán már említésre került, a 18. század végétől kezdődően indult meg a német kórusrepertoár intenzív beáramlása a magyar kóruséletbe. A kezdetben német nyelvű szöveggel énekelt művekhez azonban az 1830-as évektől magyar nyelvű szövegeket készítettek, figyelmen kívül hagyva az eredetileg német prozódiahoz komponált ritmus-, illetve dallamvilág és a magyar nyelv beszédhangsúlya között fennálló feloldhatatlan ellentétet.⁸ A fennálló problémát csak tovább súlyosbította, hogy az így keletkezett „hibrid” alkotások aztán minta gyanánt szolgáltak a következő évtizedek kórusműveinek megírásához. E stílus képviselői között említhetjük Versegly Ferenc és Amadé László nevét.

A másik, ugyancsak fontos tényező, amely jelentős nyomot hagyott a magyar zenei életben, azon belül is a kóruszene területén, a verbunkos megjelenése volt. A magyar nemzeti romantika manifesztumaként, ahogyan Szabolcsi Bence megfogalmazta, „az ősi nemzeti zene szerepét vette át a köz tudatban”,⁹ ezzel megalapozva azt a tévhitet, amelyet majd

Huber Károly

dalok képezik.¹⁰ Az eljárás, amelyben népdalok kerülnek műzenei kontextusban felhasználásra, már Mokranjac előtt is ismeretes volt. Mokranjac kortársa, Josif Marinkovic ily módon keletkezett kórusműveit kolónak nevezte.¹¹

A Mokranjac-kompozíció címe (Rukoveti) a népnyelvből kölcsönzött aratás, betakarítás kapcsán használt terminus, amelyet szabad fordításban a „maroknyi” magyar kifejezésnek lehet megfeleltetni. A termény egyetlen halomba való begyűjtésének jegyében állította egymás mellé Mokranjac kórusciklusában a különböző vidékekről, úgy mint a régi Szerbia területéről, elsősorban Koszovóból, továbbá a Montenegróból, Macedóniából és Boszniából származó népdalokat.¹² Ezzel kvázi egy virtuális térképet hozott létre sajátos módon a szerbek lakta területekről. A ciklusban szereplő dalok aszimmetrikus metruma, dallami textúrája a dél-szerb és a macedón vidékek népzenejének tipikus jellemvonásai. E népdalok minél autentikusabb módon történő felhasználása érdekében az európai dūr és moll tonalitás helyett inkább modális tónusokat alkalmazott Mokranjac kórusműveiben. Egyes harmóniai fordulatai, a homofon és imitációs szerkesztésű szakaszok egyetlen darabban történő szembeállításai, az előadói apparátus, férfikar, nőikar és szólisták váltogatása mind-mind a zeneszerző európai zeneszerzés teréről származó alapos ismereteiről árulkodnak, amely minden bizonnyal a Münchenben, Rómában és Lipcsében töltött tanulmányok hozadékának tudható be (lásd 4. kottapélda).¹³

Stevan Mokranjac

A negyedik kottapéldában közölt részlet a Rukoveti első darabjából származik, amely apparátusát tekintve unikális alkotása a ciklusnak, ugyanis egyedül ez íródott pusztán férfikarra. Jóllehet, a sorozat csaknem valamennyi tételében találhatunk férfihangra készült szólószakaszokat, a férfikar alkalmazásának mértéke messze elmarad a korbeli magyar gyakorlatban látottaktól. Ez a megállapítás a Mokranjac-életmű egészét illetően is éppoly joggal megállja a helyét. Az 1880-as évektől ugyanis karmesterként több vegyeskarral is együttműködött, e közös munka produktumaként pedig számos vegyeskari kompozícióval bővült a zeneszerző alkotásainak sora.

Már e rövid jellemzésen keresztül is világosan kirajzolódik Mokranjac kórusművészetének azon karakterisztikumai, amelyek a szerb kórusirodalom kiemelkedő komponistájává tették a szerzőt. Munkásságának tükrében az is jól látható, hogy merőben eltérő volt a 19. század magyar és szerb kórusélete. Egyazon évszázad eltérő utakat hozott a két nemzet kóruskultúrájába. Joggal merülhet fel tehát a kérdés: szabad-e, lehet-e egymás függvényében értelmezni e két egymástól oly távol eső kontextust? Ahhoz, hogy ez az összehasonlítás tudományosan megalapozott legyen, fel kell ismerni, hogy a két nemzet kóruséletének formálódása a vizsgált periódusban két különböző stádiumban állt. A magyar kóruskomponálás ugyanis csak egy zeneszerző-generációval később jutott el oda, ahová Mokranjac kórusművészetben betöltött tevékenységén keresztül a szerb zenei élet már a 19. század utolsó évtizedeiben megérkezett. Az eredeti népdalok felhasználásán, az európai zeneszerzés valamennyi főbb szegmensét ismerő, és azt felhasználó kompozíciós attitűdön alapuló magas fokú kóruskultúra kiteljesedése a magyar zenei életben a 20. század elejéig, Bartók Béla és Kodály Zoltán megjelenéséig váratott magára. ■

¹⁰ Milanović, Biljana: „Musical Shaping of the Nation: Ethno-Symbolism of Mokranjac’s Garlands.” *Muzikologija* 2014/ No. 16: 211-224.

¹¹ Ilić, Vojislav: „Foreword”, in: uő. (szerk.): *tevan Stojanović Mokranjac. Secular Music I. Garlands.* (Belgrád: Publishing House for Music Editions, 1992.) XVII.

¹² Milanović: i.m.

¹³ Ilić: i. m. XV.

Ránki Dezső

Nikolai Lugansky

Grigory Sokolov

MVM
KONCERTEK

A Zongora 2016

Müpa Budapest

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

2016. március 22. (kedd), 19.30 óra – **Ránki Dezső**

2016. április 25. (hétfő), 19.30 óra – **Grigory Sokolov**

2016. október 20. (csütörtök), 19.30 óra – **Nikolai Lugansky**

2016. november 17. (csütörtök), 19.30 óra – **Bogányi Gergely**

Zeneakadémia Nagyterem

2016. január 9. (szombat), 19.30 – **Gyöngyösi Ivett**

2016. január 29. (péntek), 19.30 óra – **Várjon Dénes**

2016. február 10. (szerda), 19.30 – **Vadym Kholodenko**

2016. február 29. (hétfő), 19.30 – **Jandó Jenő**

2016. április 7. (csütörtök), 19.30 – **Stefan Vladar**

2016. május 5. (csütörtök), 19.30 óra – **Alexei Volodin**

2016. október 14. (péntek), 19.30 óra – **David Fray**

2016. november 10. (csütörtök), 19.30 óra – **Evgeni Koroliov**

2016. november 26. (szombat), 19.30 óra – **Richard Goode**

2016. december 9. (péntek), 19.30 óra – **Balázs János**

A jegyek megvásárolhatók a Művészetek Palotája és a Zeneakadémia jegypénztáiraiban, a www.jakobikoncert.hu honlapon a Jegyvásárlás menüpontban, megrendelhetők a jakobikoncert@gmail.com email címen és a 30-257-7150-es mobilszámon, hétköznapokon 9-16 óráig.

Bővebb információ: www.azongora.hu

A hangversenysorozat
névadó szponzora:

Emberi orgona és avantgárd klasszikusok

Fassang László tavaszi koncertjei a Müpában

Több koncerten is találkozhat a Müpa közönsége Fassang Lászlóval, hiszen az orgonaművész a szezon rezidens művésze. Az orgonaexpedíciók keretében hónapról hónapra megismerteti az érdeklődőket a hangversenyterem hatalmas hangszerével, az orgonasztorikban pedig a muzsikálás mellett az instrumentumok történetéről is szó esik. Idén májusban a legjobb sztorikból válogatnak, s ez egyben a tízéves orgona-születésnap nyitó estje is, május 21-én. Két napon keresztül ünneplik a kontinens egyik legnagyobb és mára már világhírűvé vált hangszerét.

◆ Réfi Zsuzsanna

Különleges darabok szerepelnek abban a programban, amely március 17-én csendül fel a hangversenyteremben, hiszen Fassang László barátait hívta muzsikálni az Avantgárd Klasszikusok címet viselő estre. „Minden fellépő művésszel izgalmas a közös játék – meséli az orgonaművész –, mert kölcsönösen gazdagítani tudjuk egymás zenei világát. Rohmann Dittával, a feleségemmel már többször muzsikáltam, akárcsak Vincent Lê Quanggal, de trióban még nem játszottunk. S örülök Philipp Györgynek is, aki szintén pódiumra lép. Az ő közreműködésükkel tudom a zenei ötleteimmet a lehető legjobban megvalósítani. Kíváncsian várom, hogy mi fog kialakulni a négy ember közös játékából. Átlépünk műfaji határokat, hiszen Bach művei mellett jazz is helyett kapott a műsorban. Vincent Lê Quang kollégám a párizsi konzervatóriumban, a kortárs-improvizációs műhely vezetője. Érdekes összepárosítani az ő szaxofonját az orgonával, s a két gondolkodásmódot. Az improvizáció so-

Fassang László

Rohmann Ditta

Forrás: BTF / Posztós János

rán olyan zene születik meg, ami minden elemében megismételhetetlen. Régóta foglalkoztat minket a gondolat, hogy annak idején Bach improvizációit vagy megírt darbjait hogyan fogadta a publikum. Csodálhatunk valamit, mint egy múzeumi tárgyat, de nézhetünk úgyis rá, mint egy olyan dologra, ami a mindennapi életünk része, és szoros kapcsolatban állunk vele. Ezt a két aspektust szeretnénk megmutatni – régizeneből teljesen kortárs mű lesz, az abban a pillanatban megszülető improvizációval. Megpróbáljuk azokat a nézőpontokat a közönséghez közelebb hozni, amelyek lehetővé teszik, hogy a Bachot is úgy hallgassuk, mintha kortársai lennénk.”

Négy nappal később, március 21-én pedig ismét várja az érdeklődőket az OrgonaExpedícióra. „Privilegizált helyzetben van az, aki eljön egy ilyen bemutatóra, hiszen közvetlen közelről ismerheti meg a Müpa 6804 sípból álló, 92 regiszteres, 5 manuális hangszerét. A gyerekeknél megfigyelhető, hogy minél fiatalabbak, annál jobban kimutatják a lelkesedésüket és a kíváncsiságukat. Az idősebb korosztály jobban visszafogja magát, meggondolják, hogy kijöjjenek-e az orgonához jelentkezni. Ahogy a gyerekek megszólaltatják a

Forrás: Gramofon-archív

Vincent Lê Quang

hangszert, rögtön kiderül, nem csak le kell nyomni egy bilentyűt, mint a zongoránál... Csapatmunkában boldogulnak csak ezzel a feladattal is, én pedig játszom a hangszeren, mesélek a szerkezetéről. Emberi orgonát is építünk a résztvevőkből, mindenki kap egy sípot, amelyet adott pillanatban meg kell szólaltatnia, így el tudunk játszani egy-egy dallamot. Szó esik az orgonatorténelemről, a korszakokat jellemző hangzásról, s eljutunk a modern zenéig, amelynek

mindig nagy sikere van. Aki eljön egy ilyen bemutatóra, biztos, hogy másképp hallgatja utána az orgonazenét. Ebben a szezonban még április 27-én és május 23-án lesz Expedíció.”

A művész egy másik, kedvelt sorozata is folytatódik: az Orgona-sztorik. „Ebben a zenét történetek szövik körbe, a zeneszerzőről és az orgonáról. Úgy indult a sorozat, hogy arra gondoltam, jó lenne, ha a nézők sok háttérinformációhoz jutnának az instrumentumokról, a darabokról, a szerzőkről. Azt javasolták, ne zenetörténész, hanem színész lépjen ezekkel a sztorikkal pódiumra, így esett a választás Mácsai Pálra. Van egy orgonista-zenetudós kollégánk, Szabó Balázs, ő gyűjti össze az anyagot, Pali ebből írja meg a forgatókönyvet. Még számomra is sokszor meglepő egy-egy történet... Most a legjobbabból válogatunk, hiszen ez az est nyitja az Orgona 10-et, azaz a Műpás hangszer tizedes születésnapját ünneplő fesztivált. Az estünk után, éjjel 11-től Frank Zappa művei hangzanak fel orgonán, egy francia trió feldolgozásában. Készült egy mesejáték is erre az alkalomra, A királynő álma, emellett nyitott műhely is várja az érdeklődőket, s az orgonaépítés folyamatából is izelítőt kapnak. Három délutáni koncerten Bach, Gárdonyi, Bartók, Kodály, Liszt és Szathmáry Zsigmond műveit hallhatja a közönség, majd a Notre Dame-orgonistái zárják a fesztivált.

Részletes program és bővebb információ: www.mupa.hu

1036 Bp., Kiskorona u. 7. Telefon. 250 0288
obudaitarsaskor.hu jegymester.hu

Dalok a Kispipából

2016. március 31. 19 óra
 Szerkesztette és közreműködik. Fesztbaum Béla
 Kék Duna Koncert-Szalonzenekar
 Művészeti vezető. Berkí Sándor

Már CD-n is!

Egyetlen dalban egy élet esszenciája

Kamarazenei hangversenyek a Zeneakadémián

Händel- és Donizetti-operarészletek, Weill, Gershwin művei, hegedűre, esellóra és zongorára komponált darabok, valamint a 20. század első felében született művek. A Zeneakadémia tavasszal számos izgalmas kamarazenei estet kínál, s a fellépők sorában megtalálni Csordás Klárát, Jory Vinikourt, Gulyás Mártát, Szabadi Vilmost, Gustav Riviniust, Meláth Andráét, Dráfi Kálmánt, Drahos Bélát és Perényi Miklóst is.

◆ Réfi Zsuzsanna

Operaáriák, dalok, songok, szon - számos nyelven, több évszázadnyi eltéréssel született alkotások. Gazdag programmal lép a közönség elé a Solti Teremben a Párizsban élő mezzoszoprán, Csordás Klára. Az énekesnő március 18-i estje Montverdi-kompozícióval kezdődik, s Händel, Bellini, Donizetti és Verdi áriái mellett a műsorban Schönberg, Britten, Gershwin, Bolcom dalai, Weill songjai is helyet kaptak. A koncertet Kozma József szonója, az Edith Piaf által is énekelt Les feuilles mortes zárja. Csordás Klára a hangversenyhez különleges partnert választott, az amerikai csembaló és zongoraművész: Jory Vinikourt. Az előadót két ízben is jelölték már Grammy-díjra, s a repertoárja szintén sokszínű, a barokktól egészen a kortárs zenéig terjed. Ráadásul Jory Vinikour olyan neves művészeket is kíséri, mint Magdalena Kožená vagy Rolando Villazón. A különleges koncertet egyébként a Győri Tavasz Fesztivál keretein belül is bemutatják két nappal később, az egykori zsinagóga Egyetemi Hangversenytermében.

S aztán a hangszereké a főszerep, hiszen március 29-én – szintén a Solti Teremben – duók és triók hangzanak fel Szabadi Vilmos, Gulyás Márta és Gustav Rivinius előadásában. Folytatódik hát a Zeneakadémia Koncertközpont sorozata, amelyben neves magyar művészek népszerű kamarazenei alkotásokat adnak elő kiváló külföldi szólistával. Dohnányi hegedű-zongora szonátája, Kodály Duója, Dvořák triója kapott helyet a programban. Szabadi Vilmos és Gulyás Márta rendszeresen koncertezik együtt, de muzsikáltak már Gustav Rivinius-szal is. A német csellóművész szenvedélyes kamarazenesz, több kisebb együttesben játszik rendszeresen.

Május végén ismét vokális produkciót hallgathatnak meg az érdeklődők, de ezúttal már a Zeneakadémia Nagytermében. A Dalciklusok a XX. század első feléből című esten

Meláth Andrea énekel, Dráfi Kálmán zongorázik, s a kamaramuzsikálásban még Drahos Béla és Perényi Miklós is részt vesz május 25-én.

„A dalest ötlete több évvel ezelőtt született – meséli Meláth Andrea. Amikor 2013-ban kineveztek tanszékvezetővé, akkor Kálmán – aki a zongora tanszak vezetője – megkeresett, hogy szeretne velem egy közös koncertet. Szívesen mondtam igent a felkérésére, ő pedig szabad kezet adott a műsorösszeállításban. Azért a XX. század első feléből válogattam, mert ez a kedvenc korszakom, s énekesként ta-

lán ezekben a művekben vagyok a legjobb. A programban szereplő darabok vagy fontos szerepet játszottak már az eddigi pályámon, vagy régi vágyaim. A Bilitis-dalokkal diplomáztam, olyan, mintha egy Monet-festményt szeretne megfejteni az ember, rengeteg hangszint lehet benne használni. Ravel Madagaszkári dalait főiskolás korom óta szeretném elénekelni, s a Britten-dalciklus is gyönyörű, már Londonban is előadhattam. Mahlertől a Gyermekgyászdalokat sem énekeltem még... Bartók Falun dalciklusát pedig nagyon szeretem, a Wigmore Hallban, amikor II. díjat nyertem egy megmérettetésen, szintén bemutattam. Főiskolás korom óta missziónak érzem a dalok népszerűsítését. Fontos, hogy fenntartsuk ennek a műfajnak a rangját. Egy egyoldalas dalban is benne rejlik egy élet esszenciája. S az is lényeges, hogy a pódiumon közös muzsikálás szülessen, hassunk egymásra a zongoristával. Öröm volt és nagyon mehatott, hogy bár csak egy darabban lép fel, de Drahos Béla és Perényi Miklós is azonnal igent mondott a felkérésünkre, ebből is látszik, mennyire szeretnek ők is kamarázni. Tanárként szintén lényeges, hogy az ember időről időre pódiumra lépjen. A tanításhoz nekem az éneklés adja az energiát, s azt tapasztalom, ha a növendékeim eljönnek egy koncertre vagy operaelőadásra, az nagyon inspiráló hatással van rájuk.”

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

VIZLENDVAI ÁRON
a Magyar Táncművészeti Főiskola hallgatója

BÉRLETÚJÍTÁS

BÉRLETVÁLTÁS MÁRCIUS 16–31.

ÁPRILIS 1. – JÚNIUS 30.

Első Sorban

Zenei időutazás Salzburgban

A Salzburgi Mozart Hét büszkén viseli nevét és rangos fesztivál mivoltát. A Mozart január 25-i születésnapja köré felépített zenei eseménysorozat talán az év első jelentős klasszikus zenei megmozdulása Európában. A Salzburgi Mozarteum – amely Ausztria évszázadok óta elismert művészeti egyeteme – egész évben szebbnél szebb koncerteket is szervez. Am a Mozart Hét valójában 10 napon keresztül ontja a különleges hangversenyeket, ahová a művészek a világ minden tájáról érkeznek, hogy e kultikus helyen Mozart szellemében muzsikáljanak.

➡ Dr. Székely György / Salzburg

A hangversenyek legtöbbször ugyan kamarazene, de a Bécsi Filharmonikusok három nagy koncertje, a Mozarteum és a Camerata Academica zenekarok mellett állandó vendég Schiff András és zenekara, a Capella Andrea Barca is. A nagy érdeklődés miatt immáron hagyományosan kétszer is lejátszzák programjukat a Mozarteumban. Az idei év fő témája Mozart és Mendelssohn művészetének párhuzama volt, a két mester remekműveit közös programban mutatták be. Megszólalt Mendelssohn ritkán hallható, oratorikus műve, a Lobgesang, valamint a népszerű Éliás oratórium. A Mozart Hét művészeti vezetője, Marck Minkowski a bécsiek élén vezényelte az előbbit, míg az utóbbit a Camerata Academica fiatal spanyol karmesterrel, Pablo Heras-Casadoval adta elő. A Mozart-hét kiemelkedő eseménye volt, hogy Sir John Eliot Gardiner az Angol Barokk Szólisták és a Monteverdi kórus élén Mozart két legnagyobb egyházi művét szólaltatta meg egy programban: a nagy c-moll misét és a Requiemet. Az ihletett előadást hosszasan ünnepelte a közönség, különösen a fiatal szólistát, Amanda Forsythe-ot, aki minkét mű szoprán szólamát énekelte.

Schiff András szólóestje nemcsak a töretlenül népszerű művész hanem a választott hangszerek miatt is szenzációnak ígérkezett. Két híres, korabeli zongorát, (az egyik fortepiano) hozatott a Mozarteum nagytermébe. A fortepianót, Mozart élete utolsó tíz évében használt hangszerét Anton Walter készítette. Az utolsó szonáták és szóledarabok megszólaltatása ezen a hangszereken egy időutazásnak is beillt; a hallgató egy korabeli szalonban vagy kis kamarateremben érezhette magát. A műsor második részében a híres Conrad Graf által készített zongora szólalt meg, melyen Schiff Mendelssohn virtuóz zongoradarabjait adta elő. A hangszer lényegében még nem tartalmaz fém elemeket, hangzása eltér a modern zongorától. Ebben a korban ez a hang még erősnek számított, hangzása már nem hasonlított a klasszikus kor billentyűs hangszereihez. Beethoven utolsó éveiben birtokolt egy ilyen hangszert, de a romantikus korszak nagy virtuózai vitték sikerre a hangszer rendkívüli lehetőségeit. Mendelssohn variációs művei a legnehezebbek közé tartoznak, és Schiff András előadásában megtapasztalhattuk a 19. századi zongorajáték egészen különleges technikáját.

Mindkét hangszer hangzása a mai koncertlátogató fülének kissé szokatlanak tűnhetett. Schiff sem úgy gondolja, hogy tilos későbbi korok zongoráján játszani. Így Mozart K. 466-os d-moll és Mendelssohn rikábban játszott második, d-moll zongoraversenyét már Bösendorfer zongorán szólaltatta meg. A Capella Andrea Barca műsora is követett egyfajta szimfónikus időutazást, ugyanis érett Mozart-művekhez (K. 338 C-dúr szimfónia) csatlakoztatta Mendelssohn 14 éves korában írt C-dúr vonós szimfóniáját. A mű csodálatos, mozarti hangulatot árasztott, benne egy érdekes „vonósnegyessel”: a második tételben négy hegedű adott elő éteri hangon egy igazi mendelssohni dalt.

A tíznapos fesztivál 20. századi vagy kortárs műveket is szembesít Mozart művészetével. Ebben az évben Henri Dutilleux születésének 100. évfordulóját ünnepli a zenei világ. A Salzburgi Mozarteum zenekarának előadásában elhangzott művét Bartók Béla: Zene húros- ütőhangszerekre és cselesztára című műve ihlette. A 2013-ban (97 éves korában) elhunyt zeneszerző művészetét Bartókön kívül Debussy, Ravel és Stravinsky hatása jellemzi. Relatíván kis számú művét egykor olyan kiváló előadók mutatták be, mint Charles Munch, Széll György, Msztyiszlav Rosztropovics és Anne-Sophie Mutter.

Bővebb információ a Mozartwoche történetéről és eseményeiről: www.mozarteum.at

Élmény!
Minden tekintetben.

Fassang László és vendégei
Avantgárd klasszikusok

2016. március 17. csütörtök / 19.30

Pasztricsák Polina

HÚSVÉTI HANGVERSENY

Händel: Brockes-passió

2016. március 23. szerda / 19.30

Várdai István

**Baráti Kristóf,
Várdai István
és Várjon Dénes**

2016. május 10. kedd / 19.30

Stratégiai partnereink

Stratégiai médiapartnereink

PORT.hu

A Műpa támogatója az
Emberi Erőforrások Minisztériuma

mupa.hu

Jegyek kaphatók a Műpa jegypénztáraiban, valamint online a www.mupa.hu oldalon. További információ: +36 1 555 3300, +36 1 555 3310

ISO 9001:2000

Magyar nagybőgős világsikere

Fotó: Lukás Beck

Beszélgetés Rácz Ödönnel

Három híres nagybőgőversenyt adott ki új CD-jén néhány hete a Deutsche Grammophon, ami két okból is szenzáció. A szóló nagybőgőlemez oly ritka, mint a fehér holló, nem kevésbé az a tény, hogy a világ legfontosabb lemezmarkája ezeket a nagybőgőre írt műveket egy magyar szólistával, Rácz Ödönnel kívánta lemezre venni. Méghozzá azon a hangszeren, mely egykor Mozartot ihlette meg a császárvárosban. A lemez budapesti bemutatója március 22-én lesz, a BMC-ben. A Bécsi Filharmonikusok magyar nagybőgő-szólistájával Salzburgban, a Mozart-hét keretében beszélgettünk.

➡ Kálmán Zsuzsa / Salzburg

Fotó: Lukás Beck

Gramofon: *Zenészkörökben úgy tartják, hogy akinek a lemezét a Deutsche Grammophon Gesellschaft adja ki, annak nincs több gondja az életben. Ennél nagyobb zenei elismerés kevés akad. Igaz ez a vélekedés?*

Rácz Ödön: Óriási rang és megtiszteltetés, ha ez a patinás és szakmailag tényleg az egyik legfontosabb kiadó adja a nevét egy művész munkájához.

G.: *Hogy működik ez ilyenkor, ön keresi meg a kiadót egy ajánlattal, vagy a kiadó keresi meg a művészt az elképzeléseivel?*

R.Ö.: Mindkettőre van példa. Ebben az esetben szerencsésen talákoztak a szándékaink. Évtizedek óta nem vette fel Bécsben senki ezt a három remekművet, amelyből kettő, a Dittersdorf és a Vanhal nagybőgőverseny ráadásul bécsi is. Utoljára a nagy-nagy példakép: Ludwig Streicher játszott lemezre ezeket a műveket, vagy 40 éve. A kiadó ritkaságot és bécsi repertoárt akart a lemezpiacra dobni, nekem pedig régi vágyam volt, hogy megmutathassam azt a stílust, amelyet Bécsben tanultam. Azt szerettem volna megmutatni, mit tud ma a bécsi nagybőgő iskola, mennyit fejlődünk, ma hogy szól ez a hamisítatlan bécsi zene.

G.: *Ehhez képest egyedül a csodálatos hangszere eredeti bécsi (amelyről majd még beszéljünk), hiszen magyar hangmérnököt, magyar kamarazenekart választott a lemezfelvételhez. Magyar patriotizmus, alacsony költségek, vagy nem talált Bécsben megfelelő együttest az elképzeléseihez?*

R.Ö.: Lehetek egészen őszinte? Nem számított itt sem érzélem, sem más, egyedül a minőség és a profizmus volt döntő. A magyar Liszt Ferenc Kamarazenekar a világ egyik legjobbja ebben a műfajban. Nem rutinzenekar, amely csak ledarálja, ami a kottában van. Rugalmasak, a zenészeik egyenként is nagy művészek, szólisták, akik azonban csapatban is kiválóak. Száz százalékot tudtak teljesíteni, s nekem ez volt a legfontosabb. Alpár Tibor pedig, a hangmérnök szinte gyerekkorom óta dolgozik velem, hasonló a zenei ízlésünk, s olyan pontos külső instrukciókat tud adni a felvételek során, amelyek ehhez a minőséghez segítenek hozzá bennünket, zenészeket.

Fotó: Lukás Beck

G.: *A Deutsche Grammophon Gesellschaft pedig elfogadta az Ön által választott csapatot?*

R.Ö.: Tökéletesen megbíztak bennünk. Amikor pedig meghallgatták a kész felvételt, további lemezek kiadásáról állapotunk meg. Úgy tűnik tehát, a kiadó már elégedett.

G.: *A nagybőgő mély tónusáról elsőre mackós brummogásra asszociál az ember. Ezekon a felvételeken azonban úgy szól az ön hangszere, s a játéka, szinte, mintha csellózna.*

R.Ö.: Ha a hangszer ezt is tudja, akkor miért ne? Éppen ezt akarom megmutatni, hogy a nagybőgő egy teljes értékű szólóhangszer is lehet, s nem csak brummogni tud. Nem-

Fotó: Lukás Beck

PÁLYAKÉP

Rácz Ödön 1981. szeptember 6-án született Budapesten. Nagybőgő-tanulmányait 1990-ben kezdte a Tóth Aladár Zeneiskolában. 1990 és 1996 között több ízben már szólistaként is fellépett az iskola zenekarával, fesztiválokon és koncerteken. 1996-ban felvették a Szent István Zene-művészeti Szakközépiskolába, ahol 2000-ben végzett. 1996-ban megnyerte a Ki mit tud? országos zenei vetélkedőt, a klasszikus zenei kategóriában. Egy évvel később megjelent első szólólemeze, Bottesini, Sperger és Fryba műveivel. 2000-ben az Euro Grand Prix Nemzetközi Zenei Fesztivál keretében Európa nyolc legjobb fiatal zeneművésze közé választották. Ugyanebben az évben a Hannoveri Expón szólókoncertet adott zenekari kísérettel. 2001-től a bécsi zeneakadémia művészképzőjében folytatja tanulmányait, Alois Posch vezetésével. Ugyanitt lett első helyezett az intézmény szólistaversenyén 2002-ben, valamint ebben az évben nyerte el a Johann Prunner nemzetközi nagybőgős verseny zsűrijének különdíját. 2003-ban harmadik helyen végzett az ARD Nemzetközi Nagy-bőgős versenyen – ekkor készített közös lemezt Járdányi Gergellyel. 2004-ben felvették a világ egyik legrangosabb együttesébe, a Bécsi Filharmonikusok tagjai közé. Három évvel később többedmagával megalapítja a The Philharmonics nevű együttest, a zenekar szólistáival. 2008-tól tagja a Fritz Kreisler Kamarazenekarnak, valamint tanít a Salzburgi Nyári Akadémián.

2009 óta Rácz Ödön a Bécsi Filharmonikusok szóló nagybőgőse. Szólistaként olyan neves együttesekkel lépett fel, mint a Münchener Kamarazenekar, a Bajor Rádió Zenekara, a Bergeni Filharmonikusok, valamint olyan karmesterek keze alatt játszott, mint Zubin Mehta, Riccardo Muti, Daniel Barenboim, Gustavo Dudamel. Kamarazenei formációkban a Salzburgi Fesztivál, a Luzerni Fesztivál és az Izmir Fesztivál közönsége is élvezhette művészetét. Kamarapartnerei között található René Staar, Kovács Tibor és Xavier de Maistre, akikkel lemezt is készített.

csak ritmust és alapot tud nyújtani, hanem egy komplett versenyműre is alkalmas.

G.: Miközben aránylag kicsi a szóló bőgőre írt repertoár.

R. Ö.: De milyen kicsi! Bár Bécsben négy zeneszerző is írt darabokat szóló nagybőgőre, nem is akárcik: Mozart, Haydn, valamint Dittersdorf és Vanhal. A Haydn műről csak visszaemlékezések és kritikák maradtak fent, maga a mű, a kotta elveszett sajnos. Ráadásul ezeket a remekműveket egy akkoriban ismert muzikusnak írták, aki játékaival meghihlette az akkori legjobb zeneszerzőket. Friedrich Pischelbergernek hívták azt a zseniális és Bécsben roppant népszerű nagybőgőst, akinek Mozart és Haydn darabokat írt.

G.: Valamint éppen arra a hangszerre, amely most az Ön tulajdonában van, s amellyel ezt a lemezt felvette, vagy ez csak legenda?

R. Ö.: Van benne valamennyi igazság. A hangszerem egy Stadelmann, 1781-ben már játszottak rajta. Mozart több operájának a bemutatóján jelen volt, ő volt a nagybőgő, s Mozart állítólag kedvelte a hangját – nyilván, ha bőgőversenyt is írt később. A nagybőgő, ha már a hangjáról szoltunk, 500 év alatt érte el azt a formát, amelyen ma játszunk. Hat húrral indult a viola da gamba, az olaszok már csak három húrral játszottak rajta. Bonyolult volt kezelni, a húrokat levasalták, kenték. Ma már minderre nincs szükség. Az én hangszerem öthúros lett, a története szerint pedig egy bécsi templomi megrendelésre készült.

G.: Mekkora ennek a hangszernek, ezzel a történelemmel, pedigrével és nem utolsó sorban hangzással a pénzben kifejezhető értéke?

R. Ö.: Ez az érték már akkora, hogy szinte nehéz is pénzben kifejezni. Sok.

G.: *Ha nem vagyok indiszkrét, hogy tesz szert egy fiatalember, pár éve még szinte alig ismert muzsikos egy ilyen hangszercsodára?*

R.Ö.: A hangszer korábban a Bécsi Filharmonikusok egyik szólóbőgősének tulajdonában volt, hatalmas becsben. Mikor én évekkkel ezelőtt bekerültem az együttesbe, hallott engem játszani. Rövid gondolkodás után azt mondta, szerinte én ezt a hangszert jobban ki fogom tudni használni a jövőben, s így megvehettem tőle az értékéhez képest jelképes áron. Ez óriási megtiszteltetés volt, s egy életre kötelez.

G.: *A lemezkiadó bécsi repertoárt kívánt a CD-re, Bottesini hogy került rá mégis?*

R.Ö.: Bottesini a nagybőgősök számára az, aki a hegedűsöknek Paganini. A legnagyobb és legalaposabb zeneiséget és technikát igénylő szerző, s egyébként kiváló karmester is volt. Nekem személyes ügyem, hogy minél többet játsszak Bottesinét, nehogy elfelejtsék, elveszen. Nagyon szép darabokat írt, egy élmény hallgatni, s még nagyobb élmény játszani.

G.: *Említette, hogy kicsi a nagybőgőre írt repertoár, s ami van, azt is valakiknek írták. Önnek már írnak darabokat?*

Fotó: Faell Berisha

Fotó: Kálmán Zsuzsa

R.Ö.: A klasszikus repertoár nagyon szűk. A 20. századi szerzők azonban felfedezték maguknak a hangszert, s egyre több modern mű születik a számunkra is. Nekem is készül éppen egy mű: nagyon nagy megtiszteltetés, hogy Eötvös Péter zeneszerző ír éppen számomra egy darabot.

G.: *Ezzel a repertoárral és lemezanyaggal turnéra is indul, illetve indulnak a Liszt Ferenc kamarazenekarral?*

R.Ö.: Hihetetlen öröm, hogy Budapesten is tarthatunk egy lemezbemutató koncertet márciusban a BMC-ben. A Liszt Ferenc Kamarazenekar aztán elkísér 2017-ben egy hosszabb ausztriai turnéra, de már 2018-ra is van egy sor lekötött hangverseny a lemez anyagából. Fischer Ádám is meghívott egy koncertre a Haydn zenekarral, hogy még a magyar szálnál időzzünk. De egyszerre több európai zenekar is felfedezte magának ezeket a műveket, így számos német zenekarral is játszom hamarosan ezeket a darabokat. Reményeim szerint Magyarországon, Budapesten kívül is be tudom majd mutatni ezt a repertoárt.

G.: *Említette, hogy újabb lemezre készül. Erről lehet már tudni valamit?*

R.Ö.: Nincs mögöttem még oly nagy lemez-múlt. Ez a lemez életemben a harmadik. Az elsőt tizenhat évesen adták ki, mikor Budapesten megnyertem a Ki Mit Tud?-ot. Azt még szinte lemeznem sem szeretném nevezni a dolog művészi értelmében. A második lemezen többféle stílust akarunk bemutatni, Bottesini-től von Einemen át egészen mai szerzőkig. Azután a lemez után írt Zubin Mehta egy olyan értékelést és ajánlást, amely hatalmas inspirációt és erőt adott, hogy igenis, ez az út helyes, s érdemes immáron koncepciózusabban próbálnom megmutatni a zeneirodalom bőgőre írt ritkaságait. Így született most meg ez a lemez a bőgőversenyekkel. Most hadd élvezzem még ki ennek az ízeit, és ígérem, hamarosan újra jelentkezem olyasmivel, ami a zeneirodalmat és a nagybőgő történetét öregbíti. ■

„A divat antitézise vagyok”

**Találkozás
Nigel Kennedyyel**

Forrás: Gramofon-archív

Lassan hatvanéves, de még mindig úgy néz ki és úgy beszél, mint egy punk tinédzser. 1989-es Négy évszak lemeze eladási rekordot döntött annak idején, most mégis készített egy crossover változatot belőle – és azzal turnézik. Yehudi Menuhin egykori tanítványával, a hegedű brit fenegyerekével, Nigel Kennedyyel beszélgettünk budapesti koncertje után.

◆ Tóth Endre

Gramofon: *Milyen volt a közös munka a Magyar Virtuózok Kamarazenekarral és a Virtuózok ifjú tehetségeivel (Kiss Zoltán, Sándor Zoltán és Váradi Gyula)? Beavatnál a kulisszatitkokba?*

Nigel Kennedy: A zenekarral kezdem, mivel velük találkoztam először. Elképesztő volt velük dolgozni, hiszen hatalmas koncentrációról és fogékonyságról tettek tanúbizonyságot, de mindemellett szenvedéllyel játszottak. Ez nagyszerű kombináció, ugyanis sok zenekarral volt már dolgom, akik szenvedélyesen játszottak, de pontatlanul, vagy épp pontosak voltak, de nem szólt szívből a zene. Nagyon sokat ad ehhez az ország zenei hagyománya – különösen a hegedűsökre gondolok, de igazából mindenki nagyon tudja, hogyan kell játszani, egy kicsit tudnak improvizálni is, keményen dolgoznak, mindezt nagyszerű adottságokkal, szóval állati jó volt velük muzsikálni. A gyerekek pedig azt mutatják, hogy a következő generáció is rendben lesz: mindhárman másban ügyesek, más-más karakterrel bírnak és rendkívüli erő van bennük. Hihetetlen, hogy Magyarországra jön az ember és nem is egy, hanem mindjárt három ilyen kis gézengúzzal találkozunk.

G.: *Nem volt furcsa a zenekarnak Jimmy Hendrixet játszani?*

N. K.: Néha kicsit nehezen bírták az erősítőket, de hát c'est la vie...az élet megy tovább... A zenéhez mindenki könnyen hozzászokott, de a hangerőhöz nem igazán.

G.: *Négy évszak-albumod 1989-ben Guinness-rekordot döntött eladás tekintetében. Miért volt szükség most erre az új crossover köntösre? Vivaldi és a pop-rock közötti összefüggéseket akartad megmutatni?*

N. K.: Igen. Bár azt hadd mondjam el mindenekelőtt, hogy az említett első album ugyan bekerült a Guinness rekordok könyvébe, de senki sem adott nekem egy üveg Guinnesst. Tehát van rá okom, hogy kiadjak egy újabb albumot. [nevet]

De tudod, azt gondolom, hogy nemcsak exportálni akartam Vivaldit a gyanútlan közönségnek, hanem mellette megmutatni a zenekar saját kultúráját is. A hangsúly a Négy évszakra volt, amit a lehető legjobban próbáltunk előadni, Vivaldi szellemiségének megfelelően, a szükséges vonókezeléssel és hangszínekkel, de megmutatva a saját bandám szellemiségét is. Csak alkottam egy picit eltérő mintát, improvizatív elemekkel tarkítva, hogy megmutassam a zenekar sajátosságait, azt, hogy képesek nem csak lejátszani a hangokat.

G.: *Piacfüggő a zene? Szükség van arra, hogy az ember mindig produkáljon valami újat? Említetted nem olyan rég, hogy imádod Bartók Szólószonátáját, de még sem játszod gyakran, mert más a közönség elvárása feléd.*

N. K.: Személyes és nyilvános véleményem ebben a kérdésben tulajdonképpen ugyanaz: a piacot annak kellene megszabnia, hogy a zenészek mit csinálnak, hiszen én vagyok a művész, van egy világképem, amit nem fogok megváltoztatni semmiféle átkozott piac kedvéért. Nem nyomorult halrudacsok, hamburgert vagy vacak autókat árulok – ha már autót, akkor meg mindenképp Rolls-Royce-t, mert annak nincs szüksége reklámra. Vegyük például a letöltéseket: az emberek kis műanyag izékre töltik le a zenéket, de abba nem gondolnak bele, hogy a zenészek nélkül, akik azt felvették, nem lenne mit letölteni és hallgatni ezeken a kutyukön. A zenészek gyakran túl olcsón adják el magukat, holott nagyon fontos, hogy felelősek legyenek a saját jövőjükért és legyen némi autonómiájuk vagy legalább legyenek felelősek a jelenért.

G.: *Az emberek divatokat követnek, nem?*

N. K.: Szeretném remélni, hogy én a divat antitézise vagyok, mivel utálok. Nézd meg, hogy néz ki ez a régi Aston Villa mez rajtam, és még mindig viselem. [nevet]

G.: *Ha már szóba került Bartók: megemlítenéd még néhány művét, amit szeretsz vagy játszottál?*

N. K.: Amiket most játszottunk a koncert elején a Hegedűduókból, azokat nagyon szeretem, aztán a Divertimentót, amit fiatalon rengeteget játszottunk Yehudi Menuhin vonószekarában. Érzem, hogy van valami kapcsolatom Bartókkal, hiszen ő ismerte Menuhint, akinek írta a Szólószonátát. New Yorkban Bartók szörnyű helyzetben volt, és Menuhin büszke volt, hogy a megrendelésével is támogathatta őt, de talán ő maga sem gondolta, hogy cserébe a Bach után – sőt Bachkal együtt – valaha írt legnagyobb szólószonátát kapja tőle. Benne van a hangjában a huszadik század agressziója is. Bartók a háború éve alatt írta ezt a művet, de szerintem más oka nem lett volna arra, hogy New Yorkba menjen, ha nincs ez a katasztrófa. És bár Amerikában komponálta, Európáról szól.

G.: Menuhinnál tanultad a Szólószonátát?

N. K.: Igen, de nem szerettem, ahogy csinálta, mivel az utolsó tételben például nem játszotta az előírt negyedhangokat. Volt egy saját különleges kiadása félhangokkal. Valószínűleg a tizenkét fokú rendszer után nem könnyű meghaladni például egy húsz fokút. Én sok indiai zenét meg blueszt játszottam, és sokkal több időm volt arra, hogy ezzel foglalkozzam, mert nem volt munkám. [nevet]

G.: Ezt leszámítva jó tanár volt?

N. K.: Bámulatos. Komolyan mondom, minden zenésznek három jó tanárra lenne szüksége. A kezdetekben az első érje el azt, hogy a gyerek rajongjon a zenéért, a másodiknak olyannak kellene lennie, aki vizsgolt nagyon tudja a technikát. Mondjuk én másodiknak kaptam Menuhint, aki igazán inspiratív és nyitott világnézetű volt, együtt dolgozott Ravi Shankarral és Stéphane Grappellivel. Majd lett egy csodás tanárom New Yorkban Dorothy DeLay személyében, akitől elsajátítottam a technikát. Ő tanította Perlmant, Cho-Liang Lint és még sorolhatnám. Aztán azt is meg kell tanulni, hogy az automatikusan begyakorolt dolgokon túl az ember merjen kockáztatni, valami mást csinálni, amihez elengedhetetlen a biztos technika. Amikor elhagytam Menuhin iskoláját, két lehetőségem volt: Moszkvába vagy New Yorkba menni. Ha Moszkvát választottam volna, megtanították volna a vonókezelést meg bajlódhattam volna hasonlókkal, de ott csak komoly csávók voltak, ami nem segítette volna a tehetségem kibontakozását, és nem tudnám most annyira a jazzt. Mit kezdtem volna Oroszországban egy angol-ír névvel? Elég bután hangzana a Nigel Kennedewski. [nevet]. Ilyen névvel legfeljebb Írországban süthetném a kolbászt. Oroszországban persze megtanulhattam volna a nyelvet, láttam volna Szentpétervárt, ahol Dosztojevszkij élt, egyszerű lett volna, de másrészt New Yorkban a Greenwich Village-i jazz klubokban meg találkozhattam Miles Davissel és más híres zenésszel. Legalább száz ilyen hely volt ott... öregem, az valami gyilkos volt.

G.: Talán Glenn Gould nyilatkozta egyszer, hogy az volt a klasszikus zene aranykora, amikor a zeneszerző és az előadó egy és ugyanaz a személy volt. Mennyire értesz egyet ezzel?

Forrás: Gramofon-archív

N. K.: Van ebben valami, bár ő elsősorban Bachra gondolt, amikor ezt mondta, hiszen nem igazán szeretett Brahmsot vagy Chopint játszani. Ez az állítás alázatos ahhoz képest, hogy neki volt a legnagyobb Bach-felfogása. Én a huszadik század aranykorát szerettem nagyon, ahol pont a zenészek írják a zenét. Például a Rolling Stones, ami jobb, mint Stockhausen, akiről szerintem negyven év múlva azt se fogják tudni, hogy ki volt, de a Beatlesre, a Stonesra, a Led Zeppelinre és az összes többi menő bandára – főképp Angliából! – még mindig emlékezni fognak!

G.: Játsszol klasszikust, jazzt, népzenei. Kik voltak rád a legnagyobb hatással ezekben a műfajokban?

N. K.: Népzeneben Aly Bain skót hegedűst kell megemlítenem, mivel a skótok hegedülése valahogy sokkal szögletesebb, mint az íreké, akik inkább lágyan játszanak. Szerettem az írek játékát is persze. Nagyon fontosak számomra, akiknek dedikáltam a ma este elhangzott dalaimat. Ilyen a lengyel gitáros, Jarek Smietana, aki kiváló zenekarvezető volt: tőle megtanulhattam, mit jelent zenekart vezetni azon túl, hogy jól és okosan játszol, mivel támogatni kell a többieket is zenélés közben. Másról ezt nem is tudtam volna megtanulni ilyen jól. Isaac Sternnek a tisztasága és az őszinte kifejezőmódja mentes volt mindenféle hülye sallangtól. A legtöbb unalmasan játszanak rohadt nagy vibratóval meg rohadt nagy hülyeségekkel, de ez a fickó ha eljátszott egy dallamot, az olyan őszinte volt...intonáció, kontrollált hang, és tudott dühösen is játszani. A legtöbb klasszikus zenész mindig olyan baromi szépen játszik, pedig az ember néha dühös is, aztán lemegy a nyamvadt garázsba és ütögeti egy kicsit a boxsákat.

G.: Egyre kevesebb fiatal jár klasszikus zenei koncertekre. Mit gondolsz erről a tendenciáról? Lehet tenni valamit? Gyanítom, van néhány jó ötleted.

Fotó: Gramofon-archív

N. K.: Van is, meg nincs is. Úgy gondolom, hogy az emberek számára igazán fontos zenének fel kell tudnia kelteni a gyerekek figyelmét is. Ők nem buták. A modern társadalomban az a tendencia, hogy mindenki mindent ingyen akar: minden könnyen jön, könnyen megy. De a klasszikus zene nem így működik. Meg kell tanítani a gyerekeknek, hogy mekkora értéke van annak, ha tudnak egy dologra koncentrálni, és erre aztán büszkéek lehetnek. Nagyon bonyolult ez, és nem vagyok benne biztos, hogy én lennék a megfelelő személy, aki tudja a választ. Az lenne a jó, ha a gyerekek bejöhetnének próbákra, vagy nekünk kellene iskolákban próbálni, hogy lássák, valami érdekes történik ebben a fránya suliban, ami nem csak a történelem része, hanem nagyon is élő!

Ha meg akarjuk fogni a kölyköket, élő zenét kell nekik mutatni, eseményekre kell őket vinni, igazi, érdekes helyekre. És nem csak a klasszikus zenéről beszélek, szükség van jazzre, csárdásra, macedón zenére, zsidó muzsikára, mindenre. Szóval a legjobb hely szerintem a kocsmá, ahol mindezt meg lehet tenni. Írországban mindenki játszik valamilyen hangszereken a hentestől a könyvtárosig. Este elmennek a kocsmába és bámulatosan muzsikálnak. És ez egy hely, ahol esemény van, ahol az emberek történeteket mesélnek egymásnak, az életről szól, nem úgy, mint a számítógép. Az emberek sokkal fontosabbak.

G.: Talán kötelezővé sem szabad tenni dolgokat.

N. K.: Igen, valahol ez is igaz, de ha már a gyerek arra adja a fejét, hogy zenélni tanuljon, a hangszeres gyakorlást kötelezővé kell tenni, mivel nem fognak maguktól fölkelni és gyakorolni. Én sem tettem sráckoromban. [nevet]

G.: Tanítás is időnként?

N. K.: Nem igazán, bár nagyon fontos a tanítás. Csak épp nem szeretem, ahogyan a tanárok hozzáállnak a gyerekek

hez. Szerintem az együttműködés a legjobb módszer. Most is ahogy dolgoztam a gyerekekkel az esti koncertre, egyenlő partnerekként kezeltem őket. Ez nagyon fontos. De a professzorok sajnos a lekezelő módszert alkalmazzák. Amikor találkozom főiskolásokkal, mindig próbálom rábeszélni őket, hogy hagyják ott a fősulit és tűnjenek el dolgozni, mivel mindenkinek szüksége van munkára. Miért kellene tíz évig tanulni? Mesterképzés, doktori, blabla, baromság az egész. Csak arra jó, hogy legyen majd nyugdíjad.

G.: De szükség van a papírra.

N. K.: Nincs. Nekem sosem volt. Ott hagytam a Juilliardot is, amikor azt kérték, hogy mutassam a papírjaimat. Elmehetnek a fenébe, hisz még mindig van munkám.

G.: Úgy látom, nem törödsz a határokkal és szabályokkal. Feltételezem, a zenében sem kategorizálsz, hiszen mindenféle játszol.

N. K.: Nem igazán kategorizálok. Vegyük Alfred Brendelt, aki nagyszerűen játszik Beethovent, ami a szó legszigorúbb értelmében klasszikus. Úgy gondolom, hogy a művésznek kell megválasztania vagy megalkotnia a kategóriáit, de ne az üzlet miatt tegye. Csináld azt, amit szeretsz! Én túl sok dolgot szeretek, és képtelen vagyok kategóriákat gyártani. Az a lényeg, hogy Bachhal, egy modern jazz kvarttettel és a Radioheaddel is mindig kapcsolatot teremtek az emberekkel. Az olyan zenéket szeretem, amelyek felérnek egy kalanddal, mert nem tudod, hogy mi fog következni.

G.: Fontosak a show-elemek egy koncerten?

N. K.: Úgy gondolom, valamennyire igen, de attól függ, mit akarsz csinálni. Én próbálok úgy tenni, mintha csak egy nappaliban játszanánk, de ezt ilyenkor nagyban kell megmutatni, több energiával. Koncert közben a zenekar végébe is odamegyek, csak hogy mindenkivel megosszam a közös alkotás élményét. Lehet, hogy ez nem az én nappalim, de azt szeretném, ha a közönség azt érezné, hogy a saját nappalijában van. Mondjuk az én nappalimban persze meg lehet tenni bármit, mivel nincs szomszédom Londonban, így hajnali 5:30-kor sem zavar senkit a jam session. Max a kínai nagykövetséget, de őket hazaküldöm. [nevet]

G.: Gyakran látogatsz Magyarországra. Milyen emlékeid vannak a magyar zenészekről és a magyar közönségről?

N. K.: Igen, szerencsés fickó vagyok, és nagyon jó emlékeim vannak. A magyar közönségről elmondhatom, hogy a legjobbak, mivel az emberek értik a zenét, a legmélyebb módon, és ez gyönyörű. Tudják követni a zenét, hatással van rájuk, szomorúak vagy vidámak lesznek tőle. És bár én nem játszom úgy, mint a magyar hegedűsök, az emberek mégis méltányolják, amit csinálok. A magyar hegedűsök csodálatosak. Roby Lakatossal például többször is játszottunk együtt. Na ő valami óriási. De igazán szeretnék találkozni a bátyjával, a saxofonos Tony Lakatossal is. Hatalmas jazzzenész. Roby is az, de én is hegedűs vagyok, szóval inkább egy saxofonossal találkoznék. ■

EXTRA PROGRAMOK A FESZTIVÁLKATLANBAN

ZEMPLÉNI
FESZTIVÁL

JOHN WILLIAMS FILMHARMONIKUSOK – június 25.
BOLERO/CARMINA BURANA – július 16.

Jegyelővétel márciustól:
www.jegy.hu, www.fesztivalkatlan.hu

25.
JUBILEUMI ÉV

www.zemplenfestival.hu

Támogatók:

Együttműködésben:

**A Gramofon, az International Classical Music Awards (ICMA)
zsűritagja szeretettel és tisztelettel köszönti
az ICMA 2016. évi fődíjasait**

Fotó: Trevor Leighton

Életműdíj: Dame Felicity Lotte

Fotó: ICMA

Az év művésze: Christian Lindberg

Fotó: ICMA

Az év fiatal művésze: Pablo Ferrandez

Fotó: ICMA

Az év felfedezettje: Nikolai Song

**Díjkiosztó gálaest:
2016. április 1. San Sebastian (Spanyolország).**

**Részletes program és bővebb információ:
www.icma-info.com**

Az International Classical Music Awards (ICMA) 2016. évi kategória-győztesei

2016. április 1-én Spanyolországban, San Sebastianban adjuk át az International Classical Music Awards (ICMA) idei díjait. A nemzetközi zsűri munkájában 2002 óta folyamatosan részt vesz Retkes Attila zenetörténész, lapunk főszerkesztője. A zsűri tagjairól és a szavazási folyamatról a www.icma-info.com honlapon lehet részletesen tájékozódni. Az idei fődíjasok neve és arcképe a 28. oldalon található. Az alábbiakban közöljük a különdíjakat, valamint a CD és DVD kategóriadíjasok listáját.

AZ ÉV HANGLEMEZKIADÓJA:

Harmonia Mundi

A ZSŰRI KÜLÖNDÍJA:

Palazzetto Bru Zane
(Velence – Olaszország)

A ZSŰRI KÜLÖNDÍJA:

Dinorah Varsi
Edition –
a Genuin hang-
lemezkiadó
kiadványa

RÉGIZENE

Argentum et Aurum – A korai
Habsburg reneszánsz zenei kincsei
Előadók: Ensemble Leones,
Marc Lewon
Naxos 8.573346

BAROKK HANGSZERES ZENE

La Follia
Arcangelo Corelli: 6 szonáta
Michala Petri, Mahan Esfahani
Our Recordings 6220610

BAROKK VOKÁLIS ZENE

Agrippina
Porpora – Graun – Händel: Operaáriák
Ann Hallenberg, Il Pomo d'Oro,
Riccardo Minasi
Deutsche Harmonia Mundi
88875055982

VOKÁLIS ELŐADÁS

Joyce & Tony at Wigmore Hall
Haydn – Rossini – Santoliquido –
De Curtis – Foster – Kern
Joyce DiDonato, Antonio Pappano
Erato 2564610789

ORATÓRIUM/KÓRUS

Antonin Dvořák: Requiem
Ilse Eerens, Bernarda Fink, Maximilian
Schmitt, Nathan Berg

Collegium Vocale Gent, Flamand
Királyi Filharmonikusok
Philippe Herreweghe
PHI LPH 016

OPERA CD

Csajkovszkij: Jolanta
Olesya Golovneva, Alexander
Vinogradov, Andrei Bondarenko,
Dmytro Popov, Vladislav Sulimsky,
John Heuzenroeder, Marc-Olivier
Oetterli, Dalia Schaechter,
Justyna Samborska,
Kölni Operakórus,
Gürzenich Orchestra (Köln)
Dmitrij Kitajenko
Oehms Classics OC963

SZÓLÓ HANGSZERES ELŐADÁS

Franz Schubert: Szonáták,
Impromptu-k és Moments Musicaux
Schiff András
ECM 4811572

KAMARAZENE

Johannes Brahms: Hegedűszonáták
2-3., Robert Schumann: Románcok,
Brahms/Schumann/Dietrich: F.A.E.
szonáta
Isabelle Faust, Alexander Melnikov
Harmonia Mundi HMC902219

VERSENYMŰVEK

Nikolai Medtner: III. zongoraverseny,
Alexander Szkrjabin: Zongoraverseny
Yevgeny Sudbin
Bergeni Filharmonikus Zenekar,
Andrew Litton
BIS Records 2088

SZIMFONIKUS ZENE

Jean Sibelius: Szimfóniák Nos. 1-7
Berlini Filharmonikusok,
Sir Simon Rattle
Berliner Philharmoniker Recordings
BPHR 150071

KORTÁRS ZENE

Krzysztof Penderecki: Klarinétverseny,
Fuvolaverseny, Concerto grosso három
csellóra és zenekarra
Michel Lethiec, Lukasz Dlugosz,
Arto Noras, Bartosz Kozia,
Rafal Kwiatkowski
Polish Sinfonia Iuventus Orchestra
Krzysztof Penderecki
Dux 1186

A LEGJOBB GYŰJTEMÉNY

Guerre et Paix (Háború és béke)
Blow – Biber – Caldara – Händel és
mások művei
Hesperion XXI, Le Concert des
Nations, Capella Reial, Jordi Savall
Alia Vox AVSA9908

ARCHÍV FELVÉTEL

Lucerne Festival Historic Performances
Vol. VIII
Beethoven: II. zongoraverseny,
Schumann: Zongoraverseny
Fischer Annie, Leon Fleisher, Swiss
Festival Orchestra, Széll György,
Philharmonia Orchestra,
Carlo Maria Giulini
Audite 95643

DVD VIDEÓ (OPERA/KONCERT)

Gustav Mahler: VII. szimfónia,
Gewandhausorchester (Lipcse),
Riccardo Chailly
Accentus Music ACC20309

DVD VIDEÓ

(ZENEI DOKUMENTUMFILM)

Daniil Trifonov
A zene varázslatai – A Castelfranco
Veneto-i szólókoncert
Rendező: Christopher Nupen
Allegro Films
A 19 CND

Bővebb információ és a díjkiosztó
gálakoncert teljes programja:
www.icma-info.com

Hangokból komponált tájkép

Mahlerológia a Fesztiválzenekarral és Fischer Ivánnal

Ebben a szezonban két újabb szimfóniával folytatódik a Budapesti Fesztiválzenekar Mahler-sorozata, hiszen ősszel már előadták a Hetediket, márciusban pedig a Harmadik hangzik fel a Műpában. A három márciusi hangversenyt követően Mahler művét Fischer Iván vezényletével hét állomásból álló, külföldi turnén is játssza a társulat. Így lassan már teljes lesz a BFZ Mahler-kollekciója, ami az évek során Gramophone-díjjal, Grammy-jelölésekkel gazdagította a társulatot.

Január végén a Berlini Filharmonikusok élén dirigálta Fischer Iván a d-moll szimfóniát. A kritikusok arról számoltak be, hogy az utóbbi években is nagyon érdekes Mahler-impulzusai voltak a magyar dirigensnek, és most a III. hangzása is üdítően eltér a megszokottól, emellett kiemelték a dirigens rendkívül tényszerű és pontos interpretálását.

Fischer Iván pályája kezdetén is nagyon elkötelezett volt a cseh-osztrák zeneszerző iránt, már a Fesztiválzenekar bemutatkozó koncertjén, a rádásszámok között felhangzott az V. szimfónia lassú tétele. Egy interjúban a karmester így nyilatkozott Mahler-ről: „hallatlanul őszinte. Nem kívánta magát szépíteni, hanem vállalja a személyiségét. Márpedig extrém személyiségről van szó.” Egy másik beszélgetésben pedig a BFZ vezetője azt említette, hogy Mahler muzsikája hozzásegíti az embereket ahhoz, hogy kinyissák magukat és a bennük lévő érzelmi ajtókat. A BFZ és maga a dirigens is rengeteget tett azért, hogy a hazai közönség is megismerje a sokoldalú zeneszerző-karmestert, aki a tizenkilencedik században – rövid ideig – a magyar zenei élet üstököse volt. Évekig Mahler Ünnepre várták az érdeklődőket, újabban pedig Mahler-nappal emlékeznek a zeneszerző-karmesterre.

Nemcsak Mahler-koncertjeikkel, hanem felvételeikkel is nagy sikereket arattak, hiszen a II. szimfónia előadásukban Gramophone-díjat nyert, az Ötödikért megkapták a Diapason díját, az Arany Hangvillát (Diapason D'Or), amelyet mindig a hónap legjobb komolyzenei CD-jének ítélnek oda. Ez a lemez még az olasz Toblacher Komponierhäuschen díját is elnyerte, az albumot választották meg 2014 legjobb Mahler-felvételeének. Mahler I. szimfóniájának a felvételeért Grammy-jelölést kapott a BFZ, a VI-ért pedig Fischer Iván. A tavaly megjelent IX. pedig ismét szép reményekre jogosít, hiszen a kritikusok szerint „nagyszerű felvétel, ami tele van

Gustav Mahler – Fischer Iván és együttese a szellemi örökség egyik leghitelesebb folytatója

élettel”, s jelzők között megtalálni az örületeset, a lélegzetelállítót és a kihagyhatatlant is.

Az idei szezon koncertjein két új Mahler-szimfónia is szerepel a Budapesti Fesztiválzenekar programjában: ősszel mutatták be a Hetediket, március 10-én pedig a Harmadik, d-moll hangzik fel a Műpában. Fischer Iván a sikeres berlini vezénylest követően most a saját együttesével is megmutatja, mi mindent mond számára ez a szimfónia. Az érdeklődők még 11-én és 12-én is meghallgathatják a művet Gerhild Romberger alttal, a Bajor Rádió Énekkarával, valamint a Cantemus Gyermekkarral. Majd hétnapos vendégszereplés következik március 13-tól, amely során Róma mellett a milánói Scalában, Brüsszelben,

Wroclawban, Barcelonában és Aix-en-Provence-ben is előadják a darabot.

A hat tételből álló, másfél órás játékidéjű, monumentális III. szimfóniát három nyáron keresztül komponálta Mahler, s ezzel a darabbal aratta első átütő szakmai és közönség-sikerét. „Olyan nagy művet képzelj el, amelyben valósággal az egész világ tükröződik – én magam is szinte csak hangszer vagyok, amelyen a Mindenség játszik” – írta menyasszonyának Mahler a III. szimfóniáról. A Salzburghoz közeli Attersee partján lévő házban dolgozott a művön, nagyokat sétált a környéken, hogy aztán élményekkel, érzésekkel telítődve térjen vissza. Amikor Bruno Walter, a barát és karmester-kolléga meglátogatta, s tekintete a Höllengebirge sziklafalaira esett, Mahler így szólt hozzá: „Nem kell odanéznie, én mindezt már megkomponáltam.” Bruno Walter hallgathatta meg először – Mahler zongorás előadásában – a kész kompozíciót, s így vélekedett róla: „szimfonikus világlálom’.

A Budapesti Fesztiválzenekar honlapja: www.bfz.hu

ZENEAKADÉMIA | 2016. március 19. / 20.

RÁNKI / PERRAULT KELLER QUARTET

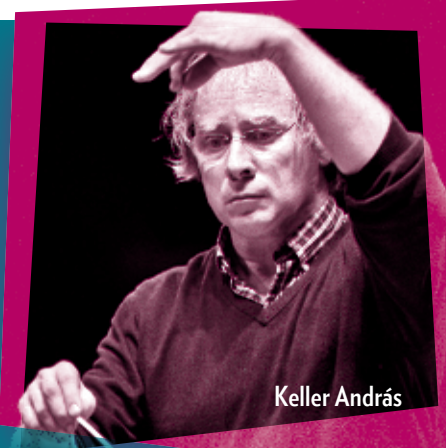
MESSIAEN: Az isteni jelenlét három kis liturgiája

HAYDN: A Megváltó hét szava a keresztfán

Közreműködik: **Ránki Fülöp** - zongora, **Keller Quartet** (március 20.)

Bruno Perrault - ondes martenot, **Pro Musica Leánykar** (karvezető: **Szabó Dénes**)

Vezényel: **Keller András**

Keller András

ZENEAKADÉMIA | 2016. március 30.

CONCERTO BUDAPEST ÉS AZ UMZE KÖZÖS SOROZATA

HOMMAGE À STRAVINSKY 3.

STRAVINSKY/BOULEZ/BERG

Közreműködik: **Fejérvári Zoltán** - zongora, Vezényel: **Rácz Zoltán**

Fejérvári Zoltán
© Felvégi Andrea

ZENEAKADÉMIA | 2016. április 30. / május 1.

HAYDN A TEREMTÉS

Közreműködik: **Baráth Emőke**,
Cser Krisztián, **Megyesi Zoltán**,
Új Liszt Ferenc Kamarakórus
(karnagy: **Nemes László Norbert**)

Vezényel: **Keller András**

Baráth Emőke
© Raffay Zsófia

MŰPA | 2016. május 19.

KOCSIS / ORENDT CONCERTO BUDAPEST

MAHLER: A fiú csodakürtje

SCHUBERT: IX. „Nagy” (C-dúr) szimfóniára

Közreműködik: **Orendt Gyula** - ének

Vezényel: **Kocsis Zoltán**

Kocsis Zoltán

Jegyek: ZENEHÁZ, Budapest IX., Páva u. 10-12. • www.concertobudapest.hu

„Még tartanak a mézeshetek”

Somos Csaba énekari fogadtatásáról, próbákról, tervekről

Új karigazgató áll január 1-jétől a Nemzeti Énekkar élén: a nyugdíjba vonuló Antal Mátyást Somos Csaba váltotta, aki még március végéig együtt dolgozik elődjével. A művész örül annak, hogy a kórus nagy tapsal köszöntötte, s bízik abban, hogy gazdagítani tudja az együttes a cappella repertoárját is. A Nemzeti Énekkar élén április 2-án mutatkozik be először, erdélyi turnéjukon; a fővárosi közönség pedig a hónap végén, a Pesti Vigadóban találkozhat vele.

Fotó: Nemzeti Filharmonikusok / Felvégi, Andrea

Somos Csaba: Amin javítani szeretnék – hiszen abból sohasem elég – az a szövegérthetőség, intonáció

„Rengeteg gyönyörű emléket őrzök az együttesről, hiszen sokszor ültem a koncertjeiken a közönség soraiban – mondta a Gramofonnak Somos Csaba. Amikor pedig a Rádiókórus élére kerültem, sok kapcsolódási pontunk lett, hiszen számos olyan produkcióban vettem részt, ahol mindkét énekkar fellépett. Ilyenkor volt alkalmam figyelni a Nemzeti Énekkar és Antal Mátyás munkáját is. Több nagyszabású operaelőadáson vettünk részt közösen, például a Budapesti Wagner-napok sorozatában. De emellett hangversenyeiket is meghallgattam, nemcsak szakmai kötelezettség volt ez, hanem igazi érdeklődés, hajtott a kíváncsiság. Tavaly tavasszal a DLA-hangversenyemen a Nemzeti Énekkar és a Miskolci Szimfonikusok szerepeltek. Ez volt a kórusal az első közös munkám, amelyre nagyon szép időszakként emlékszem, hiszen sok próbára volt lehetőség, amelyek során valóban összecsiszolódtunk. Sikeres lett a zeneakadémiai hangversenyem is, amelyen oratórium és magyar a cappella-kompozíciók hangzottak fel.”

„Tapsal, szeretettel és örömmel fogadott a kórus az első közös próbánkon, ami nagyon jó érzés számomra, jól is haladunk, gyorsan tudunk dolgozni. Az instrukcióimnak van foganatja. Nyitott, befogadó társaságnak ismertem meg őket, és flexibilisnek. Kölcsönös kihívás, bizalom, lelkesé-

dés árad az együttesből. Számomra is nagyon lényeges a lelkeség, valamint az ebből fakadó, szenvedélyes interpretáció. Három hónapon át még Antal Mátyás is az együttesrel dolgozik. Beosztottuk a próbákat, s természetesen azokat a produkciókat, amelyeket ő kezdett el, ő is fejezi be. Most is rengeteget beszélgetünk - akárcsak korábban, rádiós korszakomban - egyeztetünk a fontosnak vélt szakmai kérdésekről. S mindketten megállapítottuk, igazán tartalmasak ezek az eszmecsereik. Az együttes nagyon jól énekel kézre, rengeteg kiváló előadóval dolgozik együtt, s szeretném, ha ez jövőben is így lenne. Amin javítani szeretnék – hiszen abból sohasem elég – az a szövegérthetőség, intonáció. Ennek egyik eszköze az a cappella repertoár bővítése, amelyre mindenképpen törekszem majd a kórusnál. Hiszen akkor sokkal jobban szól az oratórium és az opera is. Az ember el tud lustulni zenekari kíséret mellett, ennyi énekes pedig nehezen figyel egymásra. De ebben rejlik a feladat és az öröm is.” Egyébként karnagyként először április elején állok a társulat elé, amikor Erdélyben turnézunk, s budapesti közönség pedig április 29-én találkozhat velem a Pesti Vigadóban, s mindkét koncertemen a cappella műsor hangzik fel. Sűrű a program, az énekkar rengeteg felkérést teljesít, s a fellépések sorából kiemelkedik a március 8-i, születésnap hangversenyük, igényes és nehéz műsorral, amelyet Antal Mátyás dirigál. Utána pedig már egyedül kell megfelelnem a próbáknak és a programoknak... Az idei műsor természetesen már stabilan kialakult, azonban a jövő évi programokat én is gazdagítom ötleteimmel. A Nemzeti Énekknál folytatott munka mellett a zeneakadémiai tanítást félállásra redukáltam, amibe beletartozik az intézmény Alma Mater Kórusának vezetése. Egyébként a hivatásos kórusénekesi képzést sem ártana elindítani, ilyen ugyanis jelenleg nincs itthon. Az általam alapított amatőr együttest, a tehetséges fiatalokból álló Vass Lajos Kamarakórust vezetem továbbra is. Igazán serkentően hat rám a megtisztelő, új feladat. S bár a mindennapi gondokat már kezdem megismerni, azért a Nemzeti Énekarral még tartanak a mézeshetek” – fejezte be folyóiratunknak adott nyilatkozatát Somos Csaba.

A Nemzeti Filharmonikusok honlapja: www.filharmonikusok.hu

Hallgasson Ránk!

Az örökkevalóság pillanatai

A Budafoki Dohnányi Zenekar
és a Művészetek Palotája közös sorozata 2015-16

További információ:

www.bd.zhu • www.mupa.hu

A zenekar tevékenységét támogatják:
Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata

2016. február 27.
Kozmikus intimitások
R. STRAUSS: ALPESI SZIMFÓNIA
BACH - STOKOWSKI: CHACONNE
RESPIGHI: RÓMA FENYŐI
Feledő Project
Koreográfus: Feledő János
Vezényel: Hollerung Gábor

2016. március 20.
Most és mindörökké
BACH: JÁNOS PASSIÓ
Nyíregyházi Cantemus Vegyeskar
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Rendező: Sylvie Gabor
Vezényel: Hollerung Gábor

2016. április 30.
Szimfonikus felfedezések
Kárhozat és megdicsőülés
CSAJKOVSKIJ: FRANCESCA DA
RIMINI
BARTÓK: II. ZONGORAVERSENY
STRAVINSKY: TÚZMADÁR
Roman Rabinovich - zongora
Duna Művészegyüttes
Koreográfus: Juhász Zsolt
Vezényel: Hollerung Gábor

műpa
Budapest

BUDAFOKI
DOHNÁNYI
ZENEKAR

2016/2017. évad MÜPA

GYŐZTESEKSEL JÁTSZUNK!

PANNON
FILHARMONIKUSOK

A zenekar 5 hangversenyből álló koncertsorozatára bérletek március 1-jétől kaphatók a Műpa jegypénztáiraiban és a www.jegymester.hu oldalon.

Három hangverseny, három ősbemutató a Concerto Budapesttel

A következő hónapokban is fontos, a megszokott repertoártól jelentősen eltérő hangversenyekre várja a közönséget a Keller András vezette Concerto Budapest. Concerto Color címmel indítanak sorozatot a Budapest Music Centerben, ahol Schönberg, Stravinsky, Ligeti művei mellett Csalog Gábortól, Vidovszky Lászlótól is felhangzanak kompozíciók, sőt három ősbemutató is szerepel a programban. Izgalmas, friss, üdítő estek a zenei élet legszínesebb, kortárs egyéniségeivel.

A Concerto Color első tavaszi koncertje március 12-én lesz a BMC-ben, s Keller András vezényletével Stravinsky, Ives művei mellett Berio darabjainak is tapsolhatnak ez érdeklődők. Köztük van az első feleségének, a Cathy Berberiannek írott Folk Song ciklus is. A tizenegy különböző nép dalában a szerző egészen más kultúrák eltérő dalait öltöztette új köntösbe, akad közöttük amerikai folksong és azerbajdzsáni szerelmes dal is. Komplex és jelentős technikai kihívást igényelnek, s most egy roppant sokoldalú jazzénekesnő szólaltatja meg a műveket: Harcsa Veronika. Magyak kortárs darab is helyet kapott a programban, a zongoraművész Csalog Gábor zeneszerzői arcát is megismerheti a közönség, előadják Nagy cirksuz című kompozícióját.

Majd májusban várják ismét a sorozat vendégeit, s 6-i koncertről a következőket mondta el karmestere, szerzője és összeállítója: Gémesi Géza. „Keller Andrásnak nagyon határozott elképzelése volt a sorozatról, s ezzel meg is adta minden hangverseny alaphangját. A program összeállításában szabad kezet kaptam, de természetesen igyekeztem kéréseit teljesíteni, s ezek közé tartozott, hogy az esteken szerepeljen kortárs magyar mű, s olyan klasszikus darab is, mely nem hangzik el gyakran. S mivel Andrással hasonló darabokat dirigálunk szívesen, arra is ügyelnem kellett, nehogy olyan kompozíciókat válasszak, melyek későbbi terveiben szerepelnek... Szerencsére így is hatalmas repertoárból válogathattam, s az esten a tisztelgéseké a főszerep. Ősbemutatóként és elsőként saját szerzeményem, a Hajnal hangzik fel, a 90. születésnapját ünneplő Kurtág György és Kurtág Márta tiszteletére. Három évtizeddel ezelőtt a Hajnali templom című művet nyújthattam át nekik egy közös, pásztói koncerten, annak zenei témájára utal ez a mostani alkotás. A másik ősbemutató, fiatal kollégám, Horváth Márton Levente alkotása pedig fájdalmas veszteségből, közös gyászból sarjadt. Vékony Ildikó kiváló cimbalomművész, minden idők egyik legjobb Bach-játékosa 2009-ben, hegymászóbal esetben vesztette életét. A most, ősbemutatóként felhangzó darabnak, a Falaknak többértelmű a címe is. Szólistája pedig az a Szalai András, akit Ildikó az utódjának tekintett.

Forrás: Concerto Budapest

Gémesi Géza és Keller András

Miatta választottam a koncerten felhangzó Debussy-művet is, hiszen a La Plus que lent a szerző egyetlen olyan alkotása, melyben cimbalom is szerepel. A Lied der Waldtaube (A Vadgalamb dala) Schönberg Gurre-Lieder című monumentális kantátájának részlete, melyet maga a szerző redukálta kamaraegyüttesre. Romantikus hangvételű mű, de már felismerhető benne az új bécsi iskola hangja is. Csordás Klára éneklő, aki igazán nagy formátumú művész, repertoárja a barokktól a kortársig terjed, számos ősbemutató fűződik a nevéhez. A befejező darabot, de Falla El amor brujo-ját is ő adja elő. Vidovszky László Romantikus olvasmányok című darabja is felhangzik még az esten, olyan parafrázis ez, amelyben teljesen felismerhetetlen módon, de romantikus idiomák szólalnak meg. A kamaraegyüttestől kis szimfonikus zenekarig tejedő formációk kiválasztásánál igyekeztem maximálisan építeni a kiváló akusztikájú BMC adottságaira. Tisztelem az együttesben helyet foglaló kollégákat, akik nemcsak nagyzenekarban, hanem szólistaként is remekül játszanak. Ehhez nyitottság, megfelelő szellemiség és technika szükséges.”

A Concerto Color harmadik estje május 27-én kerül színre. Ennek műsorában is helyet kapott egy ősbemutató, Zarándy Ákos Concerto Classico for Clarinet, Trumpet and Orchestra című műve. Emellett még Ligeti György különleges hangzásvilágú Ramificationsja, valamint egy Richard Strauss-darab szerepel a programban, Rácz Zoltán dirigálásával.

A zenekar honlapja: www.concertobudapest.hu

„Nem elijesztik, hanem vonzzák is a közönséget”

Modern művek seregszemléje a Dohnányi Zenekarnál

Mindig sok modern darabot tűz műsorára, tavasszal azonban igazán gazdag kortárs kínálatot állított össze a Budafoki Dohnányi Zenekar. Vajda János, Madarász Iván, Orbán György, Kovács Zoltán szerzeményei mellett még egy ősbemutató – Aharon Harlap: Emlékek – is felhangzik előadásukban. Az együttest irányító Hollerung Gábor azt mondja: a kortárs kultúrát nem szabad szeparáltan tálni, ezeket a műveket életben kell tartani és minél többször előadni.

„Számunkra természetes, mindennapi dolog, hogy ennyi kortárs kompozíció szerepel a programban. Szinte minden koncertünkön felhangzik modern mű, februárban például Bánfalvi Zoltán Divertimentóját adtuk elő a Zeneakadémián, Bogányi Tibor vezényletével” – nyilatkozta a Gramofonnak Hollerung Gábor. „Sok fiatal zeneszerző darabját játszottuk már, s szép számban érkeznek hozzánk új művek. Mindig arra töreksem, hogy olyan kompozíciókat adjunk elő, amelyek esélyt kínálnak arra, hogy a közönség is megszereti őket. Azt a vonalat erősítjük, amely nem rugaszkodik el teljesen az európai zene sok évszázados hagyományaitól.

Áprilisban Vajda János, Madarász Iván, Orbán György és Kovács Zoltán kompozíciói hangzanak fel koncertjeinken, s a felsoroltak mindegyike gyakori vendégünk. Az egyik ifjúsági koncertünkön felhangzó Vajda-darabot (Változatok) például már hatszor játszottuk az elmúlt néhány év alatt. Kedvelt szerzőink közé tartozik még Dubrovay László és Gyöngyösi Levente is, akik szintén nagyon szerethető komponisták.

Örülök, hogy ezek a darabok népszerűvé váltak. Nemcsak hogy nem ijesztik el a közönséget, hanem még vonzzák is. A publikum úgy vélekedik, hogy szellemes, izgalmas kompozíciók. Egy új mű nem a kellemes harmóniák és szép dallamok miatt válik népszerűvé, hanem azáltal, hogy a zenei felépítése azt a felismerést kínálja-e a publikum számára, amelyet egy klasszikus vagy romantikus darabban megtanult. S minél többször játszunk egy-egy szerző alkotását, annál nagyobb esély van arra, hogy megértjük, beszéljük a komponista zenei nyelvét. Ettől a szerző is hitelesnek érzi az előadásunkat, a közönség pedig érthetőnek, szerethetőnek tartja. Sok darabot írtak-írnak zenekarunknak, ez kötelezettséget jelent arra is, hogy ezeket a szerzeményeket életben tartsuk és játszunk.

Hollerung Gábor

Sajnos az együttesek ritkán adnak elő olyan kompozíciókat, amelyeket egy másik zenekarnak írtak – érdekes és szomorú hazai helyzetkép ez. Mi szívesen bemutatjuk a műveket még ilyen esetekben is... Érdekes, hogy szinte minden szerző másként viszonyul a darabja előadásához. Van, aki a legkritikább esetben jön el a próbákra, és van, aki át akarja írni a művét vagy aprólékosan beleavatkozik a próbafolyamat minden részletébe. S végül van, aki abban segíti az együttest, hogy megértse a darabjában rejlő furcsaságokat, és képes hatékonyan elmagyarázni saját nyelvét a muzsikuskoknak. Élő művészt akkor érdemes műsorra tűzni,

ha ebből többlet keletkezik mindannyiunk számára. A tavaszi időszakban egyébként még egy ősbemutatónk is lesz. Aharon Harlap régi barátom, s konzervatív, finom, nagyon érzékeny gondolkodású zeneszerző. Emlékek című darabja nem az első mű, amit nekünk írt, mi pedig örömmel adjuk elő: az ősbemutató május 28-án lesz a Zeneakadémián, Roberto Paternostro vezényletével.

Az új zene nélkülözhetetlen táplálék egy gyakorló művész számára. Nincs annál veszélyesebb, mint amikor a repertoárunk egy lefelé menő spirálhoz kezd hasonlítani, hogy egyre kevésbé tanulunk új műveket, és nem akarunk új dolgokkal ismerkedni... Ez még akkor is így van, ha korunk nagyon heterogén feladat elé állítja a művészeket. Nyilvánvalóan az, hogy az új darabokat egyszer játszunk, minket sem segítenek hozzá az elmélyült kapcsolathoz. Tévedni szabad, annál csak a cselekvésképtelenség rosszabb. S a kortárs kultúrát nem szeparáltan kell tálni. Persze, én azért vagyok bátrabb, mert a zenekar mögött már több ezer ember van, akinek tevékenyen részt vehettünk a zenei nevelésében.”

A Budafoki Dohnányi Zenekar honlapja: www.bd.hu

Bogányi, Boldoczki, Bruckner

Igazán különleges előadásra készül otthonában és a fővárosban is a Pannon Filharmonikusok. Richard Strauss Fanfárja és Joseph Haydn Trombitaversenye mellett koncertjeiken Anton Bruckner ritkán hallható VIII. szimfóniája is elhangzik. Az estek szólistája Boldoczki Gábor, dirigense pedig Bogányi Tibor. A karmester hosszú ideje hordja magával e nagyszabású szimfónia partitúráját, s azt mondja, nem könnyű megteremteni a próbákon az eljátszásához szükséges, isteni, emelkedett világot.

„Az utóbbi években rezidens szólistákat hívunk az együtteshez – mondja a Pannon Filharmonikusok vezető karmestere, Bogányi Tibor -, így egy évadot Kelemen Barnabás, majd fivérem, Bogányi Gergely muzsikált velünk. Ebben a szezonban Boldoczki Gábor ad az együttesel három hangversenyt, s örülök, hogy trombita-versenyművek következnek. Boldoczki Gáborral közösen válogattuk össze az együtt előadott műveket, olyan kompozíciókat, amelyek az ő stílusához a legjobban illeszkednek. Ezek a fellépéseken – épp a 2016 tavaszi Gramofon megjelenésének időpillanatában, azaz március 3-án Pécsen, 5-én a Műpában – Bruckner VIII. szimfóniája a meghatározó, hiszen gigantikus darab: egy óra negyven perc hosszúsággal, monumentális zenekari apparátussal. Ezért rövid zeneműveket választottunk mellé. Strauss 1924-es Fanfárját a Bécsi Filharmonikusok felkérésére komponálta – a császárvárosban gyakran megfordult Bruckner is. Haydn Trombitaversenye szintén jól illik a programba.”

Bogányi Tibor szerint „Bruckner VIII. szimfóniája ritkán műsorra tűzött különlegesség, nekem azonban régi vágyam, hogy vezényelhessem. A zeneszerzővel való kapcsolatomban azzal kezdődött, hogy néhány esztendővel ezelőtt dirigálhattam a Bruckner Zenekart, s elvittek a Szent Flórián templomba is, ahol az összes szimfóniáját komponálta. Különleges volt az ottani atmoszféra, s Bruckner műveiben is benne rejlik ez a túlvilági szellem. Ahogy rendhagyó, vitatott személyisége is, nem véletlen, hogy sokak számára ő egy meg nem értett zeneszerző. Rettentő hosszú műveket komponált, s ebben a felgyorsult világban keveseknek van hozzájuk elegendő türelme. Koncertjeink további érdekessége, hogy ezt a szimfóniát fiatal karmesterek csak elvétve dirigálják, mert előadásához kor kell, vagyis kellő tapasztalat, szakmai érettség. Én úgy érzem, revelációszerű volt a találkozásom Brucknerrel, így különleges mondandóm van darabjával. Amikor a Bruckner Zenekarral dolgoztam, az

Bogányi Tibor

Boldoczki Gábor

V. szimfóniát vezényeltem. Nagyon-nagyon lassú tempót vettem, de kiderült, öt esztendeje nem játszottak olyan gyorsan... A VIII. szimfónia kottáit már hónapok óta magammal hordom, készülök az előadására, tudom, mit szeretnék elmondani vele. A legnagyobb nehézség a próbán, a mindennapi rutinban megteremteni a Bruckner előadásához szükséges, emelkedett, isteni világot, a mennyei fennkölséget. Egy barátom úgy jellemezte a művet, hogy amikor meghallotta ezt a zenét, úgy érezte, mintha Isten beszélne hozzá. Hálás vagyok a sorsnak, hogy negyven évesen vezényelhetem, hiszen sokan egész életükben nem tudnak mit kezdeni vele. Én is sokat vártam, mielőtt műsorra tűztem, mert szükség van hozzá arra a szoros kapcsolatra, amelyet a zenekarral az utóbbi öt esztendőben kialakítottunk. Természetesen felvétel is születik majd az előadásból, nagyon készülünk rá, hiszen zenei utazásainkból ez lesz az egyik legkülönlegesebb. Nagy reményekkel állok a hangversenyek elé. Szálljunk alá, emelkedjünk fel!”

A hangversenyek szólistája, Boldoczki Gábor trombitaművész azt meséli, régen adott már hangversenyt Pécsen, de idén januárban, a Pannon Filharmonikusok vendégeként nagyon élvezte a gyönyörű, kiváló akusztikájú koncerttermet, akárcsak a zenekar muzsikálását, s a hozzáértő és lelkes közönséget. Izgatottan készül ő is a tavaszi fellépésekre, hiszen Bogányi Gergellyel már tíz éve rendszeresen muzsikál, de testvérével, Tiborral ez lesz az első zenei találkozása. A trombitairodalom egyik legfontosabb művét adja elő: Haydn Esz-dúr trombitaversenyét. A zeneszerző utolsó kompozíciója érett zenemű, s fantasztikus muzsika, amelyben a hangszer és a zenekar folyamatos párbeszédet folytat. Kíváncsi arra is, hogy a Pannon Filharmonikusokkal melyik arcát mutatja majd az általa oly sokszor előadott darab.

A Pannon Filharmonikusok honlapja: www.pfz.hu

Ínyenc menü a bérletvásárlóknak

Nagy sikert arattak a Miskolci Szimfonikus Zenekar újévi koncertjei; a tavaszi időszakban pedig – szokásos bérletes hangversenyeik mellett – az együttes rendezvényei elsősorban az ifjúságnak szólnak, hiszen a tehetséggondozó előadások mellett ismét lesznek babakoncertek, óvodás, kisiskolás programok. Gál Tamás, a társulat művészeti vezetője arról is beszélt, milyen szempontok alapján állítják össze a következő szezon tervét, s elmondta: egy karmesterkurzusnak is otthont adnak, amelyen a párizsi konzervatórium növendékei vesznek részt.

Fotó: Dobos Klára

Gál Tamás

„Egy év szünet után ismét visszatértünk a Filharmónia sorozataiba” – mondta a Gramofon kérdésére Gál Tamás. „Ez régi tradíció Miskolcon. Az általuk szervezett koncertek mellett saját bérletes estjeink is vannak, így az évad során közel nyolcvan hangversenyt adunk. S akad olyan új sorozatunk is, mint a Vár-szerenád a Diósgyőri Vár Lovagtermében, amelyre idén áprilisban kerül sor. Nagy népszerűségnek örvend ez a program, akárcsak az újévi koncertjeink. Idén, az új esztendő tiszteletére estünkre háromszor telt meg a Miskolci Nemzeti Színház nagy színházterme, ami azt gondolom, komoly eredmény. Emellett Gyöngyösön is bemutatottuk, ahol szintén szép sikert aratott.”

Nagyon sokszor játszottunk – nemcsak Miskolcon, hanem a megyében is – ifjúsági sorozatokat, s ilyenkor egy hét alatt több ezer gyerek is hallhatja a programunkat. Tavasszal is számos ilyen rendezvényre várjuk a fiatalokat és a gyerekeket. A Hang-ár sorozatban a miskolci együttesekkel lépünk fel, s a gyerekek és a szülők egyaránt büszkék arra, hogy egy

professzionális zenekarral szerepelhetnek. A muzikusaink többsége tanít, így ők is tudják, hogy ezek a közös fellépések, a tehetséggondozó előadások mit jelentenek a gyerekeknek. Nagy szeretettel állnak hát ezekhez a programokhoz. Közkedvelt az óvodásoknak, kisiskolásoknak szóló Játsszunk zenét a szimfonikusokkal sorozat is, akárcsak a 0–3 éves korosztályt célzó Ciróka babakoncertek. S azt kell mondjam, látszik is már az eredmény, hiszen az ifjabb korosztály ugyancsak kezd jegyet váltani a koncertjeinkre, egyre több fiatal arcot látni a hangversenyeinken.

Nagyon örülök annak is, hogy sok év után ismét rendszeresen szerepel a Miskolci Szimfonikus Zenekar a Műpában és a Zeneakadémián is. Az idei esztendőben is lesz erre többször alkalom. Ahogy azt is fontosnak tartom, hogy különleges darabokat is műsorra tűzzünk, felhangzik például Vashegyi György vezényletével A Megváltó utolsó hét szava a keresztfán, s lesz Petruska-előadás is. Különleges vendégek is érkeznek hozzánk ismét, áprilisban a párizsi konzervatórium (CNSDMP) növendékei jönnek Miskolcra, karmesterkurzusra, s ennek a programnak én vagyok a vezetője. Már tervezzük a következő szezon programját, s ebben mindig igyekszünk a közönség igényeire is figyelni. Fontos látunk, hogy a miskolci publikum mit szeret, de nemcsak a törzsközönségünk véleményét vesszük figyelembe, arra törekszünk, hogy a leendő hallgatósággal is kapcsolatot ápoljunk. Próbáljuk úgy összeállítani a műsort, hogy abban sokféle hangszer, oratórium, s más vokális darabok is helyet kapjanak. Klasszikustól modern művekig terjed a kínálat, rendkívül sokszínű a programunk. Nagyon vegyes hát ez az étlap, s úgy vélem, a lényeg az, hogy mi milyen minőségben főzünk... S persze az is, hogy milyen hangulatban, hogyan tesszük mindezt. S bízom benne, hogy a mi zenei á la carte ajánlatunkból mindenki tud majd választani. Most folynak a felkérések, az egyeztetések a vendégművészekkel, s remélem, hogy hamarosan készen lesz az egész 2016/2017-es évad. Ez a már a második szezonom az együttes élén, s azt mondhatom, hogy sok a munka, de az öröm is. Szépen kezd visszatérni a zenekar jó hírneve, s bár történt némi arculatváltás, követjük a korábbi évtizedek szép hagyományait is.

A Miskolci Szimfonikus Zenekar honlapja: www.mso.hu

Müncheni operettgálától a debreceni jazzestig

A Kodály Filharmonikusok harmadik alkalommal vett részt a Budapesti Operettszínház negyedszázados múlttal rendelkező, müncheni karácsonyi turnéján; ezután újról előadásokkal folytatódott a sor. Somogyi-Tóth Dániel, a zenekar igazgató-művészeti vezetője különleges élménynek tartja ezeket a koncerteket, amelyek az együttes repertorját is színesítik. Tavasszal is vár izgalmas hangverseny a társulatra, hiszen jazz-dallamokat hallhatnak tőlük az érdeklődők.

„Rengeteg a külföldi felkérésünk, az újról idősokban olyannyira, hogy nem is elég hozzá a saját zenekarunk – meséli Lőrinczy György, az Operettszínház főigazgatója. Szerencsére azonban évek óta kiváló az együttműködésünk a debreceni társulattal, így a mi szólistáinkkal ők utaznak a németországi vendégszereplésre, már harmadik esztendeje. Ennek a közös munkának a kulcsa Somogyi-Tóth Dániel. S az együttműködésünknek pedig több összetevője is van, hiszen Debrecenben – a színházzal koprodukcióban – már színre vittük A denevért és a Marica grófnőt, s az szintén nagy öröm a számunkra, hogy a turnén bemutatott operettgálát náluk is előadjuk. A zenekar remekül ismeri ezt a zenei nyelvet, s úgy vélem, hogy ennek az együttműködésnek mindenki a nyertese.”

S míg a korábbi közös turnékon – 2012-ben és 2013-ban – Maklár László, az Operettszínház főzeneigazgatója, ezúttal Somogyi-Tóth Dániel állt a dirigens dobogón. Az előadásokat Németország prominens koncerttermeiben, a müncheni Gasteigben, valamint a nürnbergi Meistersingerhalléban hallhatta a közönség. „Ez nagyon fontos és izgalmas körút a debreceni zenészek számára, hiszen remek a német közönség, ráadásul a közönség is igazán inspiráló. Különleges élmény kiváló szólistákkal együtt zenélni, ebben a felállásban igazán magas minőségű zenei produkciók születnek. Meghatározó momentum egy művész életében, ha ilyen pillanatoknak lehet részese” – vélekedik Somogyi-Tóth Dániel. Az öt müncheni, majd a nürnbergi előadást követően a két társulat itthon folytatta a közös koncertezést. Az Operettszínház január 1-jei gáláját is a Kodály Filharmonikusok kísérte. „Rendhagyó momentum volt debreceni kollégáimmal az Operettszínház zenekari árkában zenélni – meséli derűsen a karmester, aki egyébként is sokat vezényel a Nagymező utcai teátrumban.

A főváros után Sopron következett, majd január 9-én Debrecenben zárult a sorozat, egy teltházas gálával. Az Operettszínház énekeseit kísérve a zenészek ezúttal hazai pódiumon is érezhették a közönség szeretetét. „Örülök annak, hogy a debrecenieknek is tetszett a koncertünk, és legalább annyira élvezték az előadást, mint mi. Érezkelhető volt a műfaj iránti igény, ezt a fogadtatás is bizonyította” –

A Kodály Filharmonikusok az operett és a jazz felé is kirándul. Középen Somogyi-Tóth Dániel igazgató, művészeti vezető

mondta el Somogyi-Tóth Dániel. „A Budapesti Operettszínház világszínvonalú produkciói nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy mára hungarikum lett a magyar operett műfaja. Elismerés a társulatnak, s elismerés a Kodály Filharmonikusok hangszereinek egyaránt, hogy világszínvonalú előadások részesei lehetnek.”

S vár még izgalmas produkció tavasszal is az együttesre, hiszen március 24-én, a Kölcsey Központban Jazz & Brahms címmel szokatlan dallamok hangzanak fel a társulat előadásában. A zenekarral ugyanis az Oláh Kálmán trióval muzsikál, Kovács László vezényletével. A dirigens úgy vélekedik: Oláh darabja, a Passacaglia for Orchestra & Jazz Trio remekül illik a két Brahms-mű mellé, és bármilyen klasszikus programban megállná a helyét. Már sok helyen vezényelhetett ezt a kompozíciót, Miskolctól kezdve Pécsen és Budapesten is, s azt meséli, mindenütt nagy sikert aratott kiváló hangszerezésével, kreatív megoldásaival, valamint azzal a szokatlan hangzásvilággal, amit a trió szerepeltetése jelent. Kovács László hozzáteszi, a jazzes produkcióknak a jövőben lesz folytatása Debrecenben, így aki a különleges előadásokra vágyik, annak sem kell a fővárosig mennie.

A Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus honlapja:

www.kodalyfilharmonia.hu

Gyerekekkel, gyerekeknek Szegeden

Már korábban is táblás házat vonzott a Gyöngyösi Ivett-tel adott estjük, tavasszal pedig nagy érdeklődés kíséri azokat a hangversenyeket, amelyeken a Virtuózok sorozatában megismert Lugosi Dániel Ali és Boros Misi lép pódiumra a Szegedi Szimfonikusokkal. Lukáesházi Győző igazgató azt mondja, bízik abban, hogy ezekkel a programokkal újabb korosztályt nyernek meg a komolyzenének, s a fiatalok még inkább kedvet kapnak a rendezvényekhez. Gyerek-zeneszerző művét játsszák – gyerek-szólistával, gyerekeknek.

Forrás: Szegedi Szimfonikusok
Győző bácsi akcióban. A zenekarigazgató régi mániája, hogy közel vigye a komolyzenét a gyerekekhez

„Már sok éve az a mániám, s arra törekszem – meséli a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatója –, hogy minél jobban bevonjuk az ifjúságot a komolyzenei programokba, növeljük a zenehallgatók táborát. A rendezvényeinkkel igyekszünk a gyerekeket arra nevelni, hogy járjanak minél többször hangversenyre. Azt tapasztalom, ha az előadásokon élményt kapnak, akkor meg lehet őket nyerni ennek a műfajnak. S ebben rengeteget segít az is, ha fiatalokat, hasonló korú gyerekeket látnak a színpadon. A Filharmónia Magyarország és a Virtuózok szervezésében tavaly Csongrád megyébe is eljöttek az ifjú virtuózok. A fellépők között akadt pianista, hegedűs, hárfás, akkor zongorakísérettel muzsikáltak. Meghallgattam az előadást, és ekkor született az ötlet, hogy a saját bérleti sorozatainkban is léptessük fel a gyerekeket, akiket már ismer az ország. Azt is fontosnak tartottam, hogy zenekari előadás szülessen, hiszen ilyen kísérettel ezek a tehetséges fiatalok még jobban megmutathatják, hogy milyen kiválóan muzsikálnak. Így a Fricsay-bérletünkben Lugosi Dániel Ali szép esti programot ad, eljátssza Mozart Klarinétversenyét, s a műsorban helyet kapott még Weber-Berlioz Felhívás keringőre című darabja, valamint Schumann I. szimfóniája. Aznap még egyszer találkozhat a közönség az ifjú klarinétművésszel, hiszen a műsor első része a Délidőben rendezett ifjúsági hangversenyen – amely-

nek én vagyok a műsorvezetője – ugyancsak elhangzik. Mindkét koncertet Gyüdi Sándor dirigálja. Sőt, mind a hármát, hiszen előző nap még Debrecenben is előadjuk a három kompozícióból álló programot. Lesz emellett nálunk még egy Virtuóz, méghozzá április 24-én, hiszen a matiné sorozatban Boros Misi adja elő Mozart egyik korai zongoraversenyét, s a hangversenyen még a Kis éji zene is felhangzik. Ennek a délelőtti előadásnak ugyancsak Gyüdi Sándor a karmestere.”
„A Szegedi Szimfonikusoknál már egyébként is hagyománya van annak, hogy lehetőséget biztosítsunk a tehetséges fiataloknak. Másfél esztendeje a helyi zeneiskola növendékeivel adtunk koncertet, ezt a programot Budapestre is elvittük. A fellépést még a rádió is rögzítette, többször sugározták is. Nagyon jó kapcsolatot ápolunk a szegedi zeneiskolával. Virtuóz is koncertezett velünk a közelmúltban, nemrég nálunk járt Gyöngyösi Ivett, a fellépése telt házat vonzott, elkapkodták a jegyeket. Érdeklőség, hogy a televíziós tehetségkutató megjelenése előtt, amikor Misi még csak nyolc éves volt, Eckhardt Gábor hívta fel rá a figyelmemet, s azt javasolta, lássam vendégül a gyermekműsoromban. A Bartók Rádióban, a Győző bácsival Hangszerországban című sorozatomban készítettem is vele beszélgetést, némi zongorázással, s már akkor is megmutakozott a tehetsége. Egy évre rá pedig tévés műsoromban, az Opera Cafén belüli Bonbon Matinéban szerepelt, ahol több olyan fiatal muzsikust bemutatam, aki aztán a Virtuózok sorozatában ugyancsak képernyőre került. Tizenegy éves korában ismét meghívtam Misit egy másik rádiós műsoromba, hogy számoljon be arról, hol tart, milyen kurzusokon vett részt. Ezt követően került sor a Virtuózokra... Nagyon várom az áprilisi találkozást, mert kíváncsi vagyok arra, hová fejlődött, mióta nem találkoztunk. Sikerült rávennem a Bartók Rádiót, hogy ezt a szegedi koncertet közvetítsék a Tóbiás matiném keretében, élőben. Misi egy korai Mozart-zongoraversenyt ad elő, gyerekszólista játssza hát egy gyerek zeneszerző művét, szintén gyerekeknek... Nos, ilyen az élet a Szegedi Szimfonikusok háza táján.”

A Szegedi Szimfonikusok honlapja: www.symph-szeged.hu

Várjon, Baráti és a Duna Szimfonikusok

Régi ismerős tér vissza májusban a Duna Palotába, hogy ismét a Duna Szimfonikusokkal muzsikáljon: Várjon Dénes. A zongoraművész akadémistaként koncertezett utoljára a zenekarral, s most örül, hogy olyan kedves kamarapartnerre dirigálja majd, mint Baráti Kristóf. A hangversenyen – amellyel a társulat a szezont zárja – Schumann zongoraversenye mellett Beethoven Prométheusz teremtményei nyitánya, valamint VII. szimfóniája kapott helyet.

„Világhírű szólistával zárja az évadot a Duna Palotában a Duna Szimfonikus Zenekar” – meséli Szklenár Ferenc, a zenekar művészeti vezetője: „Nagy örömünkre szolgál, hogy májusban a kiváló zongoraművész, Várjon Dénes látogat el hozzánk. Ezzel mind a publikum, mind a zenekar régi kívánsága teljesül. Várjon Dénes a Tavaszi bérletsorozatunk záró koncertjén fogja Schumann zongoraversenyét előadni. A karmester sem kevésbé elismert művész, Baráti Kristóf, akit visszatérő vendégként üdvözölhet közönségünk. Ezúttal a hangsúly számára a betanításon és a vezénylésen lesz, de meglepetésképpen előkerül Kristóf csodálatos hangú hangszere is. Zenekarunk és hallgatóságunk szeretettel várja a két világhírű művészt, hogy évadzáró hangversenyükkel feltegyék a koronát izgalmas koncertsorozatunkra.”

Várjon Dénes akadémista kora óta nem dolgozott a zenekarral, de azt mondja, szép emlékként őrzi a Duna Palotában adott, közös koncerteket. Most Baráti Kristóf felkérésére – a hegedűművész-karmesterrel és Várdai Istvánnal az utóbbi években rengeteget kamaráznak – érkezik a társulathoz, s úgy véli, egy hangverseny a lehető legjobb az, ha egy kamarapartnerre dirigálja. Számos ilyen előadásban játszott már, kedves karmestere és kamarapartnerre Keller András vagy Heinz Holliger. Márciusban is kipróbál egy ilyen együttműködést, hiszen kamarapartnerre, Steven Isserlis hívta meg az általa vezetett Norvég Kamarazenekarhoz, ő az elsőként felkért szólistája, és ezt az estet a csellóművész dirigálja majd. S bár korábban nem vezényelte még Baráti Kristóf, biztos abban, hogy ez közös munka is remek lesz, akár csak az eddigi fellépéseik.

„A kamarazenélés során nagyon gyorsan kell reagálnunk egymás zenei elképzeléseire, s azt gondolom, ha a zongoraversenyeket is ebből, a kamarazenei attitűdből tudjuk játszani, az hihetetlen többletet ad a produkcióhoz. Ezek a közös muzsikálások a legizgalmasabb, legszebb feladatok közé tartoznak. Schumann egyik zongoraversenyét játszunk, s mind Kristóf, mind a zenekar örült ennek a különleges műnek, amely nagy kihívást jelent a társulatnak és a pianistának is. Kamarazenélésre épül, s nagy szerepet kapnak a darabban fúvósok és más, kiemelt hangszercsoportok. Roppanat érzékenyen kell egymásra reagálni, s figyelni az egész kompozíció óriási egységére. Igaz, én vagyok a szólista, a zenekarnak azonban nem engem kell követnie, hanem arra figyelni, hogy a közös hullámhosszat megtalálja.

Világhírű zongoraművésznünk, Várjon Dénes akadémista kora óta először játszik a Duna Szimfonikusokkal

Erre törekszem én magam is. A versenyműveknél a szólista első az egyenlők között, de valóba csak az egyenlők között... Lényeges, hogy a zenei kommunikáció nagyon magas szintje valósuljon meg. Ha egymásra rezonáló zenészek játszanak, az olyan, akár egy jó beszélgetés. S az ember nem monológizálni szeret, hanem megosztani a véleményét másokkal, eszmét cserélni. Ha pedig valaki sokat kamarazene, akkor másként nyúl egy versenyműhöz is. Ezeknél a kompozícióknál sem tudok kibújni a bőrömből, s ugyanúgy a kamarazenei vénám érvényesül. Baráti Kristóffal éppen azért élvezem nagyon a közös zenélést, mert roppant különbözőek vagyunk. Az együttjátékunkat éppen az inspirálja, hogy eltérő a hátterünk. Ösztönzően hat mindkettőnkre, hogy mások a kiindulópontjaink, a szempontjaink, s mindez új végeredmény felé viszi a műveket. Várom már a közös próbákat.”

A Duna Palota honlapja: www.dunapalota.hu

A Duna Szimfonikusok honlapja: www.dunaszimfonikusok.hu

„Nem a legnépszerűbb utat választjuk”

Kortárs kompozíciók és ritkaságok a Honvéd Férfikarnál

Nagy sikert aratott a Honvéd Férfikar Mikor megyek Galícia felé című, 2015-ben bemutatott estje. Szeretnék, ha az öt kortárs kompozíciót felsorakoztató produkció mielőbb újra színre kerülhetne. Az együttes fontos feladatának tartja a modern művek műsorra tűzését; ezért is élvezik legutóbbi bemutatójukat, a német kortárs komponista, Aribert Reimann Lear-jét az Operaházban. A dalszínházi együttműködés továbbra is folytatódik, de az MTA Dísztermében adott, tavaszi hangversenyeik is tartogatnak még különlegességeket. Strausz Kálmán karigazgatót kérdeztük.

„Strausz Kálmán gondos munkájának köszönhetően a Honvéd Férfikar érzékenyen és szingazdagon szólt, hatásosan és magas színvonalon jelentek meg interpretálásukban a szélesen ívelő dallamok.” „Köszönet illeti a Honvéd Férfikart a művek megrendeléséért és magas színvonalú előadásáért”. Így számoltak be laptársaink – a Zene-Kar és a Muzsika – a novemberben bemutatott, Mikor megyek Galícia felé című produkcióról. Strausz Kálmán azt mondja, a Nemzeti Múzeumban előadott, versrészletekkel, vetítésekkel, korabeli híradórészletekkel színesített előadásuk a közönség körében is nagy tetszést aratott, ezért szeretnék, ha máshol is színre kerülhetne. „Ilyenkor sajnálom igazán, hogy nincs saját játszóhelyünk... Mindenesetre tárgyalásokat folytatunk, szervezzük a produkció utóéletét. Életem végéig büszke leszek rá, hogy Csemiczky Miklóst, Gyöngyösi Leventét, Orbán Györgyöt, Selmeczi Györgyöt és Vajda Jánost rávettem arra, írják meg ezeket az I. világháborúra emlékező műveket. Nagyon jó darabok egytől egyig. Hatalmas zenekari anyag született, amelyet értőn tolmácsolt a MÁV Szimfonikus Zenekar, s az előadásban két fiatal színész és több szólista is szerepelt. A novemberi produkciókról felvétel is készült, amit jó lenne megjelentetni DVD-n, izelítőt egyébként mindegyik műből találni az interneten.”

Az együttes vezetője hozzáteszi: a Honvéd Férfikar repertoárján nagyon lényeges szerep jut a kortárs kompozícióknak, egyre igényesebb művekből válogatnak. Ezért is örültek annak, hogy az év elején részt vehettek egy olyan különleges operában, mint a német kortárs szerző, Aribert Reimann Lear-je. „Nagyon nehéz énekelni valót tartogat a darab, de igazán izgalmas feladat, jó, hogy a Honvéd Férfikar ebben is bemutathatja tudását. Sokszor nem a legnépszerűbb utat választjuk, bízom azonban abban, hogy így is jó irányba vezetjük a közönséget, és elérjük a célunkat. A dalszínházi együttműködésünk egyébként a jövő szezonban is folytatódik, s olyan operákban lépnek fel a művészeink, mint az Aida, A bűvös vadász vagy a Carmen.”

Feladatból pedig akad temérdek, hiszen a dalszínházi produkciók mellett sok-sok saját hangversenye is van az együttesnek, egy szezonban hatvanöt esten találkozhat velük a publikum. „Most már annyi a felkérésünk, hogy más di-

Fotó: Honvéd Együttes

Strausz Kálmán: Most már annyi a felkérésünk, hogy más dimenzióba léptünk

menzióba léptünk. Sibelius egyik szimfóniájának magyarországi bemutatójára is minket hívtak s örülök, hogy olyan előadásnak is részesei lehettünk, mint a Johanna a máglyán. Tervez egyébként francia évadot az Operaház, bízom benne, hogy ez a Honegger-produkció is újra színre kerülhet. Mindemellett vannak saját bérleti előadásaink is, hiszen szép sikerrel szerepelünk az MTA Dísztermében. Februárban kevésbé ismert férfikarokat adtunk elő a vezénylettel: Arriaga, Volkmann Róbert, Sibelius, Cornelius vagy Silcher itthon ritkán játszott alkotásait. A következő estünkkel a gyengébb nem előtt tisztelgünk, hiszen a március 7-i koncert címe Nőnap meglepetés, s a programban olyan művek kaptak helyet, amelyek a hölgyek magasztalásáról, nélkülözhetetlenségéről szólnak. Az esten a crossover műfajából is izelítőt adunk, Riederauer Richárd – kórusunk másodkarnagyának – dirigálásával. A sorozatunk záróestje április 29-én lesz, s ekkor Szirtes Edina Mókus Vidróczki-variációi hangzanak fel. Darabja ősbemutató, s Riederauer Richárd hangszerezésével és vezénylettel hallhatja a közönség. Az együttes öt év után tér vissza a világhangversenyeihez, s ez is rendhagyó produkció lesz.”

A Honvéd Együttes honlapja: www.honvedart.hu

A Honvéd Férfikar honlapja: www.honvedferfikar.hu

Három őszinte hang – Beszélgetés Gonda Jánossal

A Magyar Jazz Szövetség 2015 decemberében ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját, s ez alkalomból nem csak gálakoncertet szerveztek a szövetség egykori elnökeinek és prominenseinek részvételével, de interjúsorozat is készült az öt elnökkel, hogy a beszélgetésekből és a koncert részleteiből dokumentumfilm készüljön. A koncerten egészségi állapota miatt nem lehetett jelen Gonda János, a szövetség alapító elnöke, az interjúra viszont vállalkozott, amelynek teljes szövegét a Gramofon olvasói számára tesszük közzé. Az immár 84. életévét betöltött Tanár úrral otthonában beszélgettünk.

➡ Bércesi Barbara

G.: Ön klasszikus zongoraművész-tanári és zenetudományi diplomája megszerzésekor már élen érdeklődött az improvizatív zene iránt, és kitartó lelkesedése, eltökélt munkája folytán 1965-ben sikerült megalapítani a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola jazz tanszakát. Milyen késztetések motiválták erre a lépésre? Nyilvánvalóan a jazz szinte fanatikus szeretete kellett ahhoz, hogy ilyen erőfeszítéseket tegyen...

G.J.: Egyfelől igen, másfelől azokban az években világhírű lett a Kodály-módszer, és én próbáltam meggyőzni az illetékeseket arról, hogy egy modern, improvizatív művészetnek tekinthető műfaj bevezetése Kodály pedagógiai törekvései mellett a magyar zeneoktatás általános nemzetközi hírnevét is erősítené. Nem pusztán egy speciális színpotot szerettem volna létrehozni a hazai zeneoktatásban. Arra gondoltam, hogy ha megindul a jazzoktatás, akkor az intézményből képzett jazzmuzikusok és tanárok kerülnek majd ki, akik együtteseket alakíthatnak, illetve újabb ilyen jellegű tanszakokat hozhatnak létre, ami nagyban hozzájárulhat jazzéletünk országos kibontakozásához.

„Nem számítottam rá,
hogy ez a szövetség ilyen
stabilan fog működni”.

G.: És így is lett...

G.J.: Fogjuk rá! Azért fogalmazok így, mert emellett rengeteg nehézséggel kellett szembenéznünk, amelyeket itt nem volna értelme részleteznünk. Említhetném például a kozmopolita kulturális „fertőzés” vádját, a magyar kulturális bürokráciát... Egy tanszak még csak-csak létre tudott jönni, de képzelje el, amikor a képzést megszervezték akartuk elterjeszteni alsó-, közép- és felsőfokon! Persze az utóbbi megvalósítása ment a legnehezebben: 30 évbe telt, amíg megalakult a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem a jazz tanszéke.

G.: Ahogy egy korábbi interjúban elmondta, a Csehszlovák Zeneművészeti Szövetség jóvoltából szerezhetett tapasztalatokat a prágai jazz tanszokról, majd a Grazi Művészeti Akadémián is járt hasonló céllal, hogy az ott megszerzett tudását a hazai jazz tanszak kialakítása során kamatoztathassa. Már ekkor gyűjtött benyomásokat a környező országok jazzéletének belső mechanizmusairól. Mi volt az általános tapasztalata az ezekben az országokban zajló jazzélet szervezetszerűségéről? Jelentős volt különbség a pl. Ausztria és a szocialista blokk országai között?

G.J.: Ausztriában Grazban és Bécsben zajlott oktatás, jól szervezeten, nyugati stílusban működött, megfelelő anyagi háttérrel. Prágában a magyarországinál korábban jött létre jazz tanszak, amelyet azonban 1968-ban betiltottak. Kevesen tudják, hogy 1928-ban, Frankfurtban egy magyar zeneszerző, a volt Kodály-növendék, Seiber Mátyás hozta létre az ottani konzervatóriumban Európa első jazz tanszakát, amely egészen Hitler hatalomra jutásáig működött, akkor persze azonnal betiltották.

G.: A hazai jazzfesztiválok legpatinásabbjai, az Alba Regia és a Debreceni Jazz Napok több mint négy évtizedes történetre tekint vissza. Ekkor még nem létezett országos szintű jazzszervezet. Hogyan zajlott jazz fronton a kapcsolattartás, koordináció a hatvanas, hetvenes években?

G.J.: Léteztek azért korai kezdeményezések. A Magyar Zeneművészek Szövetségétől Sárai Tibor főtítkárról felkért, hogy hozzunk létre egy jazz szakosztályt. A Magyar Jazz Szövetség a rendszerváltás idején e szakosztály utódjaként jött létre. Persze nagy volt a különbség a tekintetben, hogy a Zeneművészek Szövetsége egy államilag fenntartott intézmény volt, az MJSZ pedig autonóm, civil kezdeményezés eredményeként megalakult szervezet. A kettőt nem lehet egy lapon említeni. Még korábban, amikor a jazz nem élvezett túlzottan nagy megbecsülést, meghívtam a Fészek Klubba a legrangosabb zeneakadémiai professzorokat egy találkozóra. Nem sokat beszéltem a műfajról, csak lejátsoztam minegy tíz korszakalkotó jelentőségű felvételt a jazz történetéből Duke Ellingtontól Miles Davi-

son át Keith Jarrettig. Majd rákérdeztem, hogy Kodály és Bartók országában vajon ezek a zenék – ahogyan egyesek állítják – sértik-e zenei hagyományainkat, vagy inkább újfajta, progresszív értéket képviselnek. Nem volt ellenvetés, nagy csönd volt a teremben – talán tisztelt kollégáim akkor hallottak először ilyenfajta részben megkomponált, részben improvizatív jellegű, modern, magasrendű jazzfelvételeket.

G.: Természetesen az MJSZ megalapítása is az ön nevéhez fűződik. 1972 és 1984 között a Nemzetközi Jazz Föderáció alelnöke volt, amely egyrészt rendkívüli elismerést jelentett, másfelől fontos tapasztalatokat szerezhetett a nemzetközi jazzszintér működéséről, illetve arról, hogy a velünk szemben lépéselőnyben lévő országok (például Lengyelország, ahol már 1963-ban létrejött a jazzföderáció), hogyan alakították ki a saját jazzszervezeteiket. Milyen tanulságokat szűrt le a magyar szövetség formába öntését megelőzően?

G.J.: Erről külön beszélgetést lehetne folytatni. A Stockholmi Egyetemről kezdve a sydney-i jazz konzervatóriumig számos helyen megfordultam, szinte bejártam a világot. Én magam is tartottam előadásokat, kurzusokat több intézményben. Mindezeket a tapasztalatokat igyekeztem átültetni a hazai gyakorlatba, amelyekre az itthoni körülmények lehetőséget nyújtottak.

G.: Fel tudja idézni azt a pillanatot, amikor a Magyar Jazz Szövetség megalapítása megtörtént? Milyen együttállásoknak kellett megvalósulnia a szervezet megszületéséhez?

G.J.: Írtam egy köszöntőt a mai gálakoncert résztvevői számára [a beszélgetés 2015. december 19-én zajlott – BB.], abban is hangsúlyozom, hogy a szövetséget nem egyedül én alapítottam, sok neves muzikus kollégám volt a segítségemre. Ez még nem maga az elnökség volt. A Magyar Zeneművészek Szövetsége hívott össze egy grémiumot, amely

Fotó: Vátkonyi Sándor

arra volt hivatott, hogy megvitassa, mi módon lehet létrehozni egy autonóm szervezetet. Nem volt olyan egyszerű feladat, de az MZSZ és különösen Csébfalvi Éva titkár rengeteget segített az ügyünknek. Beszereztük a megfelelő engedélyeket, megtartottuk a Fészek Klubban az alakuló ülést, és megválasztottuk az első elnökséget, én lettem az alapító elnök. Kitűztük a célokat, feladatokat, létrehoztuk a Szabó Gábor-díjat, ami számomra azért volt fontos, mert 1956 és 1959 között az egykori Metro Klubban rendszeresen játszottam a később világhírűvé vált Szabó Gáborral. Így alakult tehát meg a Magyar Jazz Szövetség, és el kell mondanom – ahogy a ma esti köszöntőmben is leírtam –, nem számítottam rá, hogy ez a szövetség ilyen stabilan fog működni, ilyen sikeresen és hatékonyan fogja képviselni a magyar jazz ügyét negyedszázadon keresztül.

G.: Az MJSZ a kezdetektől a veled egyidős Magyar Zenei Tanács tagja, ami szerintem jelentős fegyvertény: bizonyítja, hogy az új politikai rendszerben a jazzt a többi zenei műfajjal azonos értékű művészetként lehetett elismertetni. Jól gondolom?

G.J.: Nagyjából igen. Az igazság az, hogy a Magyar Zenei Tanács minden méltó zenei kezdeményezésen alapuló egyesületet befogadott, így összesen harminckét tagszervezet

jött létre. Ez a jazz ügyének is segített, eddig hiányzó, fontos kapcsolatok jöttek létre különböző műfajok között.

G.: Hogyan indult meg a tagtoborzás, mi módon tudták arról értesíteni a jazzrajongó társadalmat, hogy a szervezet létezik, és érdemes tagjai sorába lépni?

G.J.: Rölapokat osztogattunk koncerteken, újságokban jelentettünk meg cikkeket, interjúkat, lassan az internet is működésbe lépett – mindenfajta propagandalehetőséget kihasználtunk.

G.: Vannak országok, amelyek minálunk később öntötték formába jazzszervezeteiket, és akár tőlünk is tudtak tanulni. Érkeztek efféle megkeresések a Magyar Jazz Szövetség „kistestvéreitől”?

G.J.: Nyugat-Európa messze előttünk járt, ezek az országok már a két világháború közt is szervezett jazzérettel rendelkeztek. Amikor arrafelé jártam, csak ámultam és bámultam, mert ezek a szervezetek menedzseltek is hazájuk együtteseit, óriási hangtárral rendelkeztek, és így tovább. A kelet-európai országok nagyjából azonos helyzetben voltak. Bulgária volt talán kissé lemaradva hozzánk képest, a másik végletet pedig Lengyelország képviselte, ahol – ezt minden jazzbarát tudja – a műfaj nemzeti ügy volt már évtizedekkel

ezelőtt. Az egyik évben úgy zajlott a Jazz Jamboree, hogy a politikai események miatt a varsói Kultúrpalotát tankok vették körbe, miközben bent, ha jól emlékszem, Dexter Gordon játszott. A csehek is előrébb tartottak még a két világháború között, de ahogy említettem, az 1968-as események visszavetették a jazzéletüket.

G.: Ön két évig töltötte be az MJSZ elnöki tisztét, majd a tagság örökös tiszteletbeli elnöknek választotta. Hogyan élte meg ezt az elismerést?

G.J.: Én már a szövetség megalakulásakor jeleztem, hogy csak a pályára állítás idejére tudom vállalni az elnökséget, olyan sok egyéb feladat, komponálás, az egyetemi tanszék vezetése, külföldi felkérések vártak rám, hogy idővel át kellett adnom a stafétát. Amikor lemondtam, a tagság ezt a szép címet adományozta számomra.

G.: Hogy érzi, melyek voltak elnöksége alatt a szervezet legfontosabb feladatai, vívmányai, legemlékezetesebb pillanatai, amelyek az ön nevéhez fűződnek – a születést magát leszámítva?

G.J.: A szövetségben a tevékenységek összefonódtak, nem én egyedül vittem véghez benne dolgokat. Különbőféle kezdeményezések indultak, bontakoztak ki, esetleg vallottak kudarcot; mindez egy folyamat volt, amely – csak ismételni tudom magamat – a Magyarországon működő más öntevé-

keny, autonóm, civil társadalmi szervezetekéhez képest kivételes sikertörténet. Ebben pedig – álszerénység nélkül mondom – nekem van a legkisebb szerepem, hiszen én töltöttem be az elnöki posztot a legrövidebb ideig. Ahogy tudtam, a későbbiekben is igyekeztem azért segíteni a szövetség munkáját, leginkább azoknak a tapasztalatoknak a hasznosításával, amelyeket a Nemzetközi Jazzföderációból hoztam. Főképpen oktatási ügyekben tudtam segíteni.

G.: Ön a többi között tudományos munkásságáért Széchényi-díjat, zeneszerzői munkája elismeréseként Erkel Ferenc-díjat, a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí- és középkeresztjét is megkapta, illetve két olyan díjat is magáénak tudhat, amelyet épp a Magyar Jazz Szövetség alapított: a Szabó Gábor- és a Pernye András-díjak birtokosa. Mit jelentenek ezek az elismerések az ön számára?

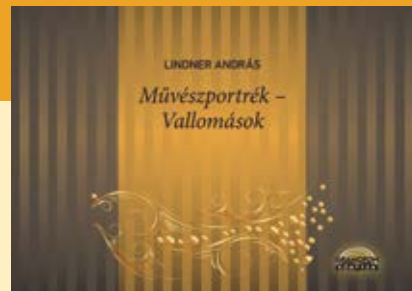
G.J.: Ezekre a kitüntetésekre szokás mondani, hogy azokat adják, nem pedig kapják. Örültem a díjaknak; akik gondoltak rám, azoknak megköszöntem, de ezen felül – a megtiszteltetés mellett – ezeknek a kitüntetéseknek olyan nagy jelentőséget nem tulajdonítok. Fontosabb számomra, ha egy koncerten legalább három őszinte és jó hangot le tudok ütni a zongorán, magyarán, ha magamhoz képest sikerül a maximumot nyújtani, illetve ha más területeken sikerül később hasznosnak bizonyuló kezdeményezéseket megvalósítani. ■

A GRAMOFON KÖNYVEK sorozat újdonsága

Lindner András: Művészportrék – Vallomások

Az 1996-ban alapított Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat archívumából tizenhat művész-interjú bocsát most közre a szerző és a kiadó ebben a kötetben. A beszélgetések szerzője Lindner András, aki végzettségét tekintve ugyan közgazdász (a HVG alapító tagja és máig szerzője), de zenetörténészeket megszágyenítő jártassággal, lexikális tudással és tévedhetetlenül biztos stílusismerettel rendelkezik a klasszikus zene területén. Az elmúlt két évtizedben többféle cikksorozatot, számtalan kiváló külföldi fesztiválbeszámolót készített, de a legizgalmasabbak kétségkívül ezek a Művészportrék – Vallomások.

A tizenhat interjúalany kivétel nélkül meghatározó jelentőségű szereplője volt a 20. századi magyar zenei előadóművészetnek. Egykor ünnepezt, majd méltánytalanul elfeledett operaénekesek és -énekesnők (Sándor Judit, Ágai Karola, László Margit, Szecsődy Irén, Bartha Alfonz, Ilosfalvy Róbert). Ugyancsak az operajátszás világából olyan állócsillagok, mint a szerencsére ma is köztünk élő Tokody Ilona, Kovács Kolos, Molnár András, Sólyom-Nagy Sándor és Kovács János, illetve a kötetünk megjelenése előtt néhány héttel elhunyt Békés András. Mellettük pedig két jeles hegedűművész (Kovács Dénes és Varga Tibor), egy fantasztikus pályát befutó zongoraművész (Rév Livia) és egy generációkat nevelő csellista (Banda Ede). Közülük sokan egyáltalán nem vagy csak nagyon ritkán nyilatkoztak – ezért is volt megtisztelő, hogy a Gramofon felkérésére, Lindner András mikrofonja előtt nyíltan beszéltek életükről, pályájukról. A megszólaltatott művészek egy része már nincs az élők sorában, így ez a kötet az utókor számára is segíthet megőrizni emléküket, művészi hitvallásukat. A beszélgetéseket a publikálás sorrendjében közlik: az első (Sándor Judit) 2000 februárjában, az utolsó (Kovács János) 2003 szeptemberében jelent meg a Gramofonban.

Fotók: Hutton László

„Ha nem jössz rá magadtól, akkor úgyis hiába...”

Szabó Sándor nemzetközi karrierjéhez hasonló felépíteni gitárosaink közül eddig talán csak három nagy, stílusújító elődjének, Baesik Eleknek, Szabó Gábornak és Zoller Attilának sikerült: Európa, Ázsia, Észak-Amerika és Latin-Amerika közönsége is szívébe fogadta őt. Az említett három magyar jazzsztárral ellentétben, akiknek pályája „disszidálásuk” után elsősorban fogadott hazájukhoz, azaz Franciaországhoz, az Egyesült Államokhoz, illetve Nyugat-Németországhoz kötődött, Szabó Sándor először Törökszentmiklósról, majd sok éve immár Vácról építette fel nemzetközi karrierjét. CD-inek, LP-inek száma 2016 elején immár 64-re emelkedett. Ezeket a hazai kiadások mellett angol, belga, amerikai, olasz, venezuelai, nyugat-német labelek fogalmazták, jelentős sikerrel.

◆ Simon Géza Gábor

G.: Hatvan esztendővel ezelőtt, 1956. március 21-én Törökszentmiklóson születtem. Lehet, hogy rosszul tudom, de szerintem a magyar jazz több mint száz esztendő történetében nemhogy gitárosként, de jazzmuzikusként is Te vagy az első törökszentmiklósi, aki komoly külföldi zenei karriert tudhat magának. Milyen környezetbe születtem? Miért és hogyan kezdted zenélni?

Sz.S.: Nos, amennyire tudom, sok híres ember született abban a városban, valami szellemi erőtér bizonyosan van

ott azon a helyen, ami nem lehet véletlen. Törökszentmiklós egy alföldi kisváros, a vidékre jellemző kultúrával. Szüleim dolgozó emberek voltak. Az élet és benne a kultúra politikai elvek mentén szerveződött. Nagyon nem lehetett kilógni a sorból, mert az ember könnyen nehéz helyzetben találhatta magát egész életére. Ebbe a világba születtem bele.

Gyermekkoromban a zene szinte csak a rádióból érkezett hozzám. Az első rádiómk egy akkumulátoros rádió volt, az első zenei élményeimet onnan szereztem. Mágikus dolog

volt az számomra. Ezen kívül csak legfeljebb nagyanyám énekését hallhattam. Amikor 12-13 éves koromban a beatzene már hazánkban is elkezdte kulturális fellazító munkáját az akkori álmos társadalomban, én magam is éreztem a szelét, hogy az a zene valamit előbb-utóbb okozni fog. Egyik unokatestvérem, Kerekes László, akivel egy házban laktunk, kapott egy akusztikus gitárt. Egyik este áthívott, hogy nézzem meg a gitárját. Ez az élmény még most is olyan elevenen él bennem, mintha tegnap lett volna. Ez maga a beavatás volt a zene világába, a sorsomnak szabott irányt. Szüleim egy közeli magántanárhoz, Csányi Bertalanhoz írtattak be, aki klasszikus gitározást tanított. Nem magyarázott el mindent, magamnak kellett rájönnöm az elméleti dolgokra, így innentől fogva magam igyekeztem megérteni a zenei összefüggéseket. Nagyon okosan azt mondta: „Ha nem jössz rá magadtól, akkor úgyis hiába...”

Akkoriban a helyi zeneiskolában a gitár még „reakciós” hangszernek számított, és inkább az akkori beat mozgalom hozta be a hangszert a világunkba. Mindenféle zene, amit csak hallottam, nagyon érdekelt és magával ragadott. Abban az időben a rádióban még volt kultúra, és én nagy örömmel hallgattam mindenféle zenét. Ebbe a népzeneből a kórusmuzsikán és Bartókon át a könnyűzenéig minden beletartozott. A sokféle zene nyugodt, békés egységben élt bennem, és bár ilyen-olyan stílári címkekkel illették őket, azok számomra értelmetlenek voltak. Zenélni akartam, alkotni, teremteni, közben átélni a teremtés boldogságát. A zenealkotás már akkor jobban érdekelt, mint a gitárjáték.

1982-ben a Budapesti Művelődési Központban (BMK) már javában futott a minden hétfői, egyenként négyórás Jazzpresso, amikor a Kovács Gyula Quintet és Jákó Jazz Quintet gitáros-fuvolása, dr. Borissza Géza az egyik műsor szünetében szólt nekem, az előadások szervező-producerének, hogy rálelt egy törökszentmiklósi gitárosra, aki nagyon jó, meg kéne hívni a Jazzpressóba. Ha Géza mondja, az tuti tipp, gondoltam, s anélkül hogy egyetlen hangot is hallottam volna az ifjú titántól, meghívtam a BMK-ba.

A hallatlanul szerény Szabó Sándor megérkezett, és a közönség lélegzetvisszafojtva hallgatta. Érezték, hogy most valami új, érdekes, egyedi születik. A koncert végén néma csend! Szabó mester kiveret kutyaként már éppen ki akart oldalogni, amikor kitört a viharos, szünni nem akaró taps. Szabó Sándor nevét ezen a napon, 1982. november 21-én nagyon jól megjegyezte a budapesti közönség.

G.: Erős 33 év telt el a BMK óta. A rendszerváltás előtt számos helyen, többek között Győrben, Debrecenben hallottalak, de Túrkevéen például együtt léptünk fel a helyi jazzklubban. Azután jött a váltás. Az új szeleknek megfelelően 2002-ben megalakult az Akusztikus Gitárzene Egyesület (AGZE), amely immár másfél évtizede szervezi a hazai Akusztikus Gitárzenei Fesztiválokat, számos külföldi vendégszereplővel. Mi az oka, hogy ezen alkalmakon kívül alig vagy itthon hallható? Külföldön mind elméleti szakemberként, mind gitárosként számos országban vendégszerepelsz rendszeresen.

Sz.S.: Szívesen emlékszem azokra az időkre, amikor több helyen is együtt jelentünk meg. Az egyesületünk keretében igyekszem immár 15 éve elhozni Magyarországra és bemutatni az akusztikus gitár kultúráját, azon belül is az értékebbeket, mert ez a hangszer valamiért nagyon nehezen tud

gyökeret verni a kultúránkban. Jól mutatja irányultságunkat, hogy például a rap hamarabb gyökeret ver, mint bármilyen gitár alapú zene.

Fontos megemlítenem, hogy a jazz nemzetközileg is sajátos irányba kezdett haladni, és ebben a folyamatban az improvizáló hangszeres szólistáknak – legyen az bármilyen hangszer – nem sok teret enged. Engem az akusztikus gitárfesztiválok és az ehhez tartozó szcéna fedezett fel, így sokkal inkább komponáló akusztikus gitárosként kezdtek megismerni, mint jazz-zenészként, a szó hagyományos értelmében. Mondhatnám azt is, hogy az akusztikus gitár világában többek között én képviselem a gitárzene improvizatív tartományát. Ebben a környezetben sokkal nagyobb sikereket tudhatok magaménak és több megbecsülést élvezek. Ez a „jazzen kívüliség” számomra kényelmes helyzet, szabad vagyok, nem kötődöm trendekhez, stílusokhoz, klikkekhez, így a saját zenémet az ősi zenékkal, a kortárs klasszikus és bizonyos improvizált zenékkal egyetlen szellemi egységben élem meg. A jazz érzésem szerint újra visszatért a szórakoztató funkciójához, a mélyebb művészi rétege a perifériára került, nekem pedig a szórakoztató zeneiparban nincs keresnivalóm. Kezdetől fogva csak a tiszta művészet érdekel, és ez a hozzáállásom nyilván kijelölte a helyemet a zene világában idehaza és külföldön is. Az én generációm hazai jazzmuzikusainak hozzáállását tragikusnak látom, mert szinte mindenki a világba beszívargó trendek irányába ment. Zenészeink pár kivételt leszámítva a külső nyugati kultúrát abszolutizálták, így hiába voltak és vannak zseniális tehetségeink, a jazz globális, de mégis csak nyugatról diktált világában legfeljebb csak másodosztályú utánczók lehetnek. Amíg ezen nem változtatnak, addig esély sincs, hogy a magyar jazz hangsúlyosan megjelenjen a világban.

Példa értékű Szabados György pályája, aki éppen azzal, hogy bátran megmutatta mivel és hogyan lehet a jazzt újraértelmezni, és adni neki egy sajátos kelet-európai kiejtést, mert nagyot gondolni. Az egész életművéért végtelenül tiszteltem őt. Sajnos a pályája az akkori társadalmi viszonyok miatt nem teljesebben kiúgy, ahogy megérdemelte volna. Amikor itthon megsejtették, hogy mekkora értéket hordoz, és mert egy mély, szuverén gondolkodó is volt, bizonyos erők minden eszközzel akadályozták. Mindenesetre a nemzetközi jazzszakma nagyon tisztelte és elismerte a művészetét. Én kezdetől fogva tisztán láttam, mi folyik itt, ezért is döntöttem úgy, hogy nem állok az ellenerők útjába, nem akarom az időmet és az energiámat értelmetlen harcra pazarolni az érvényesülésért. Helyette teremteni akarok szabadon, átszellemíteni a muzsikát, mindenkinek örömére, akit csak megérint a zeném. Ezért tapasztalható, és mindenki más is, hogy itthon szinte csak akkor játszom, ha én magam szervezek koncertet magamnak. Egyszerűen nincs más alternatíva. Van egy szint, aminél nem adhatom alább. Bizonyára játszhatnék zajos kocsmákban, klubokban, de én éppen azért küzdök, hogy a zenének legalább a saját világomban visszaadjam annak ősi rangját, funkcióját, a szakralitást. Tevékenységem így többnyire nemzetközi szinten zajlik, legyen az koncert, előadás vagy zenekutatás.

Foto: Hutton László

G.: *Hamarosan különleges eseményre kerül sor: tíz nappal a 60. születésnapod előtt, március 11-én az NKA Zenei Kollégiuma támogatásával megvalósuló Magyar jazztörténeti projekt keretében megrendezendő Magyar jazzkutató konferencián tartasz előadást, majd este a trióddal adjátok a konferenciát lezáró koncertet.*

Sz.S.: Igen, én magam is különleges alkalomnak tartom, és meg is köszönöm ezt a lehetőséget, nagyon fontos és szinte szimbolikus jelentőségű számomra. A konferencián az elmúlt években publikált két könyvem, *A zene metafizikája* és a *Zenélő Őskelet* (Püski Kiadó) című könyveimben foglalt szemléletben próbálom feltárni az improvizáció lényegét, úgy, ahogyan még eddig senki sem tette. Olyan kérdésekre igyekszem választ adni, amelyekre csupán azért nem találunk feleletet, mert nem a megfelelő szemléletből nézzük a zene világát. Fontos számomra, hogy írott formában éppen egy ilyen konferencián jussanak el gondolataim az érdeklődőkhöz.

A koncert pedig különösen lényeges, hiszen a triónk zenei koncepciója Major Balázssal és Heidrich Rolanddal éppen az improvizáció újragondolásának és újra felfedezésének jegyében fogant, melyben az ősi és a modern kor nem csak a hangszerek által, de a zenében is kifejezésre jut. Major Balázs pályám kezdetétől fogva az egyetlen ütőhangszeres partnerem, aki végtelen nyitottságával és szemléletével valami nagyon különlegeset hozott létre, csakúgy, mint egykori tanítványom Heidrich Roland gitáros. Mindketten a saját útjukon haladnak és magas szintű művészi értéket teremtenek; már csupán ezért is figyelmet érdemelnének. ■

Benkó Sándor emlékére

Iskolateremtő személyiség, a modern magyar jazztörténetet több mint fél évszázadon át meghatározó zenekarvezető távozott közülünk. December 15-én, 75 éves korában meghalt Benkó Sándor klarinétművész, a Benkó Dixieland Band alapítója, számos hazai és külföldi kitüntetés birtokosa. Az 1957 óta tartó Benkó-sztori hirtelen és fájdalmasan véget ért, de a zenekar örökségét, a swing- és dixieland-muzsika legszebb hagyományainak ápolását a tanítványok, a műfaj újabb és újabb generációi folytatják tovább.

◆ Retkes Attila

Benkó Sándor harmadikos gimnazistaként, 1957-ben alapította zenekarát – akkor, amikor a jazz lényegében még tiltott gyümölcsnek számított Magyarországon. Akkor is megmaradt az immár a túrt kategóriába tartozó dixieland mellett, amikor – az Illésnek, a Metrónak, az Omegának, a Bergendynek köszönhetően – Budapestre is betört a beatörület. A Műegyetem villamosmérnöki karán szerzett diplomát, s ezután ötven évig tanított alma materében, a doktori címet is megszerezte, több találmánya ismert. A rendszerváltás idején sikeres kozmetikai vállalkozást alapított, így végleg biztosította maga és családja számára, hogy a zenélés ne kényszerű megélhetés legyen.

A Benkó Dixieland Band a hatvanas évektől elsősorban a volt szocialista országokban turnézott, majd 1971-ben Montreux-ben (Svájc), 1972-ben San Sebastianban (Spanyolország) nyertek értékes fesztiváldíjakat. A nyolcvanas évek elejétől a műfaj őshazájában, az Egyesült Államokban is mind komolyabb sikereket arattak: hosszú tengerentúli turnéikat sokmillió nézettségű tévéműsorok követték, s 1987-ben Ronald Reagan elnök személyesen mondott köszönetet nekik a dixieland-műfaj magas színvonalú tolmácsolásáért. Ezt a gesztust két évtizeddel később George W. Bush is megismételte. Benkó Sándor szinte élete utolsó pillanatáig színpadon volt: októberben, a Müpában nagyszabású koncerttel, amerikai vendégzólisták közreműködésével ünnepelték 75. születésnapját. Életművét több mint 11 ezer fellépés és 1800 professzionális hangfelvétel fémjelzi,

miközben a Kálvin téri református templom szomszédságában, Török Pál utcai klubjukban minden szerda este családias hangulatban muzsikáltak együtt.

Az 1957-es alapítástól több mint három évtizeden át a Benkó Dixielandban – a gimnáziumi és műegyetemi barátságoknak köszönhetően – a jó csapatszellem volt a legfőbb kohéziós erő. Benkó teljes joggal nyilatkozta, hogy legnagyobb nemzetközi sikereik idején is megőrizték „amatőr lelküket”. Ez nemcsak azt jelentette, hogy volt polgári főállásuk, hanem azt is, hogy szerelemből, lelkesedésből zenéltek. Benkónak ehhez sikerült kialakítania egy kölcsönös tiszteletre épülő, kollegális jó viszonyt: a színpadon mindannyian egyenrangúak voltak, mindenkinek jutott szólisztikus feladat, s így sikerélmény is. Ezt azzal ellensúlyozta, hogy a koncertszervezést, a menedzselést, a pénzügyek intézését teljes egészében magára vállalta: itt nem akart demokráciát, ő volt a „főnök”, de társainak sohasem kellett csalódnia benne.

Később, amikor a zenészek életkora és egészségi állapota miatt elkerülhetlenné váltak a személycserék, Benkó – nagyon okosan, taktikusan és biztos érzékkel – az alapítónál jobb, képzetesebb, virtuózabb zenészeket választott maguk mellé. Ezzel sikerült elérnie, hogy a 2000-es évek elején a zenekar – lassú kiöregedés helyett – itthon és külföldön is sokadik virágkorát élte. A Benkó Dixielandre sohasem volt jellemző a rutin, az önméltás: keményen próbáltak és folyamatosan bővítették repertoárjukat. A hagyományokhoz való ragaszkodás mellett Benkó figyelte az új trendeket is; szinte minden koncertre tartogatott valamilyen meglepetést, a régi törzsközönség mellett igyekezett új híveket szerezni a műfajnak és a zenekarnak. Maga a tradicionális swing is fellendülésnek indult: az új nemzedék legjobb hazai zenészei – a Bohém Ragtime Jazz Band, a Hot Jazz Band, a Little Jazz Band, a JazzSteps, a trombitás-harsonás Szalóky Béla és mások – mindannyian Benkóék köpönyegéből bújtak elő.

A trombitás Zoltán Béla és a zongorista Halmos Vilmos halála után a Benkó Dixieland Band elveszítette alapítóját, névadóját, nélkülözhetetlen motorját. Az 1957-ben kezdődött Benkó-sztori hirtelen és fájdalmasan véget ért. Az azonban túlzás nélkül kijelenthető, hogy Benkó Sándor zenekarvezetői tevékenysége önálló fejezetet nyitott a 20. század második felének magyar zenetörténetében. ■

Vig Tommy zenei útravalói az olimpiára

Ismerősei, barátai jól tudják, hogy Tommy Vig zeneszerző, dobos és vibrafonos gyerekkora óta vonzódik a sporthoz. Futballozott és karatézott, sőt, Amerikában töltött évtizedei alatt egy junior futballesapatot is edzett. Kapcsolata az olimpiai eszmével 1984-ben kezdődött, amikor őt bízták meg a Los Angeles-i Olympic Jazz Festival szervezésével. 2013. december 1-én – immár ismét itthon – a Duna Palotában rendezett olimpiai koncertet „Aranszimfóniák” címmel. Itt felvonultak győztes olimpikonjaink, a zenéket a Budapest Jazz Orchestra tolmácsolta. A hangverseny anyaga később CD-n is napvilágot látott. Május 7-én újabb olimpiai koncertre készül Tommy a Müpában. Ebből az alkalomból beszélgettünk vele.

♣ Máté J. György

Tommy régóta szívesen dolgozik szimfonikus zenekarokkal

A művészetek és az olimpiai mozgalom összekapcsolásának története 1906-ban kezdődött, amikor Pierre de Coubertin, a modern olimpiai játékok alapítója konferenciát szervezett Párizsban a művészet, az irodalom és az olimpiai gondolat összeköthetőségéről. Felfogása szerint az olimpiai ideál nemcsak a sportteljesítmények, hanem az egész emberi individuumban ünnepe kellene legyen. Ez az idea a stockholmi olimpián (1912) jelent meg először a gyakorlatban, amikor öt művészeti „versenyágban” osztottak ki érmekeket: irodalomban, építészetben, szobrászatban, festészetben és zenében. A technikai és egyéb nehézségek végigkísérték a következő tíz olimpiát, majd az 1948-as londoni sportversenyek végeztével a Nemzetközi Olimpiai Bizottság törölte a

játékok közül a művészeti programokat. Négy évvel később, Helsinkiben már csupán kiállítások és fesztiválok formáját öltötték a kulturális események.

A Los Angeles-i olimpián az akkor még Amerikában élő Tommy a négy napon át tartó rendezvényt a sportversenyek napjaira időzítette, illetve az azt megelőző hetekben megtartott Olympic Arts Festival részeként menedzselte. Olyan előadókat vonultatott fel a rendezvényen, mint Benny Carter és Shelly Manne, Terumasa Hino és Albert Mangelsdorff, és a jazzfesztivál négy napján végig az ő nagyzenekara kísért. Tommy és az Olympic Arts Festival más szervezői tehát visszacsempészték a coubertini gondolatot az ötkarikás játékok mellé. Nem a versenyszellem,

Forrás: Vig Tommy archívuma

A szerző és három olimpiai bajnok: Pars Krisztián (kalapácsvetés), Kozák Danuta (kajak-kenu) és Berki Krisztián (torna), valamint a Riói magyar aranyalmok című kompozíció első ütemei

hanem egy nemzetközi jazz-seregszemle eszméje dominált az Olympic Jazz Festivalon. Tommy Vig szerényebb keretek között, de hazánkban is folytatja, amit Los Angelesben elkezdett.

Gramofon: *Hogyan jellemeznéd a nagyobb zenekarokra írt darabjaidat olyasvalakinek, aki még egy hangot se hallott tőled?*

Vig Tommy: A konziban klasszikus összhangzattant tanultam Huzella Elektől, a zenei gimnáziumban érettségiztem, Beethoven-szimfóniákat timpaniztam az orvosok szimfonikus zenekarában tizenhat éves koromtól... A Juilliardban Saul Goodman volt a timpani- és Vittorio Giannini a zeneszerzés-tanárom, később George Tremblaytól tanultam meg a tizenkét fokú komponálás fortélyait; ő Schönberg tanítványa volt. Ez idő alatt mindvégig jazzt játszottam. Tehát mint inspiráció nekem Duke Ellington és Gerry Mulligan ugyanannyit jelentett, mint Charles Ives, vagy Bartók Béla. Zeném természetesen ötvözi a klasszikus és a jazzmuzsikát. Ezért aztán sehová sem tartozom, és ezzel a pozíciómmal meg vagyok elégedve.

G.: *Miként kapcsolódik az új műsor az Aranzsimfóniákhoz? Folytatása annak? Vagy egészen más?*

V.T.: Folytatása annak, csak egészen más, mondaná Heltai Jenő. A Duna Palota-beli koncerten nyolc miniszimfóniát mutattuk be, amelyeket londoni aranyérmeseinknek ajánlottam. Több olimpiai bajnok volt jelen személyesen a koncerten, és kivétel nélkül nagyon tetszett

nekik a „testre szabott” muzsika, ahogy ők jellemezték darabjaimat Kozák Danutát, Berki Krisztiánt és Pars Krisztiánt az utolsó számban felhívtam a színpadra egy kis jam sessionre, mindhármuknak adtam egy-egy tamburint, és aranyérmeseink a közönség nagy örömeire lelkesen beszálltak velünk muzsikálni.

Vibrafon és dob harmonikus együttműködése – a háttérben Balázs Elemér

G.: *Kifejlesztettél-e valamilyen új módszert a komponálásban? Mi a klasszikus zene és a jazz viszonya ezekben a most készült darabokban?*

V. T.: A módszer friss, egyéni és meglepő. Hogy egy másik kedves írómat idézzem szabadon, Rejtő Jenő azt mondaná, ebből még sok kellemetlenségem lesz. Például két szamba (Riói aranyálmok I. és II.) is szerepel a felcsendülő tizenhat új mű között, bartókos harmóniákkal. Miután elhangzanak, egyesek talán majd azt mondják: „Tommy, ilyen nincs!” Mire én: „Dehogyan nincs! Most hallottad!”

G.: *A humor mindig is jellemezte a szerzeményeidet. Több rétegben. Egyrészt magukban a zenékben jelent meg, másrészt mindig ott van az előadásaikban. Ez most hogyan fog érvényesülni?*

V. T.: Egyelőre nem tudom, de a legfontosabb, hogy velem ne vessenek, és ne kinevessenek!

G.: *Milyen zenekarokat és zenészeket nyertél meg a művek előadásához, és mi volt a kiválasztás alapja?*

V. T.: A MÁV Szimfonikusokból jönnek a vonósok, valamint Novotny Tibi, a nagy timpanista. Zsoldos Béla játssza majd a vibrafon- és conga-szólamokat, a többiek is mind kedvenc muzsikusaim: Schreck Feri harsonázik, Zana Zoli játszik baritonszaxofonon, Koós-Hutás Áron és Tompa Ákos trombitál, Juhász Attila zongorázik, Csuhaj Barna Tibor lesz a bőgős, Jeszenszky Gyuri dobol, és kiemelt szólista

tárogatón: Cserta Balázs. Az erre az alkalomra összeállt zenekar neve Tommy Vig Szimfonietta. A jazz és a kortárs klasszikus zene összeforrasztásáról van szó, ugyanakkor minden kompozíció egy bizonyos sportágnak is ajánlott, és az adott sport érzését is kifejezi. Jellegük inspiráló: „útravaló” a Rióba induló sportolóinknak: a részleteket lásd a partitúrákon!

G.: *A feleségednek, Miának is lesz szerepe a hangversenyen?*

V. T.: Igen. Két számot fog énekelni, és vibrafonduettet is játszik majd velem.

G.: *Kapsz-e (vagy kaptál-e) valamilyen támogatást a magyar sportélet irányítótól a művek elkészítéséhez?*

V. T.: Úgy érzem, élsportolóink nagyban hozzájárulnak Magyarországot jó hírűvé növeléséhez, én úgy tudom kifejezni a megbecsülésemet irántuk, hogy zenét írok róluk és nekik, valamint persze a közönségnek. Sőt nemcsak személyes tiszteletemet próbálom e kompozíciókkal megmutatni, hanem azt igyekszem kifejezni, hogy mindannyian szeretjük és megbecsüljük őket. A magam részére nem kérek és nem fogadok el pénzt az eseménnyel kapcsolatos munkámért. Lelkesen mellém állt Dr. Nébald György aranyérmes, a Magyar Olimpiai Bajnokok Klubja elnöke (aki Bényi Ildikóval együtt a műsorvezető szerepét is ellátja majd a Müpában), valamint Szabó Bence, a MOB főtitkára. ■

JaTaKuCs @ BMC

A Jazztanulmányi Kutatócsoport önképzőkörként alakult bölesészettudományi és zenei végzettségű érdeklődőkből 2015-ben. Vezetője a Gramofon egyik alapítója, s mindmáig főmunkatársa: Zipernovszky Kornél. A BMC által támogatott, 2016 januárjában indult szabadegyetemi sorozat célja az, hogy jazz és társadalom találkozását a lehető legtöbb oldalról világsítsa meg, érvényesen és relevánsan pozicionálja a műfajt mint a legkülönbözőbb társadalom- és bölesészettudományi diszeplinák tárgyát, és meghonosítsa az új jazztanulmányok néven először az USA-ban ismertté vált, szintén interdiszciplináris megközelítést.

⇨ Gramofon

A Jazztanulmányi Kutatócsoport ingyenes és nyilvános előadássorozatot tart a BMC Magyar Zenei Információs Központ és Könyvtárban (1093 Budapest, Mátyás utca 8.) 2016. január és május között, szerdai napokon, 18 órai kezdettel. Az első előadás (január 27.) Feder Mayer Éva, Zipernovszky Kornél és Dragon Zoltán mutatta be az *Americana E-Journal*, a Szegedi Tudományegyetem szabadon hozzáférhető, online amerikanisztikai folyóiratának különszámát, azaz az első magyarországi *new jazz studies* tanulmánygyűjteményt. Lapzártánk után, február 24-én Somoskői Soma coach, szervezetterjesztő, pszichológus, színész és zenész tartott előadást, A jazz mint a kreatív együttműködés metaforája címmel.

Még előttünk állnak a tavaszi előadások, amelyeknek szorgalmas látogatására ezúton is biztatjuk a jazzbarátokat. Március 23-án Kurutz Márton filmtörténész, filmarchívumi kutató lesz a szabadegyetem vendége, aki A magyar jazztörténet szabad múzeumi címmel tartja meg előadását. A téma valójában „világszínvonalú könnyűzenei hagyományaink és filmművészetünk kusza kapcsolatának kibogozása”, kisebb-nagyobb társművészeti kitekintésekkel. Április 27-én Karap Zoltán fiatal zeneesztéta, a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskolájának doktorjelöltje, a Nagyerdei Almanach online bölcséleti folyóirat szerkesztője lesz az előadó; a téma: A jazz-szubjektum kritikája – régen és ma. Célja, hogy egy tágabb esztétörténeti perspektíva segítségével rekonstruálja Theodor W. Adorno *jazz-szubjektumának* portréját, illetve fontolóra vegye a hozzá kapcsolódó kritika jelenkori érvényességét. A tavaszi szabadegyetem zárásaként, május 25-én Havas Ádám szociológus, doktorjelölt tart előadást, A budapesti jazz színtér konstrukciója címmel. Azt vizsgálja, hogy a különböző stílusokat képviselő muzikusok, mint „kreatív munkavállalók”, hogyan konstruálják meg saját zenei identitásukat a szcena különböző pozícióihoz képest. Célja, hogy a sokszínű magyar jazzletről hiánypótló módon olyan reális képet nyújtson, melyet maguk a zenészek alkotnak meg. ■

**KÉPES MAGYAR
JAZZTÖRTÉNET**
HUNGARIAN JAZZ HISTORY IN PICTURES

**MAGYAR
KERESKEDELMI
ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI
MÚZEUM**

1036 Budapest, III., Korona tér 1.
Telefon: 06/1-375-6249,
www.mkvm.hu

2015. NOVEMBER 12-2016. ÁPRILIS 24.
2015, 12TH NOVEMBER - 2016, 24TH APRIL

Jazz. Tavasz.

A tavaszi megújulás jegyében több olyan jazzelőadó látogat a Műpába, akik már néhány éve izgalomban tartják a nemzetközi jazzéletet új utakat kijelölő, egyéni megszólalásaikkal. Közülük kezdetnek máris itt lesz egy friss Grammy-díjas hölgy, akit világszerte nem kevesen tartanak a legnagyobb figyelemre érdemes énekesnőnek. **Cécile McLorin Salvant** március 11-én érkezik kvartettjével a Fesztivál Színházba, és minden bizonnyal a díjazott *For One To Love* című lemezének anyagából is több számot előad Renée Rosnes, Rodney Whitaker és Lewis Nash kíséretében. A Jazzműhely sorozatban a mindig megújuló, folyton meglepetésekkel szolgáló Oláh Tzumo Árpád erre az alkalomra összehívott nemzetközi kvintettjével játssza csupa új szerzeményét április 3-án. A **Tzumo Dimensions** produkcióban a Thelonious Monk Nemzetközi Jazzsaxofonverseny 2013-as győztese, **Melissa Aldana** játékára lesz érdemes figyelni, de mellette a szintén saxofonos Jure Pukl, a bőgős Josh Ginsburg és a dobos Kyle Poole mellett sem fogunk elmenni szó nélkül. Régebbi motoros már Gonzalo Rubalcaba, aki latin ritmusoktól lüktető, **Volcán** elnevezésű kvartettjével április 26-án lesz a Fesztivál Színház vendége,

José James

Fotó: Shervin Lainez

vele együtt hozza tűzbe hallgatóságát Horacio 'El Negro' Hernandez, Jose Armando Gola és Giovanni Hidalgo. Jól bevált receptet követ a Jazztavasz fesztivál újabb kiadása, amikor vokalistákat helyez a rivaldafénybe: május 5-én **José Jamesszel** (képünkön) kezdődik a rendezvénysorozat, aki lenyűgöző stílusgazdagsággal fejezi ki önmagát. Míg legutóbb Billie Holidayre emlékezett, a Műpába már egy vadonatúj anyagot hoz *Love in a Time of Madness* címmel. Másnap **Viktoria Tolstoy** lesz a fesztivál vendége, aki tíz éve járt utoljára Magyarországon, van hát mit elénekelnie legjobban sikerült nótái közül, amelyekkel svéd és orosz lelkét is kitarja közönsége előtt. A záró, május 7-i napon a Bartók

Robert Glasper Experiment

Béla Nemzeti Hangversenytermet kell megcéloznunk, hogy az a cappella éneklés vitathatatlanul legnagyobb sztárjai, a **Manhattan Transfer** koncertjén tapsolhassunk. A 2014-ben elhunyt Tim Hauser helyébe lépő Trist Curless-szel és számos új darabbal várja régi és új rajongóit a legendás kvartett.

A március 18–20. között rendezendő **XXV. Bohém Fesztivál** szervezői az esemény honlapján azzal kecsegtetnek, hogy a negyedszázados (siker)történetre visszatekintő rendezvény most, ha lehet, minden eddiginél közönségbarátabb programot kínál a tradicionális jazzstílusok kedvelőinek. Pedig korábban sem kellett noszogatni a jazzkedvelőket, hogy Kecskemétre látogassanak. A fellépők közt lesznek az elmúlt évek legkedveltebb muzikusai: **Catherine Russell**, a **Bratislava Hot Serenaders**, **Mimi Blais**, a **Hot Jazz Band**, a házigazda **Bohém Ragtime Jazz Band** és egy nemzetközi all star formáció.

A **Budapesti Tavaszi Fesztivál** koncertjeire idén április 8–24. között kerül sor, benne a jazzkinálata a szokásos stílusgazdagságot képviseli – és most sem lesz hiány nagy nevek közül. Az első két napon a hazai jazz prominensei adnak koncerteket a **Magyar Jazz Ünnepe** keretében. A 25 éves Magyar Jazz Szövetség és a BTF jóvoltából hallhatjuk 8-án és 9-én a Budapest Jazz Clubban mások mellett Lakatos Ágnes és Csuhaj Barna Tibor duóját, a Lukács Miklós Triót, a Tóth Viktor Tercettet, valamint Micheller Myrtil és Pintér Tibor duóját. Április 10-én ugyanott dupla koncertet ad a **Joey DeFrancesco Trio**, a Zeneakadémián pedig **Oláh Kálmán** jazzkoncertjére kerül sor. 11-én a Műpa széksorait töltik meg a **Wayne Shorter Quartet** rajongói, majd másnap a BMC-ben lép fel **Renaud Garcia-Fons**. 15-én **Snétberger Ferenc** szólógitáresten mutatja be új lemezének anyagát a Zeneakadémián, 16-án pedig ismét a Műpában valósul meg egy régen várt esemény, a **Robert Glasper Experiment** (képünkön) koncertje. 17-én **Gadó Gábor** a Bálna gyomrában muzikál, 18-án a BMC ad otthont az **Henri Texier Hope Quartet** fellépésének. 21-én egy újabb üdvöskét, **Sarah McKenzie-t** hallgathatjuk meg a Bálnában, aztán két nappal később ugyanott **Wu Wei**, **Horváth Kornél** és **Lantos Zoltán** ad koncertet.

Új rendezvénnyel gazdagodik Budapest jazzkínálata: a **Get Closer Budapest Jazz Fest** április 22–24. között összesen három külföldi és három magyar előadót invitál a MOM Kulturális Központ színpadára. Mindennap 19.00 órakor kezd zenélni a magyar fellépő, 20.30-kor pedig a külföldi meghívott. Az első napon a **Syrius Legacy** és a **Billy Cobham Band** párosításának örülhetünk, 23-án a **Bagi Tóth Csaba Balkan Union** koncertjét követi a **GFS Trio** előadása, mely rövidítésben Trilok Gurtu, Paolo Fresu és Omar Sosa neveit rejtették el, végezetül pedig a **Bass Loco** és a **Richard Bona Quintet** rezgeti meg a mély frekvenciákat. Richard Bona koncertje a Budapesti Tavaszi Fesztivállal együttműködésben valósul meg.

Április 30-án ismét a jazzt ünnepli az egész ország, sőt ahogy már tavaly is tették a szervezők, határainkon túli helyszíneket is bevonnak a koncertkavalkádba. A fellépők teljes névsorát e hasábkon felsorolni képtelenség volna, a már hívatossá vált zenekarok és helyszínek listája a **jazznap.hu** oldalon elérhető – ez egyben a széles körű rendezvény elnevezése is. Járjunk akár Budapesten, Cegléden, Békéscsabán, Nagykanizsán, sőt akár Kézdivásárhelyen vagy Sepsi-szentgyörgyön, mindenhol betérhetünk valahová egy kis jazzt hallgatni, ingyen.

Charles Lloyd, Jason Moran

Forrás: Gramofon-archív

A **Zeneakadémia** tavasszal két izgalmas duókoncerttel várja a nagydímet, melyeken a nemzetközi jazzélet neves, sőt legendás szereplői adnak hírt legújabb zenei törekvéseikről. Március 3-án a Solti Teremben **Dave Douglas** trombitás és **Uri Caine** zongorista válogat a Sacred Harp nevű daloskönyv alapján alkotott, sok improvizációval tarkított műsorából. Áprilisban a fent részletezett, Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében rendezett koncertekre kerül sor, majd május 20-án érkezik a Nagyterembe **Charles Lloyd** szaxofonos és **Jason Moran** zongorista kettőse (képtünkön), akik már szintén évek óta alkotnak szimbiózisban. Lloyd és Magyarország viszonya évek óta szoros, hiszen a fúvós géniusz annak idején sokat tett Szabó Gábor sikereinek kiteljesedéséért, illetve lelkes híve a tárogató hangjának, amelyet ez alkalommal is meg fog szólaltatni.

Gramofon-összeállítás

További információ: www.mupa.hu; www.bohemragtime.com, www.btf.hu, www.getcloserconcerts.com, www.jazznap.hu, www.zeneakademia.hu

FON
TRADE MUSIC

**EGY VALÓDI
HANGSZERÜZLET.**

Hatalmas kipróbálható és
összehasonlítható kínálat.

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest,

Kiss József utca 14.

Tel. (+36 1) 210 2790

Nyitva tartás:

h-p 9⁰⁰-17³⁰

„Zenei anyanyelvünk ismerete nélkül félanalfabéták vagyunk”

Ezüstkoszorús hangszerkészítő mester, népi iparművész, előadóművész, a Magyar Tekerőzenekar és a Bokros zenekar alapítója, az Országos Tekerős Találkozók atyja, tanár, az Óbudai Népzenei Iskola igazgatója, népzenekutató. Szerényi Bélával elsősorban zenei anyanyelvünkről, a világviszonylatban egyedülálló óbudai népzenei oktatásról és persze a tekerőzésről beszélgettünk.

➔ Bencsik Gyula

Gramofon: Honlapodon olvastam, hogy szerencsés voltál, mivel gyermekkorban a fővárosban egyedül Óbudán lehetett tekerőzni tanulni, és ti pont itt laktatok. Most pedig az általad vezetett Óbudai Népzenei Iskolában beszélgetünk. Ezek szerint Óbuda kiemelt helyet foglal el a magyar népzene történetében.

Szerényi Béla: Ez a városrész kultikus helye a népzene-szeknek, mert az én gyermekkoromban nemcsak Budapesten, de az egész országban egyedül itt lehetett népzénet tanulni. A hetvenes években indult táncház mozgalom pillanatok alatt rávilágított arra, hogy a paraszti muzikusoktól átvehető ugyan a népzenei hagyomány, de hogy továbbadható legyen, ahhoz kell egy megfelelően működtetett oktatási rendszer. Ráadásul ez teljesen mértékben összhangban van Kodály Zoltán elképzeléseivel. 1976-ban itt, a III. kerületben, a Till Ottó által vezetett Állami Zeneiskola keretén belül létrejött egy népzenei tagozat, Béres

János Kossuth-díjas furulyaművész irányításával. Az első tanárok pedig: Szöllös Beatrix cimbalomművész, ifj. Csoóri Sándor ikonikus népzene-sz, a Muzsikás együttes alapítója, illetve Jakab Mihály citerás. Hamarosan kibővült a tantesület, és az összes magyar népi hangszer tanítására lehetőség nyílt Óbudán. Sokáig ez volt az egyetlen ilyen típusú intézmény az országban. A rendszerváltás után a helyi önkormányzat támogatásával önállósodott az iskola, 1991-ben vette föl az Óbudai Népzenei Iskola nevet a következő direktor, Kobzos-Kiss Tamás Kossuth-díjas előadóművész vezetése alatt. Januárban tartottunk egy ünnepséget iskolánk önállóságának és névnapjának 25. évfordulóján, és megemlékeztünk a novemberben elhunyt Kobzos Kiss Tamásról is.

G.: Mitől speciális az itt folyó képzés?

Sz. B.: Sehol az országban, de tudtommal Európában sem nagyon akad olyan alapfokú intézmény, amely kizárólag a

Tanítás közben, az Óbudai Népzenei Iskolában

népi hangszeres tudás elsajátíttatására szakosodott. Iskolánkban modellezni tudjuk, hogy a paraszti hagyományátadás rendszere hogyan működik modern, intézményesített körülmények között. Különleges pedagógiai szisztémánk lényege a hagyományörzés régi bevált gyakorlata: a szájhagyományozás és a tartalomtömörítés. Ez gyakorlatilag ugyanúgy működik, mint az anyanyelvünk átadása. Ott sem nyelvi egységeket és szabályokat tanul meg a gyermek, hanem szavakat, kifejezéseket, kifejezésbokrokat, asszociációkat, szituációkat. Ugyanez történik a népzene átadásában is. Nálunk a zenei írásbeliség később kerül elő. A korai fejlesztéskor kisgyermekeknél mindenképpen énekkel, mozgással járó zenei anyanyelvi műveltség átadása a lényeg. Hangszeres képzésnél a másolást helyezzük előtérbe, vagyis a növendék mindig együtt muzsikál a tanárával. Nem az a célunk, hogy tanítványainkból feltétlenül előadóművészek legyenek, hanem hogy aktív hangszerhasználó művelt emberek váljanak belőlük. Aki az anyanyelve mellett zenei anyanyelvével is bír, az sokkal nyitottabb, befogadóbb lesz más zenei műfajok iránt is.

G.: *Hogy állunk a zenei anyanyelvűséggel világvizonylatban?*

Sz. B.: Közép-Európában és attól keletre a zenei anyanyelvűség mindennapos, de ugyanez a helyzet az amerikai kontinensen, ahol még a popzene is a saját népzenejükkre épül. Nyugat-Európában ez háttérbe szorult, mert a polgárosodás miatt inkább az írott zenei hagyomány állandósult. Környezetünkben az átlagemberek, románok, szerbek, vagy keletrebbre a török népek sokkal jobban beszélik zenei anyanyelvüket a mindennapokban, mint mi. Ha valaki elindul stoppal mondjuk Törökország ázsiai részén, szinte biztos, hogy az öt felvevő kamionosnál talál majd egy udot – két-

Egy drezdai koncerten

Bárony Mihály szobrának avatásán, Tiszaalpáron. A képen még Bárony Rózsa, Sebő Ferenc és Raffay Dávid látható

húros pengetős hangszert –, amit a gazdája természetesen előszeretettel használ is! Valószínűleg sokáig kellene keresni egy olyan magyar sofőrt, aki a parkolóban előkap egy citrátát. Viszont Magyarországon sokkal alaposabb a népzene tudományos feldolgozottsága, kétszázezernél is több összegyűjtött népdalunk páratlan kincs. Jó lenne ugyanakkor jóval szélesebb körben használni ezt a kulturális örökséget.

G.: *Nem féltő, hogy előbb-utóbb kihalnak a kútfók?*

Sz. B.: Nekem úgy tűnik, van bizonyos újratermelődés. A magyar nyelvterületen azért is tudott olyan sokáig fennmaradni a népzene, mert a lakosság legalább nyolcvan százaléka a parasztsághoz tartozott, tehát a mindennapi tevékenységükkel összefüggő zenei anyagot használták. Mára ez a társadalomszerkezet fölborult, és egy sokkal szűkebb értelmiségi réteg beszéli csak ezt a nyelvet. Viszont – miután zenei anyanyelvről beszélünk – elfogyni sosem fog. Dallamaink gazdagsága, változékonysága mögött nagyon hosszú ideje tartó zenei fejlődés áll. Amikor kimondjuk, hogy pentaton ereszkedő kvintváltó rendszer, akkor sok ezer éves technikákról beszélünk. Dalszövegeink sokkal gyorsabban változnak, mindig az adott kor lenyomatát tükrözik. Ez a folyamat azonban nagyjából száz évvel ezelőtt megkezdett. A gőzmozdony és a bicikli még bekerült a népdalokba az első világháború éveiben, de korunk környezeti elemei már teljesen hiányoznak.

G.: *Milyen hatásokra fertőzöttél meg a népzenevel, és miért lett épp a tekerőlant a hangszered?*

Sz. B.: Teljesen urbánus történet az enyém. Zongorázni tanultam egy zenei általános iskolában Kőbányán. A középis-

Tekerőlant készítése közben

kolát már Óbudán kezdtem az Árpád Gimnáziumban, ahol meglepetésemre népzene-néptánc szakos osztályba kerültem. Igazából nem is tudtam róla, hogy létezik ilyen. Mikor kiderült, hogy zongorázni tanultam, betettek a tekerősök közé. Rövid időn belül már táncosokat is kísérhettem, hangszeremet pedig a Tiszaalpáron élt Bársony Mihály, a Népművészet Mestere készítette el. Gimnazista koromban kezdtem a rendszeres népzene gyűjtést. Szerencsére még találkozhattam öreg tekerősökkel az alföldi tanyavilágban. Érettségi után hangszerkészítést tanultam, majd folytattam az időközben elhunyt Bársony Mihály munkáját. Ezután népzene tanári diplomát szereztem. Azóta is egyforma mértékben tölti ki az életemet a hangszerkészítés, tanítás, előadóművészet. Szerencsére itthon és világszerte reneszánsza van a tekerőnek.

G.: *Tavaly emlékeztek Tiszaalpárban Bársony Mihály születésének 100. évfordulójára. Méltó volt az ünnep a „Parasztszenihez”?*

Sz. B.: Úgy érzem, igen, hiszen bronz szobrot emeltünk Miska bácsinak! Ő az első hagyományörző népzeneész és hangszerkészítő az országban, akinek egészalakos köztéri szobra van. Ehhez a falu önkormányzata és egyesületünk, a Magyar Hangszermíves Céh adott minden fillért. Köszönet Raffay Dávid szobrászművésznek a nagyszerű alkotásért.

G.: *„Zenei anyanyelvünk ismerete nélkül félalalfabéták vagyunk” – olvasható a honlapodon. A fentiek alapján csökkenőben vannak a zenei félalalfabéták?*

Sz. B.: Saját hangszeremet tekintve mindenképpen. Kodály azt írta a harmincas években, hogy „a tekerő hagyományát már csak Szentesen kutathatjuk, utolsó művelője és készítője Szenyéri Dániel.” Ehhez képest fölbukkant Bársony Mihály, aki 213 darab tekerőt készített. Részben az ő hatására fél Európa újra tudta tanulni a tekerő hagyományát. Én pedig – ha nem vigyázok – jövőre az 500. hangszerműnél fogok tartani. Van okunk a panaszra? ■

Szerényi Béla honlapja: www.szerenyi.hu

Az Óbudai Népzenei Iskola honlapja: <http://www.nepzeneiskola.hu>

A Magyar Hangszermíves Céh honlapja: www.mhmc.hu

Elkészült mesterhangszerek

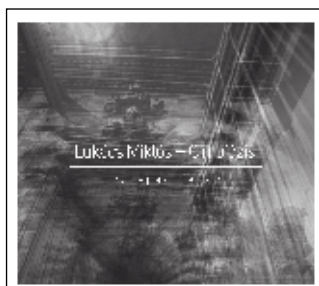
Budapest Folk Fest: 2016. május 18–22.

A Fonó 2010 óta minden tavasszal megrendezi a folk fővárosi ünnepét. Idén is több helyszínen mutatkoznak be a nép- és világzene ez évi legizgalmasabb, válogatott produkciói az ötnapos programsorozaton. A szervezők vallják: a

folk az egyik legéletképesebb, folyamatos fejlődésben, változásban lévő műfaj, amelyből megannyi más stílus is táplálkozik, folyamatosan gazdagítva egymást. Bennük közös a hagyományokban gyökerező erő, ami továbbvisz egy olyan vidékre, ahol a régi nem fél az újtól és ahol az új nem utasítja el a régit. Az idei sorozatban az autentikus népzenenek elsősorban a Fonó, a világzenei multságoknak a Kobucikert, a nagykoncerteknek pedig Várkert Bazár szabadtéri színpada ad otthont. A hagyományokhoz híven vendégül látnak a szerdai nyitónapon adatközlő mestereket, táncosokat és zenészeket, akikkel együtt hajnalig tartó táncházzal veszi kezdetét az ünnep és egy valódi folk- és világzenei sztárparádé: Közös koncertet ad a Muzsikás együttes és az Amadinda; fellép Roby Lakatos és zenekara; szám szerint 27. lemezét mutatja be a táncházmozgalm legendás együttese, az idén 40 éves Téka. Berecz András Gyergyóban járva székely népdalokat gyűjtött össze és tett egymás mellé Hazakísérlek című előadásában. Fellép a 2015-ös WOMEX legsikeresebb hazai zenekara, a Romengo; itt lesz a világzene fenegyereke, a Góbé (képünkön) és a mezőségi népzeneét játszó Eszterlánc is. A rangos névsor folyamatosan bővül, érdemes követni a programot fono.hu-n.

MEGJELENT!

Lukács Miklós Cimbiónis

Budapest anix

Toplistás! Buda Folk Band

Saját gyűjtés

Téka

Ritka magyar I.

Csík 25

koncertfilm DVD

A lemezek kaphatók: webbolt.fono.hu és a terjesztőknél.

Fonó Budai Zeneház • 1116 Budapest, Sztregova u. 3. • www.fono.hu

Hatalmas Halmos-hagyaték – kincsekkel

Elérhetővé vált a Hagyományok Háza honlapján az elképesztő nagyságú, különleges fotókból, videókból, zenei felvételekből, dokumentumokból álló Halmos Béla-hagyaték. A primásra, a táncházmozgalom egyik elindítójára, a folklórgyűjtőre ebben az esztendőben több rendezvénnyel is emlékeznek. A hagyatékról, az emléknapról és a különböző díjakról Árendás Péter népzenekutató, az örökség feldolgozója beszélt a Gramofonnak.

◆ Réfi Zsuzsanna

Halmos Béla (1946–2013) primás, népzene gyűjtő, a táncházmozgalom egyik alapítója és szervezője

„Mérhetetlen veszteség érte 2013 júliusában a magyar népzenei mozgalmat, amikor Halmos Bélát elveszítettük” – mondja Árendás Péter. „Miután a Hagyományok Háza megvásárolta az örökösöktől a hagyatékot, az 2014 tavaszán bekerült a Hagyományok Házába, s a főigazgató, Kelemen László engem bízott meg a feldolgozás koordinálásával, mely az NKA támogatásával valósulhatott meg. Bélához nagyon sok szállal kötődtem, sokszor muzsikáltunk együtt, és a Zeneakadémián is együtt tanítottunk a Népzene Tanszéken. Halmos Béla roppant sokrétű tevékenységet folytatott, amelynek legtöbb szegmense a népzenehez kötődött. Primás volt, népzene gyűjtő, a táncházmozgalom egyik alapítója és szervezője, jelentős muzsikus, aki rengeteg tanfolyamot tartott, zsűrizett, és sokat tett azért is, hogy a Zeneakadémián elinduljon a népzeneoktatás. 1997-ben, amikor 25 éves volt a táncházmozgalom, az általa szervezett konferencián vetette fel először, hogy a mozgalom történetét is dokumentálni kellene. Megszületett a Táncház Archivum, mely aztán integrálódott a Hagyományok Házába, s amelynek ő irányította a működését. Halmos Bélát a mozgalomban mindenki ismerte, de mi, örökségének feldolgozói döbbenetesen szemléljük, mennyi mindennel foglalkozott. Bízunk benne, hogy a hagyaték gondozásával sokféle oldalát megmutathatjuk a nagyközönségnek.”

Másfél éve dolgoznak ezen a Folklórdokumentációs Könyvtár és Archivum dolgozói, hiszen fel kellett tárni a hordozókat, azokat rendszerezni, digitalizálni, hiszen csak pl. papírképből 16 ezernyi kaptak. Először is fel kellett állítani egy fontossági sorrendet. Lezajlott az előkatalogizálás, a hordo-

zók digitalizálása, s azok feldolgozása után most már a felvételei, gyűjtési adatolva, dallamokra bontva is az érdeklődők rendelkezésére állnak a Folklór Adatbázisban. A hagyaték részét képezi a Halmos Béla által csak „Orális archívumnak” nevezett rész is, amelyben azok az interjúk kaptak helyet, amelyeket ő készített a táncházmozgalom zenészeivel, táncosaival, néprajzkutatókkal, pedagógusokkal, művelődés-szervezőkkel. Csak ezek a beszélgetések 434 magnókazettát töltenek meg. Az interjúkat összesítő táblázatot elkészítették, azt közzétették, de az interjúkat idővel le is kellene írni, hogy keressélni lehessen köztük, ez azonban egy későbbi feladat. Rengeteg más dokumentum tartozik még ide, hiszen Halmos Béla összegyűjtötte az 1972-ben elindult mozgalom eseményeihez kötődő dokumentációkat, de pl. a korábbi időszak folklór témakörben megjelent sajtócikkeit is. „Az anyagok mennyisége döbbenetes, ez a másfél esztendő arra volt elég, hogy átlássuk a hagyatékot, s nagy vonalakban feldolgozzuk. Természetesen a munka folytatódik, hogy minél több részét közkinccsé tudjuk tenni” – mondta kérdésünkre Árendás Péter. „Szeretnénk, ha a közvélemény is tudomást szerezne arról, hogy van itt egy elképesztő méretű és minőségű örökség, ami hatalmas értékeket rejt, érdemes benne kutatni. Rendezvényekkel is emlékezünk rá, hiszen idén nyáron lenne Halmos Béla hetvenéves. Az NKA épp most indította el a róla elnevezett programot, amely keretében táncházak, rendezvények kapnak támogatást. A Hagyományok Házában március 30-án ad koncertet a Halmos Béla-vándordíjas Lipták Dániel, aki egy éve a primás hegedűjén játszik, s aztán május 7-én, a Táncház Napján átadja ezt az instrumentumot a következő kitüntetettnek. Azon a gálaesten, a Zeneakadémián osztják ki a Halmos Béla emlékérmét is, amelyet a táncházmozgalomban kiemelkedő szervezőmunkát végző személy vehet át. Ezt követően a Népzene Tanszék különleges, Jagamas János gyűjtéseiből összeállított koncert lesz hallható.

A primás születésnapján, június 4-én pedig a Hagyományok Házába várjuk az érdeklődőket az első Halmos Béla-napra. Napközben konferenciát, mesterkurzusokat tervezünk, este pedig Az a szép piros hajnal című lemezt mutatják be régi muzsikustársai, az ő helyén pedig fiatal tehetségek, tanítványai játszanak.”

A Hagyományok Háza honlapja: www.hagyomanyokhaza.hu

DJABE 20

20 éves jubileumi koncert és az új Djabe
20 Dimensions album bemutatója

Vendég: Gulli Briem, Muck Ferenc, Mótyán Tibor, Koós-Hutás Áron, Karvaly Tibor

A 20 éves ünnepi koncertsorozat tavaly vette kezdetét a Müpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében, ahol a Miskolci Szimfonikus Zenekarral együtt mutatták be a Forward albumot. A MOMkultban teljesen más műsorral szerepel a zenekar.

MOM KULTURÁLIS KÖZPONT **ÁPRILIS 1.**

1124 Budapest, Csörsz u. 18.

jegyek: mom.jegy.hu, interticket, djabe.hu

Nemzeti Kulturális Alap

Minden jegy 1000 forint kedvezményre jogosít a helyszínen vásárolt kiadványokból.

Tavaszi koncertek a **Hagyományok Házában**

március 5., 19 óra	Hallottad-e hírért?
Tóth Lilla mestereivel és tanítványaival
március 18., 19 óra	Vendégségben
A Magyar Állami Népi Együttes zenekara és
Kelemen Barnabás és családjának közös koncertje
március 30., 19 óra	Bukovinától Bogyiszlóig
Lipták Dani és barátai koncertje
Közreműködők: a Rozsdamaró, a Mentés Másként és a Békés Banda zenészei
április 8., 19 óra	Vendégségben
A Magyar Állami Népi Együttes zenekara és
Ferenczi György és a Rackajam közös koncertje
május 28., 19 óra	Unsre Musik – A mi zenénk
Alte Kameraden Blaskapelle - hagyományos sváb fúvószené

Hagyományok Háza
Tegnapot a holnapnak!

1011 Budapest, Corvin tér 8. | (+36-1)225-6056

facebook.com/hagyományokhaza

www.hagyományokhaza.hu

Az akusztikus művészetek mostohagyermek: a hangfelvétel-esztétika

8. rész: Az ötvenes-hatvanas évek (5.)

Esztétikai sorozatunkat korábbi három számunkban a Magyar Rádió 6-os stúdiójának kerek évfordulója kapcsán megszakítottuk, ám most ott folytatjuk, ahol annak idején abba hagytuk: az 1950-es években, amikor két fontos változás is történt a hangtechnikában. Kidolgozták a hifi-technikát, illetve a stúdiókban a természetutánzással szemben megjelent a művészi újjáteremtés gondolata.

➤ Ujházy László

Hiába történt meg a hifi-szabvány kidolgozása, hiába jelent meg a művészi újjáteremtés filozófiája, a fenti gondolatok még sem tették egyértelművé a zenei felvételek esztétikai célkitűzéseit: a természetutánzás, illetve a művészi újjáteremtés pártolói továbbra is önfelédten vívták csatáikat. Ennek bemutatására következzék néhány idézet a kor szakirodalmából, időbeli sorrendben 1949–1969 között:

„A stúdió hangterét a lehető legprecízebben kell a technikai helyiségben reprodukálni...”

„A természet utánzását esztétikai oldalról kell visszautasítani...”

„A torzítatlan sztereó átvitelrel sem érhető el a hangzás természetes benyomása...”

„A művészetet nem szabad természettudományos módszerekkel vizsgálni, mert ez azzal a veszéllyel jár, hogy a technika bekebelezi a zenét...”

„Az elektroakusztikus hangrögzítés a művészi alkotás eszköze, és alapelve, hogy visszajátszáskor a hallgatóban az eredeti előadással azonos művészi élmények ébredjenek...”

„A természethűség nem mérce...”

„Az emberek egy része mindenfajta tiltakozás nélkül élvez a zavaros hangzást, míg mások a végletekig igénylik a lehető legprecízebb technikát, a legegzaktabb akusztikai benyomást... A jövő majd megmutatja, hogy kizárólag a technikai perfekció vagy a technikai-művészi újjáteremtés kerekedik-e felül a hangfelvétel-technikában...”

A legutóbbi idézet jelzi, hogy a hifi megjelenését követően már nyílik az olló a „csúcsmínőségű” és igénytelen felvételhallgatás között, s a jól ismert két szélsőséges felfogást is körvonalazza: mindegy, hogy mi szól, csak jól szóljon, illetve mindegy, hogy hogyan szól, csak művészi szempontból értékes legyen.

Időben kissé előreugorva, a következő idézetek már a nyolcvanas évekből, tehát a szárnyait bontogató digitális korszakból származnak:

„A zenei felvételeknél a felveendő és a felvett nem választható szét, és csak egyetlen egységben ítéltető meg...”

„A digitális technika lehetőségei ismét egy olyan szemléletet sugallnak, melyek az eredeti tér átvitelét hangoztatják, ami

azonban a hangfelvétel-esztétika önállóságát behatárolja, hiszen ezáltal nem egy koncert, hanem egy reális konkrét koncert élményének megvalósítása lesz a cél...”

Ez utóbbi gondolat – amely a digitális technikához kapcsolódóan inkább a térhatású technikára vonatkozik – azt jelzi, hogy amikor annak egy-egy újabb állomása megjelent (sztereó, surround), akkor esztétikai oldalról ettől többben a természetes, a természetes hangzás eluralkodását vizionálták. Első rátekintésre a félelem nem volt alaptalan, hiszen már a sztereó hangfelvételeken is a korábbi mono felvételekhez képest sokkal markánsabbá vált a helyszín hangtere, a zenei felvételek készítésekor megjelentek a hangszerektől távolabbra elhelyezett (többnyire magasról befüggesztett) térmikrofonok, melyek kifejezetten az akusztikai tér közvetítésére, illetve a hangszerhangoknak e térben történő feloldására szolgáltak. A sokcsatornás (surround) felvételek ezt a hatást még tovább fokozták, hiszen esetükben a hangtér már nem a hallgató előtt, hanem a hallgató körül jelent meg, első hallásra valóban egy reális hangtér illúzióját keltve. Ám éppen e technika fejlesztése során derült fény véglegesen arra, hogy a korszerűbb eszközök és hangrendszerek ellenére továbbra sincsen lehetőség a természetes hangtér pontos leképezésére (és egyébként semmi sem indokolná a hangversenyterem és a hangszóró egybemosását), tehát a művészi újjáteremtésnek az ötvenes években lefektetett elve ezután sem érvülhetett el. A hangmérnökök pedig számtalanszor bebizonyították, hogy a térhatás is az újjáteremtés egyik további, szinte kimeríthetetlen lehetősége, feltevé persze, ha átgondoltan alkalmazzák.

Az ötvenes évek felvételeinek hangzási jellemzői

Ez a korszak az elektromos felvételek megjelenése után a hangtechnika következő jelentős átmeneti korszaka. Ám minden átmeneti korszakra jellemző, hogy a nagyközönséget az újdonságokra „rá kell hangolni”, s ennek eszközeként a változásokat fel kell nagyítani. Mivel ebben az időben két-

Forrás: Gramofon-archív

Az aranykor nagy magyar karmesterei: Széll György, Doráti Antal és Reiner Frigyes

ségtelenül a korábbiakban már említett *hifi-szemlélet* és *sztereó technika* megjelenése volt a nagy újdonság, a korszak számos felvételén e tulajdonságok sokkal hangsúlyosabban jelentek meg, mint évek múltán, amikor az átmenet már lecsengett, s a korábbi újítások mindennapivá váltak. S mert a lemezvásárló hallgatók a hifi előnyös tulajdonságait elsősorban a hangszínezet megváltozásában tapasztalhatták meg – hiszen az LP-lemezek a teljes felnőttkori hallástartományt közvetítették –, ezért a kezdeti hifi-évek felvételeinek hangszínezete sokszor volt éles, amihez hozzájárult, hogy a korszak mikrofonjai igen gyakran erőteljes kiemelés (érzékenysgnövekedést) mutattak a 10 000 Hz-es tartományban, melyben már „csak” színező felhangok találhatók. (Pl. a zongora „legfelső” billentyűihez tartozó alaphangok alig érik el a 4000 Hz-es frekvenciát, mely fölött a zongorahangban is kizárólag felhangok találhatók.) Ezzel is hangsúlyozták, hogy a felvételeken már olyan felhangok is hallhatóvá váltak, melyek eddig rejtve maradtak.

szín szempontjából is megjelent a mai kiegyensúlyozottság (talán az esetenként túl közelre mikrofonozott vonósnyeg-felvételeket kivéve).

Egy harmadik és igen feltűnő esztétikai jellemzőként e korszak felvételein egyre hangsúlyosabban jelent meg a már említett hangtér, a teremérzés, az utózengés. Ugyan a korábbi mono felvételek esetében is létrejöttek távolabbi hangsíkok (a kisszámú mikrofon használatából eredően), ám most a sztereó technika révén a térérzés kiteljesedett, szélességet kapott, s a távolabbi hangsíkok is levegősebb hangzás kaptak. Valójában a korábbi száraz hangzás helyett ekkor alakult ki a plasztikus, zengő hangzás mai napig is tartó kultusza. Ezt a kor stúdióépítései is elősegítették azzal, hogy az új zenei stúdiók már többnyire a 10 000 m³-es nagyságrendben épültek, s az erős csillapítás helyett hosszabb utózengési idővel rendelkeztek. A zenei felvételekről készült korábbi fényképeken még jól megfigyelhető a zenekarokat körülvevő rengeteg hangelnyelő drapéria, mert a negyvenes

Hasonló példa az arányok eltolódására, hogy a monóról a sztereóra történt átmenetet a néha túlságosan is sarkosított irányfelépítésű felvételekkel szemléltették. Mivel a sztereó bázis a hangszórókon kívülre határozott iránylokalizációval tovább nem szélesíthető, ez a sarkosítás a szélső irányok hangsúlyozásán s ezzel gyakran a középtartomány „kilyukadásán” figyelhető meg. Szimfonikus felvételeknél ez a hangzás magvát képező magas- és mélyvonósok erőteljes irány szerinti szétválasztását jelentette (a vonóskar ún. amerikai ültetésekor), ami ennek ellenére sem zárta ki a fúvósok középirányú megszólalását, tehát a sztereó bázis folyamatos volt. (Pl. a Széll György által vezényelt 1959-es Új világ szimfónia 3. tételében a magas és a mélyvonósok a bázis két széléről felelgetnek egymásnak erőteljes sztereó bázis érzetét keltve a hallgatóban, de ennek ellenére a fafúvósoknak köszönhetően a bázis irányhatása kiegyenlített.) A kezdeti sztereó felvételek olykor valóban annyira hangsúlyozták a bázis két szélét, hogy az otthoni lehallgatás céljaira esetenként a bal és jobb hangszóró között középen egy további hangszóró elhelyezését javasolták, melyre a két csatorna jeleinek összegét kapcsolták, ezzel jó alaposan felborítva az eredeti hangmérnöki célkitűzést. A későbbi évtizedek felvételein a szélső irányok hangszúlya már visszafogottabbá vált, s a hang-

években még úgy tartották, hogy a kamarazenei stúdiók utözengési ideje 1 s, a nagyzenekari stúdióké pedig 1,5 s körüli érték kell legyen. Később már ez utóbbi elérte, sőt meg is haladhatta a 2 s-ot; és akkor még nem szoltunk az egyre gyakoribb templomi felvételekről. Ám a zenei stúdiók természetes zengése legtöbbször továbbra sem volt elegendő az új esztétikai elvek megvalósításához, ezért szinte általánossá vált a felvételek mesterséges zengetése. A korábbi, alaposan kicsempézett zengető kamrák helyett ekkor jelent meg az EMT stúdiótechnikai berendezéseket gyártó cég zengető lemeze, melynek utözengése a keverőasztalról távvezérelve már szabályozható is volt, folyamatosan a 0,5 és 5 s közötti tartományban. (A „lemez” megjelölés itt egy kb. 2 m²-es, rugalmasan felfüggesztett acéllemeze utal, melyet a zengetendő jellel egy hangszóró jellegű készülék hozott rezgésbe. Erről egy rezgésérzékelő „vette le” a zengő jelet, s ezt keverték hozzá az eredeti műsorhoz.) Hogy ezekben az évtizedekben milyen elterjedten alkalmazták e készüléket, arra jellemző, hogy a szakmában elterjedt a mondás: a felvételekre már világszerte az EMT akusztika jellemző.

Ha meghallgatjuk az ötvenes években készült legszebb hangfelvételeket, hangzásesztétikai szempontból nem érzünk különbséget a legújabb digitális felvételekhez képest. A régiek alapzaja a magnetofon suhogásából eredően ugyan valamivel magasabb, ám ha csak a kétségtelenül legkényesebb szimfonikus felvételeket és a magyar karmestereket tekintjük megállapítható, hogy e felvételek messze kiemelkednek napjaink kínálatából. (Már korábban említettük Reiner Frigyes 1955-ben és '58-ban – akkor még háromcsatornásan – készült Bartók-felvételeit, vagy az 1960-as Scheherazadéját, Széll György 1959-es Új világ szimfóniáját vagy Doráti Antal 1954-ben, még mono technikával, de 1958-ban már sztereóban rögzített Csajkovszkij 1812 nyitányát – melyben valódi ágyúlövéseket és templomi harangokat használt, s amely aranylemez lett.) Vagy, időben kissé előre ugorva: ha valaki ismeri Solti György (egyik korábbi cikkünkben bemutatott) Carmenjét, akkor annak lesz némi hiányérzete egyes későbbi Carmenek hallgatásakor. Kérdés persze: miért a karmestereket említjük, amikor a felvételek hangzásesztétikai tulajdonságait vizsgáljuk? A válasz egyszerű: a karmester igényessége nemcsak az előadói együttesre, hanem a rendezőre és a hangmérnökre is kisugárzik, megértő türelme pedig inspirálja a beállítást érintő kísérleteket. Ellenben ha érdektelen az előadás, akkor a felvétel is szápadt, szürke lesz.

Egy hangzásesztétikai vizsgálat

Felmerülhet a kérdés: az LP-korszak első évtizedeihez képest hangfelvétel-esztétikai szempontból valóban nincsen fejlődés, sőt inkább a visszafejlődés jelei mutatkoznak? Ez így általánosságban nem mondható ki, hiszen az utóbbi évtizedekben is készültek kimagaslóan gyönyörű felvételek. Ám valamit mégis jeleznek az alábbi esztétikai tesztsorozatok. Még 1990-ben a német hangmérnökök egyik konferenciáján ismertettek egy vizsgálatot, melynek során Brahms 2. szimfóniájának negyven különböző felvételét elemezték. A legrégebbi felvétel 1955-ben, a legfrissebb 1989-ben készült, valamennyi „márkás” kiadó lemezeként. Az elemzés szempontjai nagy vonalakban azonosak voltak az ismert – és sorozatunkban is bemutatott – részben

technikai, részben esztétikai paraméterekkel. Az egyes felvételekre paraméterenként 1-10-es skálán lehetett pontot adni. A számszerűsített eredményeket idődiagramban ábrázolták, és nagy általános meglepetésre valamennyi paraméter esetében a várt folyamatos minőségi változás helyett egy kifejezetten „cikk-cakkos” görbe rajzolódott ki. Ebből azt a következtetést vonták le, hogy az „érett” analóg korszaktól a digitális technika első évtizedéig – annak ellenére, hogy a felvételek közötti különbségek jól megfigyelhetők – nem mutatható ki folyamatos változás. Még az olyan, objektíven is megfogható paraméter esetében, mint a dinamika, sem volt semmilyen monoton változási tendencia megfigyelhető, holott hangtechnikai szempontból a digitális technika egyik előnye éppen az alacsonyabb alapzajból eredő szélesebb dinamikatartomány lenne. „A vizsgált időszakban nem ment végbe tendenciózus változás a hangfelvétel-esztétikában” – összegezték az eredményeket. Mintegy a tesztsorozat „melléktermékeként” azt is megjegyezték, hogy alaposan meghallgatva a felvételeket, sok előadási pontatlanságot, apró intonációs hibát észleltek, s megállapították, hogy a javító vágások ellenére a sokat emlegetett makulátlan, perfekt ridegség egyáltalán nem volt jellemző.

A vizsgálat tanulsága úgy is összefoglalható, hogy egy adott időszak hangfelvételeit tekintve az esztétikai jellemzőket nem a készítés időpontja, hanem a hangmérnök, a zenei rendező, az akusztikai környezet és a kiadó határozza meg. Pessimista kicsengése ellenére a tesztsorozat nagy érdeme, hogy a szakmát kissé megmozgatta, mert válaszként hamarosan következett egy másik vizsgálat, melyről sorozatunk következő írásában számolunk be. ■

GRAMOFON

ZENEKRITIKAI MŰHELY

BEETHOVEN
ÖSSZES ZONGORAVERSENYE

Várjon Dénes – zongora,
Concerto Budapest,
karmester: Keller András

Hungaroton
HCD 32757-59

★★★★★

Igen jelentős albumot adott ki a Hungaroton. Várjon Dénes Beethoven öt zongoraversenyét vette fel a Keller András vezényelte Concerto Budapest kíséretével. Felvételek sokasága készült már erről az öt műről, reprezentatív előadási formák is adtak mindegyik esetében. A két magyar művésznek mégis sikerült újat mondania – oly módon, hogy az újdonsága, megszokottól való eltérése ellenére sem mond ellent a jó okkal kialakult előadói hagyományoknak. Szomorú, hogy Várjon – Schiff András után – mindössze a második magyar zongorista, aki mind az öt művet lemezre felvette. Együtt a kilenc szimfóniával a zenetörténet közepét, csúcspontját jelentik: a fejlődés fennsíkját, ahonnan persze volt tovább, de formailag már nem lehetett feljebb haladni. Ahogy a rene-

szánsz festészet után is volt fejlődés, de nem a klasszikus minta szerinti formai tökéletességben. Várjon – egyéniségének megfelelően – alapvetően kamarazenei oldalról közelít a darabokhoz, s nem a romantika hagyományán nyugvó szólista-kísérő szembenállás alapján. Billentése csodálatosan tiszta és markáns, így a zongora hangja sosem vész el a kíséret halmazában, hanem szépen annak felszínén lebeg. A karmesterrel teljes harmóniában vannak, ugyanazt a korszerű, a hagyományossal mégsem szakító ideált valósítják meg. Két pilléren építenek. Egyrészt az elmúlt évtizedek különböző interpretációs tanulságaira, értve ezen mindenekelőtt a könnyedebb hangzásképet, a frissebb tempóvételt, a szólamok frazeológiájának individuálisabb választását. Másrészt a legjobb régi hagyományok folytatására a kötetlen zenélést illetően. Lépten-nyomon érezni, hogy két, már önjogán zenélő művészé a produkció. Nekem olykor kicsit vékony a zenekar, sietős a tempó, például a G-dúr verseny II. tételében, de Keller kvalitása mellett ez nem objektív kritika, pusztán szubjektív megjegyzés, s elismerem, az említett esetben is van ennek szerepe a kontraszt érzékelésében. Várjon részét illetően a tétel az egyik csúcspont. A lassútételek kiváltképp közel állnak hozzá.

Elsőre furcsa a művek sorrendje. Az I. (C-dúr) és a II. (B-dúr) felcserélése már-már megszokott – keletkezésük sorrendjére tekintettel. Ugyanakkor itt a B-dúrt a c-moll követi, aztán jön csak a C-dúr. Nem tudjuk meg, miért választotta ezt a sorrendet, de úgy érzem, helyes opció, mivel különös utat mutat az egyre mélyebbre hatolást illetően. Van egy viszonylat, melyben ez a sorrend némi párhuzamban áll az alapvető hangvéttel és tempóvétellel – a vidámabbtól, tempósabbtól a fennköltebb felé. A C-dúr koncertben már minden klasszikus nagyság megvan. Várjon és Keller könnyed hangon, transzparensszen zenél, de – eltérően sok kísérettől – nem túl könnyeden és vékonyan. E téren érdekes előképet láthatunk Anda Géza salzburgi Mozart-összkiadásában. Várjon az Anda-versenyen tűnt fel

hajdanán, s ami egykor Andát kiemelte a zongoristák sokaságából, az ő kvalitása is. Ezt az ideált kamarazeneinek nevezhetjük, elkülönülve a szimfonikusoktól, ugyanakkor az ellenkező divatos túlzásoktól is; továbbá dinamikusnak és szélső helyett inkább középtájt preferálónak.

Mind Várjon, mind Keller bátran muzsikál, azaz tartják magukat a szükséges megkötésekhez, de e kereten belül jócskán megengednek maguknak egyedi jellegzetességeket, egyszerű megoldásokat. Jó példa erre a G-dúr koncert I. tételének melléktemája, melynek második és harmadik hangja szokatlan legatóval jelenik meg, de nem mindig. Ha e részletől kissé hátrébb húzódunk, azt érzékeljük, hogy maga a melléktema nem annyival halkabb és visszafogottabb, mint megszoktuk. Mindvégig érezni valamilyen különböző ekvivalencia felé való törekvést. Szólista és zenekar, zenekaron belül a különböző szólamok mintha mind kis kamaraegyüttes tagjaként emelkednének, süllyednének, de csak kicsit hátra, kicsit előre. Várjon úgy játszik feltűnő szabadsággal és spontaneitással, hogy ott van benne a megtalált ideális forma, amihez tud az egyszerűség kötetlenségével viszonyulni. Játékának mélységét jól szemlélteti, hogy a cadenzákat szinte szonátai magaslatra emelte; sosem érezzük, hogy „na, most valami más jön”, hanem maradunk az egész mű szintjén, annak komplexitásán belül. Persze: beethoveni cadenzák, de az ok nem ez, hanem a mélyben való kidolgozottság, hiszen azokat is hányszor hallottuk – ehhez képest legalábbis – kontextuson kívülien.

Zay Balázs

JELMAGYARÁZAT A KRITIKAI ROVATHOZ

★★★★★

●●●●●

●●●●○

●●●○○

●●○○○

●○○○○

Remekmű

Kiváló

Jó

Átlagos

Elfogadható

Gyenge

**PAPP MÁRTA:
MUSZORGYSZKIJ DALAI**

Muszorgszkij dalköltészete jórészt előzmény nélküli, és nem is találunk a későbbiekben sem olyan műveket, melyek folytatnák ezt az utat. „Zenémnek művészi módon kell felidéznie az emberi beszédet” – mondta Muszorgszkij, és aki egyetlen dalt is hallott a szerzőtől, egyetért ezzel. A szerző, Papp Márta mind a 66 dalt (melybe a három dalciklus is beletartozik) részletesen elemzi a kötetben, átfogó képet ad magáról a dalról, orosz dalról, románról, a sajátos orosz dalról. Muszorgszkij a dalait, románcait – és számos más megnevezésű zongorakíséretes-vokális darabját – túlnyomórészt női hangra írta, érdekes módon szinte mégis kizárólag férfi énekesek tolmácsolják e műveket. A szerző nem a vers minősége miatt öntötte dalba a szöveget, hanem az atmoszférája miatt, de maga is írt szöveget. A vaskos, rendkívül érdekes kötetben rengeteg adalékot kapunk. Megtudjuk, milyen a Muszorgszkij-akkord, melyik korai dalokat tekinthetjük előtanulmányának a szerző három operájához, így a Borisz Godunov harangozás-zenéjéhez. 29 dal még a szerző életében jelent meg, nagyon kedvelték a szerző dalait, de kapott kritikát is – kollégáktól, így az Ötökből Cézár Kuitól. Az oroszzenekutató szerző görccső alá veszi a különféle kiadásokat; alig néhány pontos kottát lehet elérni. Papp Márta Muszorgszkij dalairól szóló kötete tartalmazza a művek magyar fordítását és az orosz eredetit, számos kottapéldával és faksimilével, rengeteg jegyzettel, hivatkozással támasztja alá az elemzéseket, melyek közérthetőek, világosan fogalmazottak. Az elemzések mentén Muszorgszkij magánéleti kapcsolódásai is kirajzolódnak. A kötet hiánypótló, öröm forgatni, egy-egy dalra, annak mélyére rácsodálkozni.

Lehotka Ildikó

Editio Musica Budapest
320 oldal

**PÉTERI LÓRÁNT: MAHLER –
A SCHERZO ÉS A KÍSÉRTETIES**

A Musica scientia sorozatban megjelent könyv Mahler II. szimfóniájának III. tételét vizsgálja, rendkívül alaposan, minden apró részletre kitérve. A kötet első, angol nyelvű változata doktori disszertáció – a Mahler-rajongók és a zenetudomány iránti elkötelezettség, a zene elméleti részére fogékonyak számára nagy öröm, hogy magyarul is olvasható a kiegészített munka. A Mahler, a scherzo és a „kísérteties” című kötet témája az a tétel, melynek a felirata nem scherzo (csak a formája), és ennek kapcsán bontja ki a Péteri Lóránt a műfaj létrejöttét. Hogyan és mikor lett a menüettből scherzo, mik a kitételei egy scherzónak? Azonban nem lehet egy életműből egyetlen tételt úgy kiragadni hogy ne ágazzon el sokféle a tanulmány, így a Mahler-szimfóniák azonos műfajú teteleiről is szó esik. A szerző nem műismeretet ad, hanem annál sokkal többet; megvilágítja például az I. szimfónia neveit, a különféle változatokat – több hangzó kiadvány ismertetőfüzete nem pontos, téves. A könyvcímbe jelzett „kísérteties” (das Unheimliche) szó elsőre furcsa, de Péteri Lóránt bebizonyítja, hogy a Sigmund Freud által körülírt jelenség a zenében is létjogosultsággal bír. Péteri Lóránt a tétel különféle tánczenéit is elemzi. A kötet magjaként a scherzo tételt öt különféle elemzésben is megvizsgálhatjuk. A szerző ütközteti a véleményeket, és rámutat az eddig kihagyott formai jellegzetességekre. Külön fejezet foglalkozik Bruckner IV. szimfóniájának scherzójával – Mahler egyik periódusa ebből a tételből lehet ismerős. Ezt a jelenséget és sok más partitúrarészletet tesznek megfoghatóvá. A scherzo műfaj történetét eddig nem kutatták, ilyen alaposan legalább is nem, így úttörő munkában mélyedhetünk el – körülbástyázva magunkat kottákkal.

Lehotka Ildikó

Rózsavölgyi és Társa
256 oldal

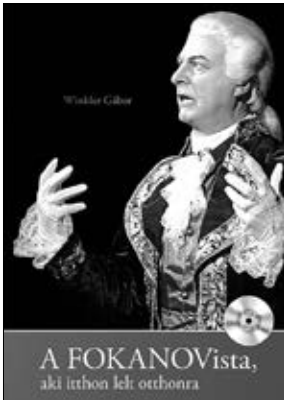

**K. ÚDVARI KATALIN:
MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI KINCSESTÁR**

A cím voltaképp a forrásra vonatkozik: dr. Maróti Gyula magán dokumentum-gyűjteményére, amelyből válogatást ígér. A Kórusok Országos Tanácsa (KÓTA) alapító főtítkára 1912-től 2004-ig élt, s szakmai hagyatékát özvegye adta át a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesületnek, amelynek alapító elnöke arra vállalkozott, hogy közzetesz belőle egy kötetnyi kortörténeti dokumentumot. Az összeállítás az „örökzöld” témánál kitekintést is engedélyez, tehát későbbi írások utánközlése is helyet kapott a könyvben. E könyv hasonlítható egy kiállításhoz, ahol az érdeklődő áttekinthető ismeretekhez jut, ugyanakkor elidőzhet az egyes tárlóknál, részletek alaposabb megismerésének szándékával. A Maróti Gyula életútját és munkásságát felidéző írást követően 1943-tól napjainkig vezet a dokumentumokkal gazdagon illusztrált időutazás, betekintést kapunk a kórusmozgalom múltjába, s írásaik révén megannyi koraszakos jelentőségű muzikus-egyéniség munkásságába. Érződik a szándék a forrásanyagok és a kommentárok megkülönböztetésére, ám a tipológiai megkülönböztetés nem mindig jár egyértelmű eredménnyel. S minden nemes szándék elismerésével, nem hallgathatok arról, hogy alapos korrekúra nélküli, rengeteg hibát, elírást tartalmazó anyag került kinyomtatásra. A kötethez tartozó CD-melléklet viszont – Stipkovits Fülöp válogatásában – megrendítő zenei élményt ad, megérdemli a legszélesebb körű nyilvánosságot! A 20. századi magyar kórusélet csillagóját idézi, s a felvételek nem hagynak kétséget afelől, hogy az elhivatott kóruskarnagyok és együttesek (legyenek ifjúságiak vagy hivatásosak) a szó legnemesebb értelmében keltették hangzó életre kortársaik műveit. Külön köszönet, amiért Gyulai Elemér zongoramuzsikájából is kaphatunk ízelítőt.

Fittler Katalin

Püski Kiadó
350 oldal

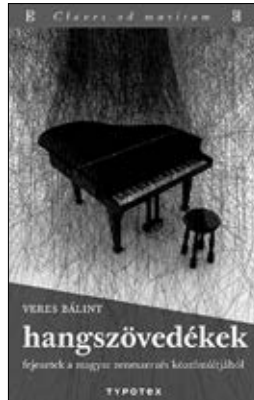

WINKLER GÁBOR: A FOKANOVISTA, AKI ITTHON LETT OTTHONRA

A gyógyítás és zene egymást kiegészítő, jótékony kapcsolatáról kötetnyi irodalom született már, és tény az is, hogy sok orvos kiváló amatőr muzsikus is egyben. Winkler Gábor belgyógyász-diabetológus nem gyakorló zenész: ő számos diabetológiai foglalkozó kötetének megírása mellett zenei témájú könyvek írásával erősíti a tudomány és zene összekapcsolását. Mivel hobbjá a zenés színpad, szabad idejében opera- és operettkalauzokat, valamint életrajzokat ír hazai operaénekesekről. A Tudomány Kiadó gondozásában megjelent legújabb kötetének főszerelője Fokanov Anatólij, a Magyar Állami Operaház Oroszországból – annak is egyik távoli szegletéből, a szibériai Novoszibirszkából – ideérkezett, már egy ideje honfitársunkká lett művésze. Az Andrássy úti dalszínház egyik meghatározó baritonjáról írni hálás feladat, hiszen az író egy, az előadói pályán feltétel nélküli alázattal teljesítő művész portréját rajzolhatja meg. A kötet címében a főszerelő nevével alkotott új szót (fokanovista) olvashatunk. A történet szerint egy, a próbára késve érkező operaházi kollégának, akinek a mindig megbízhatóan pontos Fokanovot hozták fel követendő példaként, arra a megjegyzésére, miszerint „róla mindenki tudja, hogy sztahanovista”, Fokanov azt válaszolta, hogy „ő nem sztahanovista, hanem fokanovista”. Ez pedig nagyjából azt jelenti, hogy bár Fokanov életében a véletlenek is nagy szerepet játszottak, pályájának sikeres alakulását mégis inkább tehetségének, rengeteg munkájának, elhivatottságának és kollégái iránti tiszteletének köszönheti. Winkler Gábor egy rendkívül rokonszenves emberi és művészi portrét rajzol meg, olvasmányosan, sok fényképpel, hasznos mutatókkal és a könyv végén egy CD-vel, mely az operaénekes legemlékezetesebb szerepeiből ad válogatást.

Kovács Ilona

Tudomány Kiadó
176 oldal

VERES BÁLINT: HANGSZÖVEDÉKEK

A „fejezetek a magyar zeneszerzés közelmúltjából” alcím kissé hangzatos a tényleges (kétségkívül értékes) tartalomhoz képest. Néha inkább pillanatképeket sorjáztat, semmint folyamatokba ágyazódó nagyobb felületű alkotórészeket. A hat terjedelmesebb tanulmány és a kötet második felét kitevő kritikák és beszélgetések: válogatás a szerző korábbi publikációiból, kisebb-nagyobb (korábbi vagy későbbi) változtatásokkal. Javarászk előbb a Pannonhalmi Szemlében látott napvilágot – ilyenén mód ráirányítja a zenéről olvasók figyelmét erre a sajtóorgánumra, mint máshonnan aligha megszerzhető tudásanyag-forrásra. Veres Bálint esztétaként szívesen közelít globális háttérből a választott tárgyhöz; filozófiai szintű bevezetései egyúttal a zenén kívüli olvasmányok iránt is meghozzák a kedvet! Megközelítései, látásmódja tisztelet parancsoló – akkor is, ha (a sok idegen szó, a gyakran elvont eszmeűtuttatások következtében) végül is intellektuális kaland során szinte másodlagossá válik a tényleges közlés zenei vetülete. A témaválasztásokból kirajzolódik Veres zenei érdeklődésének térképén több „főcsapás”. Éppen ezért a kevésbé személyes indíttatású írások tárgyalásmódja mellékpályára utasítja a többi szerzeményt-eseményt-előadót. Az Alkat és intenció címmel közreadott írás, Decsényi János „kritikai méltatása” 80. születésnapja alkalmából, fogalmazvány-jellegűnek hat a korábbiak ismeretében. A Sziréni szirénák pedig, mivel az EAR együttesnek egyetlen, a Korunk Zenéje Fesztivál keretében tartott koncertje alapján általánosítva minősíti az együttest, tényszerűségei ellenére is méltatlan. Rossz a felhangja a „Fogyasztói zeneszerzésnek” is – e kötet kevés támaszt ad a kortárs zenénk közelmúltjának zenei labirintusában való tájékozódáshoz.

Fittler Katalin

Typotex Kiadó
224 oldal

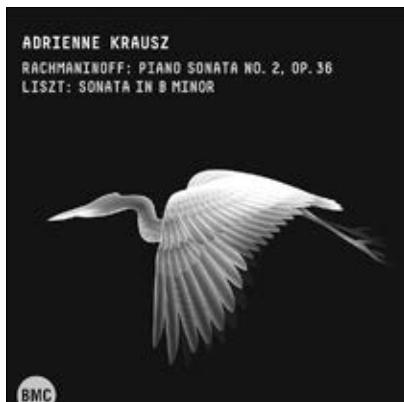
VANHAL, DITTERSDORF, BOTTESINI: NAGYBŐGŐVERSENYEK

Rácz Ödön – nagybőgő, Liszt Ferenc Kamarazenekar ★★★★★

Rácz Ödön lemeze lenyűgöző. Három bőgőverseny: Vanhal, Dittersdorf és Bottesini. Lehet őket összekötni, eltérőnek nevezni, mindkettő igaz. A Bécsi Filharmonikusok szólóbőgőse kivételes zenész, játékában egészen ritka finomság rejlik. Örülök, hogy a Liszt Ferenc Kamarazenekar kíséri, szépen, visszafogottan, abszolút illeszkedve a szólista finom hangvételéhez. Ez a hang nem egyszerűen finom, hanem hallatlanul bársonyos, valamint színes és ízes, de nem a szavak megszokott értelmében, hanem hangon az egyéni, szubtilis módon. Furcsa, hogy miközben korábban Rácz zenekarával elképesztő gyorsan játszott a Rimszkij-Korszakov Dongóját, játékának most éppen a lassúság az egyik jellegzetessége. Különös lassúság persze, mely egyrészt Rácz nagyon nyugodt, kiegyensúlyozott játékából ered, másrészt a hangszer ama sajátosságából, hogy igen mély tónusú lévén a hangterjedése lassabbnak tetszik. Finom és bársonyos játékkal Rácz szinte csodát tesz: e nagybőgőművek cseppet sem marginálisnak, „igen, de azért” kategóriájának tűnnek, hanem egész kivételesnek. Nemcsak a művek, hanem az egész, szerző és előadóművész közös alkotása, s a nagybőgőben rejlő kivételes lehetőségek. Örülök, hogy a Deutsche Grammophon forgalmazza a lemezt, s nagyon remélem, lesz még folytatása. Van még mit felvenni, eredeti alkotások is, meg aztán megannyi átírat. Bátorítani szeretném hazánk jeles fiát, hogy csak szorgosan adjon elő átíratokat is. Haydn csellóversenyeit okvetlenül, de a lemez különleges, bársonyosan finom hangzása azt sugallja, egészen más vidékekről, a századforduló tájáról és későbből is érdemes merítenie. Ha elképzelem vele a Kol Nidré-t és a Valse triste-et ezen a hangon!

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
4812314

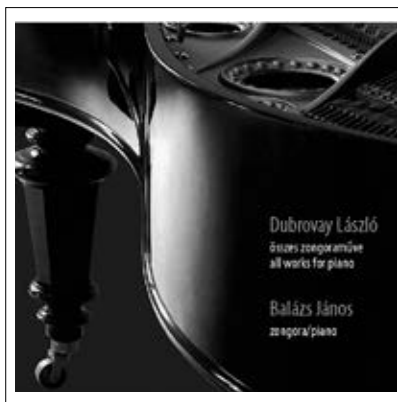

RAHMANYINOV ÉS LISZT MŰVEI
Krausz Adrienne – zongora

Krausz Adrienne maga fogalmaz úgy lemezkiadó-jében, hogy merész vállalkozás a zongorairódalom két „ördögien nehéz, bonyolult, ugyanakkor csontig hatolóan megrendítő” alkotását, Rahmanyinov 2., b-moll szonátáját (op. 36) és Liszt h-moll szonátáját egy lemezen műsorra tűzni. Rádásul olyan zeneszerzők darabjairól van szó, akiket koruk a zongora legnagyobb művészeiként tartott számon, akiket instrumentális nehézségek nem gátoltak abban, hogy akár a legbonyolultabb, transzcendentális hangszertechnikát alkalmazva beszéljék ki belső vívódásaikat. Hiszen zongorára szánt darabjaikat saját maguk adták elő. Kétségtelen, e CD nem a könnyed hallgatnivalók sorát bővíti: mindkét alkotás heroikus emberi küzdelmekről szól. A Liszt-szonátával például a fiatal Dohnányi Ernő és Bartók Béla is megvívta önnön harcát, hogy aztán – egy bizonyos érlelési idő elteltével – legelhivatottabb tolmácsolói legyenek Liszt sokáig meg nem értett remekművének. E két mű előadásának nehézsége tehát nem csupán technikai (nem mintha az nem lenne éppen elég), hanem fel kell nőni hozzájuk művészileg-érzelmileg egyaránt. „Huszonöt év tanulás-gyakorlás-előadás-pihentetés-tanulás véget nem érő folyamatát most egy pillanatra megállítom – írja a művésznő. – Ez a felvétel egyféle zenélés és lélek-mérő: ez vagyunk mi, a h-moll szonáta és én, 2015. augusztus 18-án.” A pillanatkép mindkét esetben meggyőzi a hallgatót arról, miért kell az e művekből készült felvételek sorát még eggyel szaporítani. Krausz Adrienne felért arra a képzeletbeli szakrális magaslatra, ahová csak az igazi beavatottak juthatnak fel. Nemcsak bekopogtathat a virtuális ajtón, hanem bebocsáttatást is nyer egy olyan társaságba, amelynek tagjai igazán megértették e két szerzői önvallomás lényegét. *Kovács Ilona*

BMC Records – MG Records
 BMC CD 223

DUBROVAY LÁSZLÓ ÖSSZES ZONGORAMŰVE

Balázs János – zongora

Dubrovay László öt zongoraművét tartalmazza a lemez. A Parafrázis a szerző Faust, az elkárhozott című táncjátékának egy témáját használja föl, első hallásra zavarba ejtően könnyed stílusban. A dallamtól és harmóniavilágtól a hallgató nem könnyen szabadul, megragadja ez a világ. A Melankolikus darabok mindhárom tétele lírai, keveredik bennük a remény-reménytelenség, öröm-szomorúság. Az első Lento hangulatvilága különös; a szabadon kezelt tizenkétfokúságot ötvözi a nosztalgikus dallamokkal. Az Andante is a régi idők hangulatát idézi, Ravel Lúdányó meséire asszociálhat a hallgató. A záró Lento mintha dalként indulna, majd egy témát bont ki, hatalmas fokozással, az eksztatikus hangzásig ívelve. Izgalmas az Hommage á Fellini (A clown utolsó álma) című, Balázs Jánosnak ajánlott darab. A szerző a Fellini-filmek atmoszféráját szeretne volna visszaadni, s itt sem hiányzik – indokoltan – a könnyedebb zene felé hajlás. A lemezen 20–21. századi szórakoztató zenét hallunk (az Öt zongoradarab és a Felhangok kivételével), vagy egyfajta crossovert, a szalon- és komolyzene mezsgyéjéről. Izgalmas az elgondolás, Balázs János játéka kidomborítja a szerzői elképzelést. A legkorábbi mű az Öt zongoradarab. Pillanatképeket hallunk, a siratótól a diabolikusig. A poszt-weberni, dodekafon technikával írt ciklus minden pillanata élményszamba megy, szinte feloldhatatlan ellentétben van a lemez nyitószámával. A tételek közül a Presto diabolikus, motorikus, lehengerlő. Szintén nagyon élvezetes a Felhangok című, hídfőmájú mű. A negyvenöt év zongoradarabjaiból összeállított lemez 50 percnyi sincs. A két művész fényképe az ismertetőfüzetben remek. Célszerűbb lett volna a művek bemutatását először magyarul, aztán angolul közölni. *Lehotka Ildikó*

Fonó Budai Zeneház
 FA 368-2

BEETHOVEN, SZÖLLŐSY ANDRÁS ÉS CSAPÓ GYULA MŰVEI

Csalog Gábor – zongora

Egész különös lemez! Szöllősy András és Csapó Gyula egy-egy műve Beethoven két utolsó szonátája mellett. Alternatív utazás. A két magyar darab mélyen kötődik a két másikhoz, így nagy időív keletkezik modern és klasszikus közt. Persze ez a két Beethoven-mű nagyon modern, máig lenyűgözően az, s ez az ív klasszikusabbá teszi útkereső és ösvénytaláló magyar utódait. Véleményem szerint jól tesz a modernitás bizonyos fokán túli alkotásoknak az ilyen közeg. Amúgy a két magyar mű kiemelkedik a sodorból, s méltó még ehhez a kivételes párosításhoz is. Mind a négy műben közös a kísérletezés, a határok bátor áthágása. Ugyanakkor merész kombinálása sokszor elválasztott stílusoknak, s mindenekelőtt figyelmes érzékenység. Ez az, ami Csalog Gáborban is mélyen megvan. Játéka lenyűgöző. Nagyon érzékeny, ugyanakkor bátor. Koncertfelvételek ezek, itt-ott némi zörejjel, s nyilvánvaló: ihletett a pillanat, nem lehetne jobb az eredmény. Mivel a művész kivételesen otthonosan mozog a darabokban, vállalhat rizikót, s lehet alternatív. Mindkét Beethoven-szonáta az, kiváltképp az Op. 111-es, melyben az I. tétel bevezetését követően különös módon belassul és egész homályossá lesz, míg a II. tétel felette gyors, megtartva azonban a korábbiakban megszokott finomságot. Nagyon szubjektívek ezek az előadások, melyek ugyanakkor mégsem térnek le a reprezentatív interpretáció kijelölte mezsgyeről. Mintha a címek keresztül-kasul igazak volnának: Tájékp halottakkal (de élőkkel is). Egyenes labirintus. Filozofikus lemez ez, nemcsak a szavak jelölte relációk közt, hanem a szavakon túl is, mikor a finom billentés, avagy épp a kibillenés adja az értéket, amit értelmezni kell vagy legalábbis lehet. *Zay Balázs*

BMC Records / MG Records
 BMC CD 224

ENCHANTED BY THE MOON
BRAHMS, DEBUSSY ÉS
VIRÁGH ANDRÁS GÁBOR MŰVEI
Fülel Balázs – zongora ●●●●○

A Hold vonzásában – poétikus cím, s valóban poétikus hallgatnivalót kínál. Rádadásul, aki meghallgatása előtt olvassa el a zongoraművész ajánló-elemző sorait, eleve ráhangolódik a darabok hangulat- és érzésvilágára. Mivel az olvasmányélményt nem lehet meg-nem-törtétté tenni, csak találgathatnánk, vajon milyen hatást gyakorolhat az olyan érdeklődőre ez a zongoramuzsika, aki az empatikus olvasnivaló ismerete nélkül ismerkedik a koronggal. Három kompozíció szerepel Fülel Balázs lemezén: Brahms: f-moll szonáta, Virágh András Gábor: Les visages de la Lune (A Hold arcai) és Debussy: Suite bergamasque. Szokatlan módon, „bónuszként” egy negyedik is tartozik a műsorhoz: Beethoven Holdfény-szonátája, amely letölthető a Hungaroton webáruházából. Életrajzának (amely nem tőle származik) utolsó mondata szokatlanul szubjektív. Eszerint „Fülel Balázs személyiségéből fakadóan mindig az újdonságot keresi az előadóművészetben, izzó atmoszférájú előadásai felfedezésre hívják a hallgatót.” Nos, a Hold esetében ez a fehér izzás indokoltan hívós – de ne szenteljünk érdemén felüli figyelmet a műsorszámok között kapcsolatot teremtő tartalmi mozzanatoknak, mely csupán Virágh András Gábor szvitjében van jelen mind négy tételben). Átgondoltan felépített tételek sorjájának, technikai problémát nem ismerő játékos tolmácsolásában. Perfekt előadás, de valami mégis hiányzik belőle. Talán csak a stúdióléggör számlájára írható, hogy épp a közlésvágy nem átütő erejű – esetleg épp a perfekcióra törekvés miatt érződik túlságosan is olajozottnak? A karakterizálásban meghatározó szerepet kap a billentéskultúra, az indulati töltés különbözősége viszont szűk dinamikai keretek között jut kifejezésre. *Fittler Katalin*

Hungaroton
 HCD 32768

KARÁCSONYI LÁTOMÁSOK
J. S. BACH MŰVEI ÉS IMPROVIZÁCIÓK
Fassang László – orgona ●●●●●

A Ceglédi Evangélikus Templom új orgonájának hangzasképével ismerteti meg a hallgatókat Fassang László felvétele. A hangszer az Aeris Orgona Kft. első önálló instrumentuma; az orgonaépítő Faragó Attila ismertetője szerint a legtöbb inspirációt abból a Wender-orgonából merítették, amelyen J. S. Bach első templomi állása idején, Arnstadtban játszott. A műsort a C-dúr prelúdium és fuga keretezi; a Bach-korabeli lutheránus hagyományt követve, amikor az istentisztelet kezdetén prelúdium csendült fel, s annak zárómozzanatát az orgonafuga jelentette. Fassang László zenei prédikációknak nevezi a korálfeldolgozásokat, ezekhez társított improvizációit pedig pillanatszerű látomásoknak. Őt korál választotta ki, közülük egyet (Allein Gott in der Höh' sei Ehr) Bach három különböző feldolgozásában szólaltat meg. Ezáltal fokozott súlyt, jelentőséget kap, mintegy az összeállítás központi gondolatává válik. Bach korában a hívó közösség számára a korál-dallam felidézte a szöveget, a mondanivalót. Napjainkban ez már sajnos nincs így – a közönségnek értékes támpontot ad a kísérfűzetben a korálszövegek közlése németül, magyarul, angolul és franciául. Az improvizációk némelyike konkrét információt ad a felhasznált dallamot illetően, mások csupán zeneileg tipologizálják a tételt. Tény, hogy aki ismeri a fordulataiban fel-felbukkanó dallamokat, úgy hallgatja az improvizációt, mint egyfajta konkrét üzenetet. Fassang László három lehetséges hallgatási módot javasol: a korong végighallgatásán túl a Bach-zene és az improvizált tételek elkülönített meghallgatását. Kipróbáltam, mindegyik „működik” – de ideálisnak a végighallgatást tartom, hiszen a jól felépített program egészében sem bizonyul fárasztónak. *Fittler Katalin*

Gryllus Kiadó
 CDG 148

AGITATO
Pálfalvi Tamás – trombita,
Liszt Ferenc Kamarazenekar ●●●●●

Futballistának készült, de végül nem az lett Pálfalvi Tamás – tudom meg egy tavaly év végi interjúból, melyben arról is beszél a Salgótarjánból elszármazott fiatalember: azért választotta a trombitát, mert éppen kéznél volt, s így a futballakadémia tanpályája helyett a fúvós tanszakon kötött ki. Az NBI talán elveszített egy gólvágót, ám a nemzetközi zenei élet minden kétséget kizáróan nyert egy nagyszerű, virtuóz trombitaművészt. Agitato című bemutatkozó lemeze a hónap kiadványa lett a Bajor Rádió kritikusainak döntése alapján. Agitato, vagyis izgatott. Találó cím, kivált ha a műsort szemlézem: barokk darabok (Händel, Telemann és Vivaldi) váltakoznak kortárs kompozíciókkal (Kagel, Ligeti, Dubrovay). Manapság csakugyan divat ez efféle szerkesztés – jó okkal. A 18. század jellegzetes hangszerkezése és a közelmúlt posztmodern eklektikája izgalmas kontrasztokat rajzol egy-egy szólóhangszer köré, alkalmat adva rá, hogy az instrumentum, no és persze az azt megszólaltató művész bemutassa minden virtusát. Pálfalvi játéka éppen olyan fiatalosan lendületes, mint maga a művész. Tiszta, nyílt és ép hangzás, a perfekt technikából nyert magabiztos intonáció, a könnyed elegancia az, ami legelőször megkap. És az odaadó interpretáció: a barokk muzsika egyszerűen kislíusan fürge és gálans Pálfalvi Tamás és a kíséretet ellátó Liszt Ferenc Kamarazenekar előadásában. A kortárs munkák pedig egyediségükkel, extremitásba hajló különbségükkel hatnak. Pálfalvi remek ritmikai érzéssel, sallangmentes artikulációval a jelenkor legjobb magyar trombitásainak nyomában jár; ott ahol Boldóczi Gábort vagy Tárkövi Gábort jegyzi és tiszteli a nagyvilág. És még mindig csak 24 éves. *Balázs Miklós*

Berlin Classics – Karsay és Társa
 0300682 BC

BACH: H-MOLL MISE

**Monteverdi Kórus, Angol Barokk Szólisták,
Sir John Eliot Gardiner** ●●●○○

Gardiner saját Soli Deo Gloria kiadójánál újra felvette Bach h-moll miséjét. Konceptiója annyiban változott, hogy kiemelkedő énekest egyáltalán nem alkalmaz, kórusa tagjai éneklék a szólókat – nyolcan, bizony igen vegyesen. Némi párhuzam van a hangmagasság és a színvonal között. Mélypont a Quoniam tu solus sanctus, ahol a basszus laza intonációjához társul a vadászkiált durvasága. Igaz, a szólista egy-egy pillanatra érdekes énekbeszéd megoldást is felmutat. A felvétel egésze jellemző Gardinerre. Alapvetően igényes, filigrán hangzás, tiszta hangzásképp, áttetsző, tagolt megszólaltatás. Ám eközben lépten-nyomon zavaró, durva megoldások ütnek meg fülünket. A második Kyrie eleison nagyon darabos szótagolása csak egy példa a sok közül. Ez a megoldás indokolt lehet bizonyos visszhangos templomi terekben, de nem itt. A hangzás elsősre szép, de számtalan helyen éles, leginkább az eltúlzott akcentusok következtében. Míg a tiszta hangzásképre törekvés dicséretes, csorbát szenved az összhang és a zenei folyam. Bizony ebben Gardiner nyomába sem ér Klemperernek vagy Karajanak. Nem vitás e könnyed és transzparens hangzás indokolt volta, de miért vész el egyidejűleg a szólamok harmonikus folyamata? Zenei gondolatok vesznek így el. Dicséretes a strukturális áttekinthetőség, de nem vész el sok minden? Hiányolom az igazán mély szólókat is. Schwarzkopf, Ferrier, Janowitz, Ludwig, Gedda, Schreier, Crass, Ridderbusch után bizony nem kis hiányérzet ébredhet bennünk a korrekt és kétséges közti sávban mozgó előadások hallatán. Ugyanakkor a csembaló kísérete, könnyed, friss részek olykor valóban üdítően hatnak. Kissé sietősen összehozott koncertnek inkább megfelel az előadás, mintsem örökérvényű, kidolgozott interpretációnak. *Zay Balázs*

Monteverdi Productions / SDG
SDG 722

RAVEL ÉS FAURÉ MŰVEI

**Yuja Wang – zongora, Tonhalle-Orchester
Zürich, Lionel Bringuier** ●●●●●

Napjaink egyik csodazongoristája, a kínai Yuja Wang rendszerint már a koncertterembe belépve nagy hatást gyakorol közönségére – csupán megjelenésével. Tekintélyes kritikuskok érkeztek arról, Kínában pedig a televízióban tették szóvá, vajon illendő-e a fiatal sztárszólistának oly falatnyi miniruhában és oly valószínűtlenül magas sarkú cipőben kitepnie a zongorához, ahogy azt Wang teszi. Még akkor is, ha alakját bármelyik modell megirigyelhetné. Persze már az első leütött hangtól kezdve tökéletesen mindegy, mit visel, mert technikája, korát meghazudtoló érett játéka, előadásának eleganciája magával ragadja és feltétel nélküli hívévé varázsolja hallgatóit. A máris imponáns karrier egyik legutóbbi, fontos állomása a Lionel Bringuier vezényelte zürichi Tonhalle-Orchesterrel készített lemez, melyen a művész a két Ravel-zongoraverseny mellett Fauré eredetileg szólózongorára, majd később zenekarra is átdolgozott Balladáját (op. 19) rögzítette. Karmester és szólista gyakran dolgozik együtt, e zenekar pedig különösen kedves Wang számára, hiszen éppen a zürichi volt első európai együttes, akikkel tizenöt évesen felléphetett. E lemezzel ráadásul új vizekre evezett, hiszen a francia zenét még csak most kezdi felfedezni. Az eredmény máris lenyűgöző. Előítéletmentesen, a rácsodálkozás frissességével közelít a művekhez. Technikai akadályokat nem ismerve mutat rá a Ravel-zene sajátosságaira. Wang meggyőző rubatói, egy-egy kiemelt, fontosnak mutatott hangja, a motorikus, toccata-szerű szövés-mód sallangtalan megfogalmazása sokat elárul Ravelhez fűződő bensőséges kapcsolatáról. A fátyolos Fauré-ballada megszólaltatása pedig áttetsző kristályként tündöklök két leghíresebb francia zongoraverseny között. *Kovács Ilona*

Deutsche Grammophon – Universal
4794954

RAVEL ÖSSZES SZÓLÓZONGORA-MŰVE

Bertrand Chamayou – zongora ●●●○○

Vitatható összkiadás minden kiadvány, mely a Daphnis és Chloé vagy a La valse zongoraverziója nélkül publikálja Ravel összes szólózongora-művét; de problematikusak volnának azok is, amelyek kételyek nélkül belevennék e darabokat az összkiadásba. A teljes Daphnis zongoralejtje noha csakis a szerzőtől származik, nem tekintjük teljes értékű zongoradarabnak; a La valse esetében már jogosabbnak látszik a felvetés, lévén a kétkezes változat immár csaknem olyan gyakorta műsorra vett koncertdarab, mint a régóta kapós négykezes átirat. Bertrand Chamayou francia zongoraművész a kísérőfüzetben közölt interjújában hosszú argumentációt fűz hozzá, mit miért válogatott vagy éppen nem válogatott bele a gyűjteménybe. Tény, hogy e munkák nagy többsége inkább zenekari átiratban vált széles körben ismertté, de a körülmény, hogy „pályafutásukat” zongoraműként kezdték, s ezen utat még ma is járják, igazolja ottlétüket. Ilyenek mindenekelőtt a híres Pavane, a jól ismert Menuet antique, a Tükrök sokszor hallott Alborada del gracioso, a Nemes és érzelmes keringők és természetesen a nagyzenekari koncerteken is sűrűn előforduló Couperin sírja. Chamayou hosszú évek óta játssza ezeket a műveket, ám első ízben vett lemezre Ravel-művet. A folytonosság a zongorista és a komponista között Jean-François Heisser és Vlado Perlemuter közbeiktatásával húzódik, ez azonban senkit sem avat azonnal született Ravel-játékossá. Chamayou minden filológusi erénye és a zeneszerző iránti elkötelezettsége mellett is középszerű marad, mert játéka erőtlen, dinamikája gyenge, az egész zongorázása unalmas és eseménytelen. Így Ravel igényesen megmunkált zongoradarabjai minden különösebb feltűnés nélkül siklanak végig a lemezen. *Balázs Miklós*

Erato/Warner – Magneoton
082564600681

GIOVINCELLO

Edgar Moreau – cselló, Il Pomo d'Oro, Riccardo Minasi ●●●●○

A barokk korszakban a csellót mint continuo-hangszert említik elsősorban, holott számos versenymű, szonáta, Bach szvitjei is készültek a hangszerre. A csellista Edgar Moreau lemeze barokk versenyművekből ad válogatást, de Haydn C-dúr csellóversenye is szerepel rajta, és több mű már az 1700-as években igencsak virtuóz szólókat kapott. A lemez másik különlegessége egy világszerte felvétel: Carlo Graziani C-dúr csellóversenye. Moreau nagyon jól játszik, tele fiatalos hévvel, virtuóz kadenciákat emelve a művekbe, de egy-egy tételnek, szakaszak túlzott tempót adva. A lassútételek érzésem szerint sokkal kifejezőbbek lehetnének; Moreau játékában inkább a technikai csillogtatást érzem fontosnak. Remek a válogatás: Vivaldi, Platti és Boccherini egy-egy koncertje szerepel, mindegyik különleges, élvezet elmerülni ezekben a zenékben. Azonban nem hallgathatjuk el, hogy a szólista több versenyműben – ne szépségük – stílustalan díszítést (hosszú előke helyett rövidet) kreál, más esetben külön vonóval játszik egyértelműen összetartozó hangokat (trilla után). Sajnos az utolsó mű kivételével nincs adat, mely kottakiadást követik az előadók. Bár Moreau szintén írja a lemez bevezetéseként, hogy megtörni szándékozik a bevett díszítési gyakorlatot, megoldásait mégsem fogadhatjuk el; megtörik a dallam, a ritmus zökken. Az Il Pomo d'Oro kiváló együttes, Riccardo Minasi remek karaktereket ad, a zenekar hangzása a barokk jegyeket mutató művekben egészen kiváló. *Lehotka Ildikó*

Erato/Warner – Magneoton
082564605266

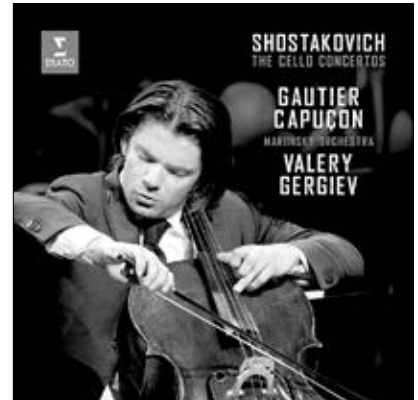

BRAHMS: CSELLÓSZONÁTÁK

Alexander Kniazev, Andrei Korobeinikov ●●●●○

Több mint húsz esztendő telik el a két mű megkomponálása között: Johannes Brahms első, e-moll csellószonátája még a 1860-es évek első felében születik, a F-dúrja egészen 1886-ig kell várni. A stílus hasonló, a brahmsi kamara-hangzásvilág, a fejlesztés profizmusa csaknem ugyanaz. Így korántsem az ifjúság bohém szertelensége és az érett művészi alkotóerő szembenállása vonja a kontrasztot e két darab közé. Még annak ellenére sem, hogy az I. gordonkaszonátán sokkal küzdelmel, mint a pimaszul önértékes másodikikon. Itt már a négyteteles szerkesztés magától értetődik, míg az elsőnél csak egy háromtetelesre szűkített végső változattal találkozni, amelyben nincs „kinevezett” lassú tétel. A Mirare új lemezén muzsikáló Alexander Kniazev igazi multitalentum; orgonista-ként már aratott fényes babérokat, s amióta gordonkaművészként excellál, ugyancsak szép sikereknek örvend, az elmúlt években számos lemezét magasztalta már a nemzetközi zenekritika. Kissé faragatlan, de tagadhatatlanul magvas Brahms-olvasatában nincs semmi újszerű vagy meglepő. A csellóhang magában talán nyersnek hat, de izmos és egészséges, s távol tart magától minden szépelgést vagy andalgó szentimentalizmust. Kniazev játéka a jelenkor csellista-amarozóihoz szokott fül számára talán „borostásnak” hat, mégsem érzem kiforratlannak, inkább csak szlávosan markánsnak és imponálóan öntudatosnak. Erős, egységes, következetes vonalvezetés az övé, amennyiben végig magabiztosan uralja a szólómat és sosem vész el apró részletekben. Andrei Korobeinikov zongorakísérete már nem ennyire maszkulin, gyakorta indokolatlan szerénységgel húzódik meg a domináns csellóhang mögött. *Balázs Miklós*

Mirare – Karsay és Társa
MIR 270

SOSZTAKOVICS: CSELLÓVERSENYEK

Gautier Capuçon – cselló, Mariinszkij Zenekar, Valerij Gergiev ★★★★★

Alig hét év különbség van Sosztakovics két csellóversenye közt, s ez mégis érzékelhető a darabokban. Míg az Esz-dúr, 1959-ben Rosztropovics szólójával felhangzott mű a dühöt, a kétségbeesettséget, a tehetetlenséget jelzi, addig a G-dúr lágyabb, de nem olvadékony. Az I. csellóverseny egyedülálló a hangszerre írt versenyművek közt, különleges karakterekkel bír, a szép csellóhang csak a lassú és az önálló kadenciátételben jut szerephez. Már a nyitó Allegretto négyhangos dallama a szerző monogramja. „Egy egyszerű kis téma” – mondta Sosztakovics, s az Ifjú gárda című film zenéjében is ott rejtőzik a néhány hang. A háromteteles, szintén Rosztropovicsnak ajánlott II., G-dúr csellóverseny nyitószerzőse sejtelmes, szinte éjszakai zene, melyet durva üstdobütések szakítanak meg, a fagott és kontrafagott sötét hangzásával is jelezve a váltást. A Scherzo rendkívül ritmikus, a zárótétel abszurd, helyenként vásári, a mű nem a megszokott hatalmas fortéval ér véget. Gautier Capuçon szólójával halljuk a két koncertet, élő felvételekről. A csellóművész hihetetlenül jó karakterekkel ábrázol: hegyes, szinte reszelős, de telt hangokat hallunk az első versenyműben, harap a zene, a cadenza az érzelmek tárházát nyújtja. Capuçon tolmácsolásában pontosan érezhető a két csellóverseny különbsége, nem használ azonos kifejezőmódot a közel azonos hangvételű szakaszokhoz. Technikája – a flageolet-ek, a kettős fogások, az akkordok, a vonókezelés – nagyszerű. Még a pillanat szülte romantikus rácsúszások is beleférnek az előadásba. Valerij Gergiev vezényli a Mariinszkij Zenekart, őserő hatja át a két darabot, keménység, brutális fájdalom, szarkazmus, gúny. Érdemes megismerni a műveket. *Lehotka Ildikó*

Erato/Warner – Magneoton
0825646069736

HÄNDEL: PARTENOPE
Énekes szólisták, Il Pomo d'Oro,
Riccardo Minasi

Ami Monteverdinél még tragikusan végződött (Il Combattimento di Tancredi e Clorinda; 1624), az egy évszázaddal később, Händel Partenopéjában (1730) már komikus szituációt teremt. A faképnél hagyott Rosmira hercegnő férfinak álcázva hívja párviadalra család szerelmét, Arsace herceget, aki viszont csellet fog ki rajta: ragaszkodik ahhoz, hogy meztelen felsőtesttel küzdjenek meg. Így a mezzoszoprán (Teresa Iervolino) kénytelen leleplezni magát, ám cserébe visszakapja imádott kontratenorját (Philippe Jaroussky), akiről ezek után könnyű szívvel mond le a címszereplő szoprán (Karina Gauvin). Partenope (=Nápoly) királynője most már lelki-furdalás nélkül választhatja férjül Rodosz félszeg, ám becsületes herceget, akiben mellest mint szoprán kolléganőben is méltó társra lel. Armindo szerepében ugyanis Baráth Emőke remekel, egyenrangú tagjaként a John Mark Ainsley (Emilio herceg) tenorjával és Luca Tittoto (Ormonte gárdakapitány) basszusával kiegészülő, illusztris barokkénekes-gárdának. „A szerelemben sohasem érzünk boldogságot anélkül, hogy némi kínok ne dermesztenék meg az édes lángolást” – foglalja össze a harc tanulságait Partenope a mű eredeti befejezésében. „Ámor követői, kik állandóan változtatják szerelmeiteket, az elsőnél hűségesebbet úgysem fogtok találni” – látja be önkritikusan Arsace az opera későbbi változatában. Ezt a zeneszerző a Londonba visszatérő kasztrált sztár, Senesino kedvéért komponálta. E referencia értékű felvétel mindkét befejezést tartalmazza, a hallgatóra bízva, melyiket tartja meggyőzőbbnek. Riccardo Minasi muzsikálása az Il Pomo d'Oro virtuóz hangszeresei élén híven ragyogtatja föl az egyik legkülönlegesebb Händel-opera szépségeit. *Mesterházi Máté*

Erato/Warner – Magneoton (3 CD)
0825646090075

NATALIE DESSAY – BAROQUE
Le Concert d'Astrée,
Les Arts Florissants

Bár Natalie Dessay 2013-ban énekesi karrierje befejezését jelentette be, korábbi felvételei még mindig jelennek meg; most Baroque címmel egy kétlemezes kiadvány, melyhez egy DVD is társul. A felvételeken Bach, Monteverdi, Rameau darabjaiból halunk részleteket, és egy lemezre való Händel-csokrot is tartalmaz a válogatás. Dessay nem követi a régizenes megoldásokat, ezért is tarthat érdeklődésre számot a két lemez. Hogyan tudja kivonni magát egy énekesnő a ma oly divatos mozzalomból? Szabad-e a hagyományos megoldásokkal énekelni a barokk szerzők darabjait? A válasz: igen. Mindenesetre olyan előadást kell létrehozni, hogy a hallgatót elbűvölje az éneklés, mondjanak valamit a művek, legyen hangulatuk. Dessay a legtöbb esetben képes az atmoszférát megteremteni, különösen a lassú zenékben. Talán a legszebb Händel Alcijnájának csellóritornelles Credete al mio dolor áriája, éteri az előadás. Másutt a pianók szólanak meg csodálatosan. A gyors bravúráriák (ezekből kevesebb van) pergőek, jól szólanak meg. Dessay magas hangjai felejthetetlenül szépek, csengőek, és jól is bánik a magas regiszterrel. Az áriák és a Bach-kantáta mellett egy Monteverdi-madrigált hallunk – különös világba csöppen a hallgató, de ez a világ megindító, a lamentót gyönyörűen tolmácsolja a négy énekes és a zenekar. A felvételeken neves énekesek is közreműködnek, a zenekari aláfestést a Le Concert d'Astrée nyújtja, Emmanuel Haïm vezetésével és a Les Arts Florissants, William Christie-vel az élen. A két együttes sokat hozzászól az előadáshoz, mindkét zenekar a historikus játékmód elismert képviselője. Egy kevésbé jó zenekarral lényegesen kevesebbet kapna a hallgató.

Lehotka Ildikó

Erato/Warner – Magneoton (2 CD+DVD)
0825646051854

BAROQUE DIVAS
Genaux, Prina, Nesi, Basso
Armonia Atenea, George Petrou

A barokk korszakban az énekesen volt a hangsúly: nem a szerző vagy a darab miatt mentek az emberek operába. Az énekesek megtehették, hogy más operából vesznek át áriát, jobb esetben újra íratnak egy-egy szakaszt, rájuk épült az előadás. Újságok oldalain írtak életükről, az emberek falták a róluk szóló történeteket. Az akkor híres művészek neve maig legenda, filmek, könyvek, lemezek állítanak össze Francesca Cuzzoni és Faustina Bordoni képletes párbaját jelképezve. Az 5 kontratenor című lemez egyenes folytatásaként vagy párdarabjaként hallgathatjuk a Barokk divák kiadványt, négy énekesnő 12 áriájával. Az egyik producer az a Max Emanuel Cencic, aki köré csoportosult a castrato-szerepek, a barokkban kiteljesült technika bemutatását célzó korábbi felvételek. A lemez címe kissé megtévesztő: a kilenc operaszerző műveiből összeállított csokor nem csak, sőt túlnyomóan nem női szerepekből mutat meg néhányat. Három mezzoszoprán és egy alt énekesnőt hallunk, gyors és lassú áriát egyaránt felvonultat a kiadvány. A lemez felépítése érdekes, az első részben a lassú áriák vannak túlsúlyban, így a kifejezőkészséget, hangszépséget vethetjük össze, a második rész a virtuozitására. A válogatott áriák szépek, mind a négy művésznő – Vivica Genaux, Mary-Ellen Nesi, Romina Basso és Sonia Prina – tolmácsolása figyelemre méltó, sok jó pillanatot hallunk, mindenki megtalálhatja a maga ízléséhez közel álló hangot, áriát. Az Armonia Atenea élén George Petrou áll; csodás színeket, remek hangulatábrázolásokat kapunk ez alkalommal is. A lemez egyetlen összekötő szála a barokk ária műfaja, túlságosan vegyes az összeállítás, de kellesmes. *Lehotka Ildikó*

Decca – Universal
4788099

MOZART: DON GIOVANNI

Mattei, Terfel, Netrebko, Prohaska, Milánói Scala, Daniel Barenboim

Az „operák operája” – a rendezők réme! Hosszú volna felsorolni, hány híres színházi mágus bicskája (vagy inkább varázspálcája) törött már bele Mozart remekébe. Talán csak a Figaro házassága teszi még inkább próbára a rendezők tudását (s így a nézők türelmét). Utoljára az angol Keith Warnernek volt fontos közlendője a „megbűntetett feslett életéről”; a főhős drámai vétkét, egyben tragédiáját a tökéletességre való törekvésben látva és – rendkívül viccesen – láttatva (Theater an der Wien, 2006/2009). A jelen kiadványban megőrizték, 2011-es „inaugurazione” (Scala-évnegyed előadás) rendezője, a kanadai Robert Carsen kifinomult taktikával kerülte el a csapdát: nem akart sem Mozartnál, sem a szövegíró Da Ponténál okosabb lenni. Ő „beérte” egy függönyrendszer adta színpadi bővítéssel, valamint a hősök viselkedésének, mozgásának végtelenül pontos kidolgozásával. Az eredmény: minden fronton teljes győzelem! Barenboim eszményi vezénylete a luxus színvonalú szólistagárda élén az utóbbi évek egyik legjobb Don Giovanni-interpretációját eredményezte. Peter Mattei vokális csúcsmódban lévő, flegma Giovannija, Bryn Terfel tékozlóan szép hangú, csetlő-botló Leporellója, Anna Netrebko nemesen gyönyörű Annája, Barbara Frittoli kétségbeesetten szerelmes Elvirája, Giuseppe Filianoti révetegen tartózkodó Ottaviója, Anna Prohaska pimaszul frivol Zerlinája és Štefan Kocán szeretnivalón ostoba-macsó Masettója mind a siker letéteményesei. Az ünnepi díszbe öltözött nézőtér bevonása a játékba, a Komturnak a köztársasági elnöki páholyból fölzenegő szövege társadalomkritikaként is felfogható. A legvégén nem a címszereplő süllyed el, hanem akik erkölcsileg ítélkeznek fölötte. *Mesterházi Máté*

Deutsche Grammophon – Universal (2 DVD)
073 5218

MOZART: SZÖKTETÉS A SZERÁJBÓL

Johannsen, Eriksmoen, Schmitt, J. Prégardien, René Jacobs

Éppen három évtizede újította meg Nikolaus Harnoncourt a mozarti Szöktetés infantilis daljátékként való fölfogását az általa bevezetett „beszéd-szerű” zenélés folyamányaként. Méghozzá oly radikálisan, hogy attól egyetlen azóta bekövetkező előadás sem függetleníthette magát. Harminc esztendő múltán, most René Jacobsnak (a RIAS Kammerchor és az Akademie für alte Musik élén) sikerült teljesen más – nem kevésbé nagyhatású – Szöktetés-paradigmával előállnia. Sarkítottan fogalmazva: a „beszédszerű zene” helyébe az „átzenésített beszéd” lépett, éspedig úgy, hogy az a hangjáték (kialófelben lévő) műfajába is új életet lehel. Jacobs első tézise, hogy a Szöktetés – Mozart és „szövegigazítója”, Stephanie által nagyon is komolyan gondolt – s az iszlám mai befolyását tekintve nagyon is komolyan veendő – beszélt dialógusait megkurtítani nem, legföljebb kissé fölfrissíteni szabad, ami többé-kevésbé szellemes eredménnyel igazolódott be. A saját dialógusváltozatot jegyző karmester második tézise, hogy e párbeszédet szerves egységbe kell hozni a zenével, aminek alapvetően két módja lehet: a melodráma vagyis a „zenével folytatott párbeszéd”, illetve a rögtönzött zenei illusztráció, melyet Jacobs – Mozart szóhasználatával – „preludizálásnak” nevez. Hivatkozási alapot ez utóbbira egy 1782. októberi előadás szolgált, amelyet a komponista – mint apjának írott leveléből tudható – a „clavier” mellől vezényelt, s így akár az is elképzelhető, hogy a zeneszámokat a zongorán fel- és levezette. Mondani sem kell, hogy e tékozlóan pazar felvételen mind a „rögtönzések” (Hammerflügel: Andreas Küppers), mind pedig a más Mozart-művekből vett, aláfestő idézetek a lehető legtalálóbba. *Mesterházi Máté*

Harmonia Mundi – Karsay és Társa (2 CD)
HMC 902214.15

ROSSINI: LA DONNA DEL LAGO

DiDonato, Flórez, Barcellona, Osborn, Metropolitan Opera, Michele Mariotti

„Az opera seria unalmas műfajába olyan életet vitt, amilyenről azelőtt nem is álmodtak” – írta A tó asszonya (La donna del lago) zeneszerzőjéről híres Rossini-életrajzában Stendhal. A mű 1819. októberi ősbemutatójáról pedig így számolt be: „Rossininak még azon az éjszakán kocsi kellett ülnie, és lóhalálában Milánóba kellett utaznia. Két hét múlva megtudtuk, hogy Milánóba érve, s már az úton is, széltében-hosszában azt terjesztette, hogy a Donna del lago eget verő sikert aratott. Azt hitte, hazudik, s valóban meg is illéti a hazugság minden érdeme; pedig mégis igazat mondott. [A második előadás] a rendkívül művelt nápolyi közönség ráeszmélt igazságtalanságára; megtapsolta az operát.” A tó asszonya – ez a Sir Walter Scott elbeszélő költeményén alapuló s a reneszánsz kori Skóciában játszódó opera – nem Rossini legjobb műve, de legalább két részletéért mégis érdekes. Az egyik az első felvonás fináléja, ahol a szerző már a risorgimento hangját üti meg, miközben a bárdok karát két másik kórusral, a királyi csapatok és a felföldi zendülők karával kombinálja. „Rossininak az az ötlete támadt, hogy versenyre kel a Don Giovanni báljelenetének három zenekarával” – így Stendhal. A másik különlegesség a második felvonás tercettje, melyben két tenor – Giacomo azaz V. Jakab király (Juan Diego Flórez) és Rodrigo di Dhu, a zendülő klán vezére (John Osborn) – kakasodik magas cé-kkel a főhős, Elena (Joyce DiDonato) kegyéért, miközben az ő szíve (minő pech!) egy másik mezzoszopránért dobog: a plebejus Malcolm Groeme (Daniela Barcellona) hősszellemes nadrágszerepe így fél lábbal még a 18. században tartja a művet. Igazi bel canto tűzijáték.

Mesterházi Máté

Erato/Warner – Magneoton (2 DVD)
0825646050987

CORELLI ÖRÖKSÉGE

Illés Szabolcs, Dalibor Pimek, Ondrej Macek
Hungaroton

HCD 32765

A Corelli öröksége címet viselő Hungaroton-lemez arra figyelmeztet, hogy még mindig van jó néhány elfeledett, kevésbé játszott zeneszerzője a barokknak. A CD meggyőzően érvel amellett, hogy érdemes felfedezni a korszak számos kismesterét is, és e művekkel színesíteni a korszak amúgy egyáltalán nem szegényes vonósrepertoárját. Illés Szabolcs (barokkhegedű) Dalibor Pimek (barokkcselló) és Ondrej Macek (csembaló) Itália nagy hegedűs sztárját, Arcangelo Corellit állítja a középpontba, aki korában olyan tekintélyre tett szert, hogy növendékévé válni garanciát jelentett a művészi minőségre. Az ő egyik szonátája mellett öt tanítványa egy-egy műve szerepel a koronon. Visconti, Geminiani, Somis, Mossi és P. Castrucci szonátái a felfedezés bizsergető érzésével is szolgálnak: e művek világpremier-felvételeit tartja kezében a hallgató. *KI*

MOZART: VONÓS-NÉGYESEK (K. 387, K. 458)

Hagen Quartet
Myrios

MYR 017

A Hagen Vonósnyegyves legújabb, bestseller-esélyes lemezén ezúttal Mozart Haydnnak ajánlott kvartettjei közül kettő, a G-dúr (K. 387) és a B-dúr (K. 458) hallható. Mozart szokatlanul sokáig és különös gondtal dolgozott a sorozat darabjain. Leve-

leiből tudjuk, hogy nagy becsben tartotta alkotásait – Haydnnak szóló ajánlásában fiainak nevezte kompozícióit. Haydn a kvartettek hallatán a legnagyobb elismeréssel adózott a zeneszerző édesapjának, Leopold Mozartnak: „Isten előtt mondom, mint becsületes ember, hogy fia a legnagyobb zeneszerző, akit személyesen vagy névről ismerek: ízlése van, s amellett a legnagyobb zeneszerzői tudása.” E kimagasló alkotásokhoz méltó – kiváló, ihletett és elmélyült – előadás társul. Ezzel a lemezzel ismét megerősítést nyer: a Hagen Kvartett jó ideje etalonja a minőségi kamarazenélésnek és Mozart nyelvét (is) anyanyelvi szinten beszéli. *KI*

BEETHOVEN: C-MOLL ZONGORAVERSENY, C-DÚR MISE

Emanuel Ax, San Francisco Symphony, Michael Tilson Thomas

SFS

0064

A zongoraversenyben Tilson Thomas könnyed, friss, amihez illik Ax tiszta billentése és kecses, ám határozott játéka. Érdekes megfigyelni, hogy a cadenzában Ax kissé más stílusra vált: kevésbé igyekvőre, kimértebbre, romantikusabb hangvételűre. Az összeállítás igen különös. A C-Dúr mise elhanyagolt, remek alkotás: bár nem nagyszabású, de nagy mű. A kristálytisza hangú versenymű után elsőre furcsa a hangzás. Tilson Thomas hozza rég ismert kiválóságát, transzparens, filigrán előadásra törekedett, s közben végig remek kézzel irányítja a zenei folyamat. A szólisták vegyesek, a szoprán kedves, a mezzo vibratója sok, a két férfi nem kimagasló. A remekül összefogott és inspiráltan irányított előadás során aztán a különös hangzás is inkább érdekessé válik, és stúdió helyett templomban érezzük magunkat. ZB

STRAVINSKY: MŰVEK ZONGORÁRA ÉS ZENEKARRA

Alexej Gorlatch, Runfunk-Sinfonieorchester Berlin,

Alonda de la Parra

Sony Classical

8887512562

Stravinsky életművében kevés szerep jut a szólóhangszerre írt daraboknak, még kevesebb a versenyműveknek. Míg a lemez kínálta két zenekari kíséretes mű rendkívül ritmikus, igazi virtussal megírt, addig az 1904-es fiz-moll szonáta ütkereső, utalásokkal a Beethoven-féle műfajra, hangzásvilágra. A szonátát később nem is vállalta a szerző. A Concerto zongorára és fafúvósokra és a Capriccio remek előadásban szólal meg, fiatalos hévvel, nagy karakteres hangsúlyokkal, csodás színekkel. Fiala karmester és a szólista is. A Zongoraszonáta kellemes, szép előadásban tárul elénk. A darabválogatás (és a lemezcím) suta, érdemes lett volna inkább a Movements for piano and orchestra című darabot, vagy az 1924-es szonátát kínálni. *LI*

LAJTHA LÁSZLÓ ÖSSZES MŰVE VONÓSZIMFONIKUSOK

Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok

BMC Records – MG Records

BMC CD 189

A Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok három hangversenyének egy-egy műsorszámra került rögzítésre – méltán. Simone Fontanelli, Rohmann Imre és Csaba Péter vezényletével egyaránt remek teljesítményt nyújtott az együttes. A Les Soli című

„szólistikus szimfónia”, valamint a két Sinfonietta előadása arról tanúsodik, hogy a vonósok (valamint az első műben a hárfás Babel Klára, az ütőhangszereket kezelő Herboly László és Nagy Zsolt) kedvvel szóllaltatják meg az igényes partitúrákat. A könnyen áttekinthető formák keretében életre kelt megannyi sajátos „franciás” tónus, és kiváltképp a tündér-scherzo karakter megjelenítése élményt adó. A Les Soli szólistái remekelnek, kár, hogy a nagybőgős nevént nem tüntették fel. Csak néha van olyan érzésünk, hogy a mélyvonós-szólalásokból többet is elbírnánk. *FK*

FARKAS FERENC: HÉT ÉVTIZED DALAI

Szabóki Tünde, Meláth Andrea, Dominkó István

Hungaroton

HCD 32770

Mint a felvétel kísérőszövegéből megtudni, a „Zenés magyar parnasszus. Farkas Ferenc dalai magyar költők verseire” című, hét rádióműsorból álló előadásorozat inspirálta Dominkó Istvánt, hogy a két énekesnővel maga is megszólaltasson egy válogatást a szerző gazdag dalkincséből. Felvételükön a magyar szövegű dalok mellett felcsendülnek francia, angol és latin nyelvű tételek is. E műsor összeállításánál nem volt szempont a keletkezés időrendje – a gazdag daltermésen belül hiába is keresnénk egymásra utaló mozzanatokot. Felváltva énekel Meláth Andrea és Szabóki Tünde, érzékenyen reagál azokra a stílári utalásokra, amelyeket oly nagy számban rejtett el műveiben a komponista. Értő kottaolvasatuk atmoszférateremtő interpretációt eredményez, bár korántsem mindig etalon-értékkel. A válogatás remélhetőleg felkelti más előadók érdeklődését is. *FK*

J. S. BACH: HEGEDŰ SZÓLÓSZONÁTÁK ÉS PARTITÁK

Martzy Johanna

Profil – Karsay és Társa

PH 15036

Alig tízévesen lett a budapesti Zeneakadémia növendéke a temesvári születésű Martzy Johanna, s Hubay Jenő tanítványaként már 13 évesen diadalt aratott pesti koncertjein. A szólókarrier ígérte azonban külföldre szólította, s miután 1947-ben megnyerte a Genfi Zenei Versenyt, pályáját hangos nyugat-európai, angliai, amerikai sikerek keretették, s avatták a kor egyik legkeresettebb hegedűsév. Bár a szelektív memóriájú interpretációtörténet néha meg-megfedledkezik róla, a lemezkiadás az utóbbi évtizedben felfedezte magának a magyar hegedűművésznőt, s számos versenymű-felvétele mellett például a Bach-szólószonátákból és -partitákból is hozzáférhetővé tette Martzy Johanna rögzítéseit. Ezekből egy, a századközépre jellemző, visszafogottan romantikus, szenvedélyes, de túlzó gesztusoktól mentes, kifejezetten muzikális Bach-játék rajzolódik ki. *BM*

HOROWITZ: RETURN TO CHICAGO

Vladimir Horowitz – zongora

Deutsche Grammophon – Universal

4794649

Köszönhetően az idővel legendássá nemesedett Carnegie Hall-beli hangversenyeknek, Vladimir Horowitz neve leginkább New Yorkkal forrt össze, holott első sikereit az Újvilágban nem itt, hanem a Michigan-tó partján

aratta. A Deutsche Grammophon gondozásában most megjelent dupla lemez a zongoraművész nagy chicagói visszatérését, s egyben utolsó itteni koncertjét dokumentálja. Scarlatti, Mozart, Szkrjabin, Schumann, Liszt és Chopin a műsor – egy közepesen tájékozott zenebarát is egyből a kései Horowitzra asszociálna a nevek és a művek alapján – nem is beszélve a ráadásokról (Schumann: Träumerei és egy szellemes Moszkowski-miniatúr). Az idős mester minden erénye jól hallható a felvételen: a „delikát”, utánozhatatlanul finom pianissimók, az ábrándos poézis, a vonatott, rendre le-lekéső hangok gyöngyöző melankóliája. *BM*

HAYDN: NELSON-MISE, SCHUBERT: G-DÚR MISE

Ferencsik János,

Claudio Abbado

Deutsche Grammophon – Universal

4788915

Végre megjelent CD-n Ferencsik Nelson mise-felvétele. Igen szép előadás, Ferencsik kiváló stílusérzése és formáló, strukturáló, összetartó képessége jól érvényesül benne. Jó, hogy az eredeti hangszerezést használják. Izgalmas, nagyon dinamikus előadás, szinte látjuk Ferencsiket, ahogy tiszta mozdulataival minden irányban struktúrát teremt. A szólisták közül kiemelkedik a magyar származású Maria Stader. Érdekessé teszi az átláthatóságot, ugyanakkor kicsit természetellenessé teszi a hangzásképet, egy-egy pillanatra megkérdőjelez egyes megoldásokat a szólisták mára túlhaladott, erős kiemelése. Schubert Abbado vezényelte II. miséje jól mutatja a műfaj további útját, s azt is, Ferencsik mennyire kiemelkedő tehetségű karmester volt. Jó lenne, ha a DG Ferencsik többi, nekik készített felvételét is kiadná. *ZB*

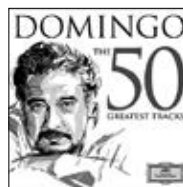
ANNE-SOPHIE MUTTER: THE CLUB ALBUM

Deutsche Grammophon – Universal

4795023

Anne-Sophie Mutter gondolt egy nagyot. Mivel Németországban is egyre kevesebb fiatal látogat el a nagy koncerttermek klasszikus zenei hangversenyeire, a hegedűművésznő elhatározta, ő megy a helyükbe. Vagyont érő, több mint 300 éves Stradivarijával két estére Berlin egyik külvárosi nightclubjába látogatott, hogy elhitesse az ottani törzsközönsgével, a klasszikus zene nem öskövület. Az akcióval bevallott célja a hídépítés, a különböző értékek, kultúrák közti előítéleteket lebontása volt. Missziójához klasszikus „popzenékkel” érvelt a barokktól napjainkig. E sajátos, zenei kaleidoszkóphoz hasonlítható válogatásban Vivaldi, J. S. Bach éppúgy helyet kaptak, mint Brahms, Csajkovszkij, Saint-Saëns, Debussy, Copland, Arthur Benjamin és John Williams. Mutter hatalmas sikert aratott. A Stradivarit viszont javítani kellett: nem bírta a kis klub füledt, párás levegőjét... *KI*

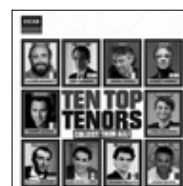
PLÁCIDO DOMINGO – THE 50 GREATEST TRACKS

Deutsche Grammophon – Universal

Nehéz volna olyan válogatáslemez készíteni Plácido Domingo lemezéletművéből, melyből nem az világítana ki, hogy a múlt század egyik legragyogóbb tenoristájával van

dolgnak. Ez a kétlemezes, látszólag önkényesen összegereblyezett gyűjtemény sem céloz mást, mint hogy tetven gondosan kiválogatott track segítségével a lehetőségekhez mérten átfogó képet kínáljon a művész majdnem fél évszázadot átívelő tenorista-karrierjéből. Az első korongon kapnak helyet a „komolyabb” dalmű-részletek, a Massenet, Puccini, Verdi, Wagner és más operaszerzők darabjaiból kölcsönzött nagyáriák. A másodikon egy könnyedebb műsor tanúsítja Domingo régi keletű vonzalmát az olasz és spanyol dalokhoz, operetthez, zarzuélához és nem utolsósorban a könnyűzenei ihletésű latin vagy angol nyelvű parvenü melódiákhoz. *BM*

TEN TOP TENORS

DECCA – Universal

482 4025

Két korong, mindegyiken 24 szám: az elsőn operaáriák, a másikon többségükben ráadásszámként hallott örökzöldek. Tíz tenor, hangfajuk legjelesebbjei – s egy több szempontból is zavarbaejtő összeállítás. Szerkesztési szempontnak nyoma sincs, mintha csak valamiféle szerencseke rékből húzták volna ki a dalokat-áriákat nyertesként. S mivel az egyes számok szinte egymást érik, a korongokat végighallgatót egyik hangulatból a másikba rángatják, s a tenorok kedvelője úgy érzi magát, mint aki válogatott luxuskajákban dözöslve szedett össze magának gyomorrontást. Ráadásul egy idő után már fel sem ismeri, kit hall éppen – pedig mindegyik hang, interpretáció „karakteres”. Az igazságosság szempontját is hiába keresnénk, sem számban, sem terjedelemben nem egyenletes az elosztás. A kísérőfüzet felbecsülhetetlen haszna viszont, hogy megannyi slágerről megtudjuk, kinek a szerzeménye. *FK*

**SOMOGYVÁRI PÉTER:
BALÁZS ELEMÉR GROUP 15 –
ÖRÖK SZERELEM**

Az utóbbi években örvendetesen megszaporodott jazzkönyvek sorában külön öröm, amikor magyar szerző foglalkozik a műfaj hazai előadói-ival. Ilyen kötet jelent meg nemrég, amit a remek fotók és koncertbeszámolók szerzője a Balázs Elemér Group másfél évtizedes jubileuma alkalmából írt. Nem sok hazai együttes érte meg ezt a kort; azzal együtt, hogy a Balázs fivérek körül háromszor cserélődtek ki a partnerek, a zenei koncepció és a különleges felállás (fúvós nélküli két énekes szeptett) viszont következetesen megmaradt. Az eredmény őket igazolta: számtalan nagyszerű koncert és nyolc lemezalbum. A kötet összeállítását sziszifuszi munka előzte meg, hiszen nem kevesebb, mint harminc interjú segítségével ismerhetjük meg a BEG történetét. A könyv erénye éppen az, hogy nem a száraz történetírás módszerét választotta, hanem lebilincselően érdekes szubjektív beszélgetések, visszaemlékezések révén nemcsak a BEG-ről, hanem a hazai jazz helyzetéről, problémáiról is képet kapunk a riportokból. A kötet szerkesztése is figyelemreméltó: a zenekar történetének három korszakát az együttes akkori tagjaival történt beszélgetésekből ismerhetjük meg, és az egyes életszakaszok történéseit Elemér foglalja össze. A kötethez CD-melléklet is tartozik, ami azonban nem az ilyenkor szokásos válogatás-album, hanem a zenekar – azonos címen kiadott – legújabb sorlemeze. A könyv végén tallózást olvashatunk rajongók facebook-bejegyzéseiből, megtalálhatjuk Balázs Elemér életrajzát és az eddigi teljes diszkográfiáját, valamint külön a BEG lemezeinek listáját is. A népes szereplőgárdában való eligazodást valamennyi interjúalany fotója könyvnyitja meg az olvasó számára. *Márton Attila*

Gondolat Kiadó, 2015
179 oldal

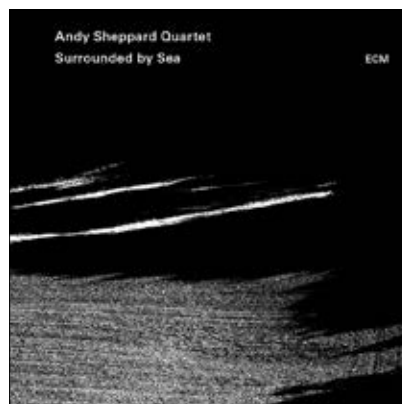

**BALÁZS ELEMÉR GROUP:
ENDLESS LOVE**

Tizenötödik születésnapját ünnepli az egyik legnépszerűbb hazai jazz-zenekar, az évek során komoly rajongótáborot kiépítő Balázs Elemér Group. Karácsony előtt, a Műpában adott jubileumi koncertet, s erre az alkalomra könyv és CD is megjelent – ahogy az előző recenzióból kiderült. Az Örök szerelem című Best of-lemezt Hunka Róbert igazán minőségi kiadója, a Hunnia Records gondozta; a hangmérnöki és zenei rendezői feladatok professzionális megoldása a Supersize hangstúdiót dicséri. A CD-re a rajongók által kiválasztott tíz kompozíció került; a zenekarvezető öccse, Balázs József új hangszerelésében, a Budafoki Dohnányi Zenekar vonósaiból alakult kamaraegyüttes közreműködésével. Megítésem szerint a BEG a rengeteg tagcsere után most megtalált egy optimális egyensúlyt. Egyrészt teljesen igaz Balázs Elemér mondása: „a testvéremmel, Józsisval – a nagy korkülönbség ellenére – zenei szimbiózisban élünk, azonnal kitaláljuk egymás gondolatát, és a hangszerelésben, harmonizálásban mindig rá támaszkodom.” Másrészt Szőke Nikoletta profizmusát és jazzes stílusismeretét jól ellenpontoszza a másik énekes, a popzene felől érkező Szakonyi Milán fiatalos lendülete. Ugyanez érvényes a ritmus-szekcióra: a sokoldalú és megbízható fiatal bőgős és gitáros (Pecsek Lakatos Krisztián, Komjáti Áron) mellé egy rutinosabb perkás, Czibere József társul. A könnyebb műfajokban ügyesen kalandozó Dohnányi Zenekar vonósa is jelentősen gazdagítja az árnyalt, kiegyensúlyozott hangzásképet. Négy kis darabot, úgynevezett intrókat írt a lemezre Balázs Elemér tizenöt éves, klasszikus zongoraművészek készülő fia. Ezekről a zenekar régi barátja, Pat Metheny is elismerően nyilatkozott – szavait a bookletben idézik. *Retkes Attila*

Hunnia Records
HRCD 1523

**ANDY SHEPPARD QUARTET:
SURROUNDED BY SEA**

Számomra ennek a lemeznek a nagy kérdése az volt, hogy mennyire tudja az évtizedekkel ezelőtti, teljesen más esztétikai és társadalmi környezetben megszületett ECM-hangzást maivá tenni. A választomat a pontozás adja meg. Sheppardnek ez a harmadik szerzői albuma a német lemeztársaságnál, de sok más lemezen is jelentősen hozzájárult a label mai hangzásképehez, főleg Carla Bley és Steve Swallow mellett. Az empatikus dobossal, Sebastian Rochforddal és a francia Michel Benitaival alakított triója egészült ki a norvég sztárgitárossal, Eivind Aarsettel, aki az elektronika alkalmazása által eleve kontrasztot alkot velük. Az óriási megbecsültségnek örvendő Sheppard és társainak új szerzeményei éteri könnyedséggel, de szerencsére kellő szubsztanciával is bírnak. Ízig-érvig organikus zene(kar) ez, néhány hangra szorítkozik a dallam, a dob és a bőgő is gazdaságos, de tágas kezelésével. A témák szűkszavú jelentéstartalma lenyűgözi a hallgatót. Ám ehhez arra van szükség, hogy mielőtt beteszi a lemezt a lejátszóba, nyitottságát azzal bizonyítsa, hogy kiüresíti magát legalább egy kicsit, mintha épp meditálni készülődne. Ha viszont ez sikerül, akkor a zene ötcillagos, megfelel az improvizáció szellemi kalandjára vágyó közönség kívánalmainak. Amikor nem teljesen tud valaki ráhangolódni Sheppard kvartettjére, az utolsó számnál, egy lélegzetelállítóan szépséges Ornette Coleman-emlékezéssel kezdje, és előről folytassa. Ezen kívül segítenek a programzenei fogódzók a címben és az ismerős slágerek, például Elvis Costellotól vagy egy dél-afrikai népdal háromtételű, fojtott izgalmat rejtő feldolgozása, nem beszélve A tudomány lehetősége címmel elengedett ironikus művészi állásfoglalásról. *Zipernovszky Kornél*

ECM – Hangvető
ECM 2432

CHICK COREA & BÉLA FLECK:
TWO

Bizarr párosítás zongora és bendzsó randevúja, gondolhatnánk, ha mindkét hangszer szorosan kötődik is a jazz egyes korszakaihoz. Corea a latin ritmus- és dallamvilágot építette be a jazz stílusjegyei közé, hangszeres és kompozíciós munkássága egyaránt a műfaj legszűkebb elitjébe emeli. Legsikerültebb duóformációja Gary Burtonnal jó negyven éve működik, és ő is azon művészek közé tartozik, akik mindig új zenei kihívásokat keresnek. A Bartók iránti tiszteletből édesanyja által Bélának keresztelt amúgy tősgyökeres amerikai bendzsós nem a jazz felől érkezett. A bluegrasstól a funkyig számos stílusban játszott, és partnerei között neves jazzpianisták is voltak már McCoy Tynertől Marcus Robertsig. Jó értelemben vett zenei kaméleon. A két „stíluspolihisztor” élő koncerteken rögzített dupla albuma nemcsak egyfajta zenei szenzáció, de – szerencsére – élvezetes hallgatnivaló is. A tizennégy darab szerzői – három kivétellel – maguk az előadók, akik még részletes magyarázatot is adnak a közönség számára néhány újabb kompozíciójuk esetében. Corea jellegzetes zongorajátéka, fantasztikus billentéstechnikája, amely szólóban is lenyűgöző, harmonikusán illeszkedik a bendzsó hihetetlenül virtuóz előadásához. A ritmusszekció hiányában Corea érdeme az, hogy a hallgatónak nincs semmiféle hiányérzete, és a két zenész erősíti egymás hatását. Dialógusuk egyszerre szellemes és érzékeny, játékos és elmélyült. Két jó barát spontán beszélgetése, amely e mini zenekar tagjainak improvizációiban és empatikus összjátékában teljeseedik ki. Tökéletes mestermunka, amit a felvételek tanúsága szerint a közönség is rendkívül jól fogadott, és a közel kétórányi lemezváltogat is képes lekötöni a hallgató figyelmét!

Márton Áttila

Concord Jazz – Karsay és Társa
CJA-37992-02

KALTENECKER ZSOLT:
REVISITED

Érdemes analitikus figyelmet szentelni Kaldenecker Zsolt új albumának, s nem amiatt, mert a zenéje bármiféle „elemzés” nélkül nem értékelhető s élvezhető igazi, teljes minőségében. Tagadhatatlan ugyan, hogy a művész – e hasábokon is sokszor méltatott – polimetrikus, perkusszív, rendkívül részletgazdag zongorajátéka bármilyen megszólalásban vagy formációban is hangzik fel, egyébként is figyelmet követel a hallgatótól. Most sincs ez másképp. A Revisiteddel azonban egy olyan visszatekintést tesz saját pályáján, amit ha a cím alapján „felülvizsgálatként” értékelünk, talán túlzás nélkül mondhatjuk róla, hogy különös jelentőségű életművében. Szólóban zongorázik Kaldenecker a felvételen, és korábbi szerzeményeit játsza, olyan darabokat, amiket jellemzően trió felállásban, különböző hangszerelésekben és eltérő megfogalmazásokban már hallhattunk előző lemezein. Érdemes kicsit játszani azzal, hogy magunk is visszatekintünk a művész pályáján, újra elővesszük ezeket a számokat az elmúlt húsz évből, és összehasonlítjuk az akkori és mostani értelmezéseiket. Így még jobban érezhető, mennyire állhatatosan járja saját útját. Egyfelől ugyanazt játsza, mint mindig, másfelől mégis mást hallunk most tőle. Markánsabb és még egyedibb a Kaldenecker-hang, mint valaha, de emellett erősebb is, és némi dac is felfedezhető benne. Ez részben biztosan a személyes hangvétel miatt érezhető így. Az újragondolt szerzemények szóló előadásában jobban feltárulkozik a zongorista, mint trió felvételein, ez természetes. Másrészt szerintem ez a magabiztos, még határozottabb artikuláció azt üzeni: felülvizsgálat után is önmagához tért vissza Kaldenecker Zsolt. Nem is lehet, s nem is lesz ez másképp. Így, tovább.

Laczkó Krisztián

Hunnia Records
HRCD1515

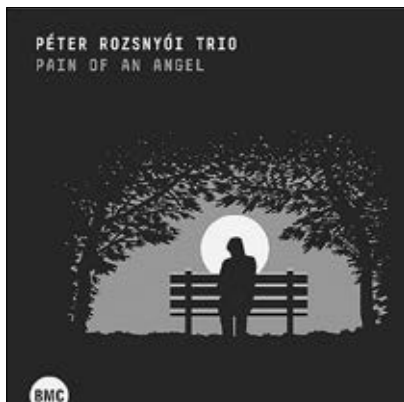
BRAD MEHLDAU:
10 YEARS SOLO LIVE

Tíz ujj, tizenkilenc európai helyszín (köztük a budapesti Zeneakadémia), négy CD, harminckét szám, öt óra zene – az érett férfikorba lépett Brad Mehldau tíz év terméséből válogatott zongorajátékát kínálja az album. Merész kezdeményezés, elsősorban a kiadó részéről. Keith Jarrett Sun Bears Concerts című, tízlemezes (LP) tour de force-a adódik párhuzamként, és nem csak a vállalkozás nagyságrendjét tekintve. Ami a hangszeres képességeket illeti, Mehldau nem marad el a nagy elődtől. Technikája virtuóz, billentése könnyed, kezei egyenrangúan, olykor fordított állásban működtek a billentyűket, tanúsodva képzettségéről és esztétikai érzékéről. Személyes vonzalmairól a műsorválasztás mond többet. A négy CD meghatározott szerkesztési elvek alapján, történeti rendezve sorakoztatja a felvételeket ezekkel a címmel: Sötét/Világos (vagy: súlyos/könnyed), Koncert, Intermezzo/Visszatekintés, e-moll /E-dúr). A válogatásba mindössze hat saját szerzemény került be, ami arra utal, hogy Mehldau elsődlegesen hangszeres előadónak és nem zeneszerzőnek tartja magát. A feldolgozások között vannak örökzöldek, modern jazzikonok (Monk, Coltrane), popsámok (Beatles, Pink Floyd, Beach Boys, Nirvana), illetve klasszikus előzmények (Brahms) – ami a zenei horizont tágasságát jelzi. A vibrálóan színes előadásmód aláhúzza Mehldau helyét a magasán jegyzett zongoristák sorában. Alapvetően tonális felfogása, romantikus beállítottsága, játékanak érzelmi töltése nyilvánvalóvá teszi, hogy az európai iskolán, és nem a fekete hagyományokon nevelkedett. Kivételes formakultúrája az előbbinek tulajdonítható, az érdesség hiánya az utóbbival magyarázható. A hallgatón múlik, hogy melyiket részesíti előnyben.

Turi Gábor

Nonesuch/Warner – Magneoton
7559795075

**ROZSNYÓI PÉTER TRÍÓ:
PAIN OF AN ANGEL**

A harmincöt éves zongorista játékát hallgatva az lehet a benyomásunk, hogy életkorához vagy tizenöt évet „hozzátagadhatna”. Mérheterlen bölcsesség, élettapasztalat, sok fájdalom és szépség lenyomata árad Rozsnyói Péter keze alatt hangszeréből. Hogy a szomszédos hasábon tárgyalt előadóval kapcsolatban a recenzens leszögezi, zenéjét milyen nagy mértékben meghatározó szempont emberi mivolta, úgy ez a megállapítás Rozsnyóiával kapcsolatban is helytálló. Nem kell hozzá személyesen ismernünk: a hét saját kompozíciójából, előadásmódjából, témaválasztásai-ból is kiderül. A lemezt triója egykori dobosának, a tragikus körülmények között, fiatalon elhunyt Mohay Andrásnak ajánlotta, őt idézi meg a cím-adó szám, illetve a Heartbeat of a Friend who is no more című ballada. Hogy mekkora úrt hagyhatott Rozsnyóiában Mohay elvesztése, érzékelteti a zene maga, és jelzi a tény, hogy egy éven át nem találta meg a megfelelő dobos partnert, akivel trióját tovább éltetheti. A megfelelő lelki és zenei társra a hosszú évek óta Svédországban élő, ezért itthon eddig keveset hallott Csörsz Zoltán személyében talált rá, az új lendületet nyert trióval pedig hamar stúdióba is vonultak. Már az első hangok felcsendülésekor a legnagyobb formátumú elődök képe suhan át lelki szemünk előtt, Bill Evansé, Keith Jarretté. A gyönyörűen felépített, először rendkívül gazdaságosan elhelyezett, majd egyre komplexebb futamokat formáló hangokból kialakuló, a mainstream jazz és a romantikus szerzők, főleg Chopin hatását mutató darabok tökéletes tudatosságról és arányérzékéről, alázatról és kivételes technikai tudásról árulkodnak. A kísérő és a szólista szerepében is brillíroz Orbán György bőgős, ahogy Csörsz is a doboknál. *Bércesi Barbara*

BMC Records – MG Records
BMC CD 225

**BORBÉLY MŰHELY:
GYERE HOZZÁM ESTÉRE**

Két évvel a nagyszerű Magyar jazz-rapszódia (Gramofon, 2014. nyár, 76. oldal) után a Borbély Műhely – a külföldi jazzbarátok kedvéért: Mihály Borbély Quartet – most még magasabbra tette a léceket – ha egyáltalán lehet. Ha csak azt írom, hogy Borbély Mihály nemzetközi összehasonlításban is kimagasló, számos stílusban és műfajban otthonos, egyéni sounddal rendelkező multiinstrumentalista fűvös, akkor nem írtam eleget. Mert pont a lényegét felejtettem volna el: hogy jó ember, akit tiszta szándék vezet, szereti a zenét és a muzsikustársait. A szakmai tudás és az emberség legmagasabb foka pedig olyan ritka párosítás a zenei életben, mint a fehér holló. A Gyere hozzám estére (Be By Me Tonight) című albumon nagy változás, hogy a Műhelyben az időközben szép amerikai pályát befutó Szabó Dániel helyett Tóth Áron zongorázik. A fiatal és félelmetesen sokoldalú Tóth ma már sokkal több, mint reménység: nemcsak virtuóz, de a kompozíciók zenei mélységeit is pontosan érzi. A bőgős és a dobos (Horváth Balázs, Baló István) személye nem változott, s így az a roppant magabiztos, közben szingazdag, változatos basszus- és ritmus-fundamentum sem, ami a Borbély Műhelynek kezdettől sajátja. A feldolgozások és tisztelgések (ld. a remek Kodály-hommage-t) helyett most az eredeti kompozícióké a főszerep. Hetet Borbély írt, egyet-egyét a társakkal közösen: a Gyerünk – Come On Balóval, a Már megint ezek a tündérek Horváthtal, a Hála pedig Tóthassal közös darab; az Epigramma Tóth szerzeménye. A menü a szokásos: magyar és délszláv népzenei motívika, jazzes harmóniak és ritmika, időnként egy kis kortárszenei vagy mainstream kitekintés. De ezt a jól bevált receptúrát nem hiszem, hogy valaha is meg lehet unni. *Retkes Áttila*

BMC Records – MG Records
BMC CD 231

**HANS LÜDEMANN:
DAS REALE KLAVIER**

Hogy a lényeggel kezdjem, nagyon nem bántam meg, hogy ebben a szezonban ezt az albumot választottam. Arra már rengeteg példát láthattunk a jazz elmúlt száz évében, hogy léteznek technikailag és elméletileg is nagy tudású zongoristák, akik képesek szólóban, egy albumnyi időtartamban élvezhető és ötletes mondanivalót megszólaltatni. Lüdemann is kétségtelenül rendelkezik ezzel a tudással. Ettől azonban még nem volnék olyan lelkes, mert az évtizedek óta mániákusan ismételt nézetem szerint azokat a produkciókat, amelyek nem képesek valamilyen formában visszatükrözni a kort, amelyben születtek, lehet örömmel játszani és hallgatni, de nem tartoznak egy súlycsoportba azokkal, amelyek valami újat tesznek hozzá a zene evolúciójához. A szaksajtónak és a közönségnek is joga van ünnepelni, ha valaki ma remek bebop vagy smooth jazz lemezeket készít, de ezek a 30-50 éve kicsiszolt műfajokban biztosra menő produkciók a jazz fejlődése szempontjából teljesen érdektelenek, és Lüdemann ezt pontosan tudja. Már az album címében is van egy kis csavar, ugyanis nem csak „reális”, hanem virtuális zongora is hallható a lemezen. Ez egy alapvetően tradicionális hangzású, akusztikus hanganyag esetében nagyon érdekes vállalkozás, amit Lüdemann már a 2011-ben megjelent ötlemez Die Kunst des Trios című sorozatában is bemutatott. Persze 2015-ben már nem az a kérdés, hogy ki az első, aki ezt vagy azt kipróbálta a zongorán, hanem az, hogy mennyire sikerült eredeti és organikus módon beépíteni az anyagba a „kísérleti” elemeket. Lüdemann ismét nagyon finoman, hibátlan ízléssel és érzékkel építi be a naprakész elektronikus megoldásokat az akusztikus zongorotextúrákba, és megint vitathatatlanul eredetit alkotott. *Huszár Endre*

BMC Records – MG Records
BMC CD 219

**SARAH MCKENZIE:
WE COULD BE LOVERS**

Impulse! – Universal
602547421173 ●●●●○

Az ausztrál születésű, Párizsban élő énekesnő a negyvenes-ötvenes évek hagyományában fogant, nagyszerű albummal állt elő. Stílusa valahol Anita O'Day és Annie Rossé között mozog, dögös, jazzes, időnként cinikus, humoros hanglejtéssel és kőkemény szvingérezéssel. A két nagy divától eltérően viszont nincs agyoncigarettázottan fátyolos hangja. A szövegeket jól kezeli. A lemez standardek és saját szerzemények keveréke, de saját dalai megütik az örökzöldek nivóját. Érdekes módon alig scattal, legfeljebb tölteléként egy-két taktus erejéig, de annyira jazzes a stílusa, hogy az embernek nincs hiányérzete. Jóval több a tempós, humoros szám az albumon, mint a ballada. A kísérő zenészek javarészt maguk is ausztrálok, nincs közöttük ismert név, de mindnyájan a helyzetük magaslatán állnak. Sarah McKenzie albuma nem nyit új fejezetet a jazz történetében, ám roppant élvezetes. *Pallai Péter*

**SÁRIK PÉTER:
IDEBENT – ODAKINT**

Innovative Artist Management
IAM SP ●●●●○

Könnyed, popos albummal lépett meg bennünket Sári Péter. A megjelentét egyrészt a kifejezetten – és szándékoltan – „rádióbarát” hangvétel, valamint a meghívott vendégmuzsikusok szereplése okozza. Sári kedvenc zenésztársai számára írt tucatnyi számot, mindenkinek saját

stílusában, és ki-ki előadóként, társszerzőként vagy akár dalszövegíróként is közreműködik a lemezen. A dalokat Berki Tamás, Falusi Mariann, Pély Barna, Sena, Palya Bea, Micheller Myrtil, Luiza Zan és MC Kemon éneklé, a kíséretet kiváló jazzisták játsszák, így kitalálható, hogy igen eklektikusra sikerült a teljes lemez. Néha táncos revüműsorba vagy musicalbe csöppenünk, majd lírai pop, aztán lendületes pop-rock, sőt rap szól. A zene csak nyomokban tartalmaz jazzt, és a szerző-zongorista Sári is csak néha kerül előtérbe egy-egy szólóval, de a hangszerelés gazdag és igényes. Slágergyanús korong. *LK*

**ÁVÉD JÁNOS-FENYVESI
MÁRTON-BENKÓ ÁKOS:**

BALANCE
BMC Records – MG Records
BMCD 227 ●●●●○

Leszögezhetjük, hogy a hazai jazz egyik kiemelkedő egyénisége a sokoldalú szaxofonos-zeneszerző Ávéd János, akinek „játsszótere” a Euro-African Playgroundtól a Kéknyúlíg, a MAO-tól a Balance-ig tart, nem is beszélve más formációkban való vendégszerepléseiről. Két társa is otthonosan mozog minden stílusirányzatban, és egyenrangú partnerei nemcsak az interpretációban, de a komponálásban is. Nem csoda, hogy basszushangszer hiányában is tökéletes egyensúlyt hoznak létre eklektikus zenei világukban, amelyben szabadon közlekednek a népzenei elemektől a mainstream jazzig, a kortárs kamarazenétől az alternatív zenei vonulatokig. A 2010 óta működő rendhagyó formáció első albuma mérföldkő a hazai improvizatív zene történetében. A progresszív törekvéseket támogató kiadó érdeme, hogy az Opus Jazz Clubban két koncerten rögzített zenei matériát közzé tette. *MÁ*

**HAJDU KLÁRA:
PLAYS STANDARDS**

Grund Records
GR 062 ●●●●○

Amikor először hallottam Hajdu Klárát énekelni, azonnal megfogott gyönyörű, érzéssel teli hangja, de csak találgatni tudtam, hogy képes-e improvizálni. Most album formában kaptam választ a bennem rekedt kérdésre. Sem a gyönyörű hang, sem pedig az érzés nem kopott meg az évek során. Sőt! És Klára tud rögtönözni is, mégpedig igen melodikusan, noha az albumon ez csak rövid részekre korlátozódik, mert Chet Baker-émlékalbumról van szó, és a néhai amerikai trombitás énekes minőségében nemigen scattelt. Klára gyönyörűen interpretálja a balladákat, kivételes tisztasággal hozza a szövegeket. Több számban Fekete-Kovács Kornél trombitája hallható, aki roppant finoman és egyéni módon állít emléket Baker trombitás énjének. Említést érdemel Oláh Krisztián játéka, aki növekvő zenei érettségének jeléül képes volt saját megközelítésmódját alárendelni az énekesnő stílusának. *PP*

**IBRAHIM MAALOUF:
KALTHOUM**

Impulse! – Universal
060254749696 ●●●●○

A Kalthoum több rutinos etnojazz-nél. A libanoni származású trombitás egy elsőrangú amerikai postbop zenekarral fogott össze, hogy bevezetésből, két nyitányból, illetve négy főtételből álló szvitet adjon elő, mely minden idők talán leghíresebb egyip-

tomí énekesnője, Fatima Ibrahim, azaz Om Kalthoum (1898-1975) előtt tiszteleg. Az imám lányaként született Kalthoum állítólag fejből tudta az egész Koránt, és 1944-ben olyan kitüntetést kapott, amely csak királyi sarjnak járt Egyiptomban. Maalouf zenekara természetesen Kalthoum-témákra játszik rá, úgy-hogy a zene európai formájában keverednek az amerikai jazz és az arab tradicionális muzsika elemei. Ráadásul Maalouf az apja által kifejlesztett négyventiles trombitát használja, amellyel meg tudja szólaltatni a témáihoz szükséges keleties negyedhangokat. A CD-hez Ronald Martinez művészeti aktfóitót mellékeltek. *Máté J. György*

**CIMBIÓZIS:
BUDAPEST ANZIX**

Fonó Budai Zeneház
FA 376-2 ●●●●○

Az egyik legkiválóbb magyar improvizatív zenész, Lukács Miklós cimbalomművész 2013-ban egy újabb formációval is színpadra lépett: Baló István dobossal és Orbán György nagybőgőssel alakított triót, amely nemcsak szólísta, hanem szerzői-hangszerelői erényeit is megmutatja. A név a szimbiózisra utal, a három tag ereje összekapaszkodva valóban meghatározó. Új lemezének pompás számaikat egy Monk-főhajtás és a Szomorú vasárnap keretezi, a kompozíció és a tematikai változatosság kivételes. Meg is hívta Winand Gábort és Fekete-Kovács Kornélt ezek kidomborítására. A lemez többféle interpretációra hív: lehet egy nap története, az egész élet totalitása, a város albuma, és ezeket tovább gazdagítja Kiss Dóra izgalmas Budapest-fotósorozata. Tehetsége már világszám szólólistává tette; ez a lemez Lukács zenekarvezetői hozzáállását a művész alázatának diadalává emeli. *ZK*

SILENCE FICTION

Binder Music Manufacturing

BMM20150499507467 ●●●●○

Rengeteg munkát fektetett első lemeze elkészítésébe az egy ideje kvartettként működő Silence Fiction zenekar. Ritkán tapasztalható efféle igényesség egy pályakezdő formációtól – bár a Kanizsa Georgina énekesnő, Vikukel Dániel zongorista, Miskolczi Márk bőgős és Urbán Marcell dobos alkotta csapat pályakezdő mivoltát lassan már maga mögött hagyja. Kanizsa és Vikukel szerzőpárosként is működik, a tizből négy szám sajátjuk, a többi kedves jazz- és popszámaik átdolgozása; feltűnik Sting, a Radiohead és a Nirvana is. Darabjaik fordulatosak, átgondoltak, kidolgozottak. A lemez kiállítása is nagyon szép. Gina hangja tiszta, erőteljes, néha picit nyers, de képes többféle árnyalatot megjeleníteni. Dávid remek zongorista és hangszerelő. A ritmusszekció viszont mint ha egy függöny mögött bújna meg, számomra hiányzik a groove-ok pregnánsabb megformálása, a definiáltabb tempók. *BB*

LASZLO GARDONY TRIO: LIFE IN REAL TIME

Sunnyside Records

SSCD 4019 ●●●●○

Óriási sikert aratott januárban a Műpában Gárdonyi László triója, amelyben akkor is John Lockwood bőgőzött és Yoron Israel dobolt. Ahogy a koncerten, ezen a lemezen is bemutatják, hogy bármilyen stílushoz nyúljanak, legyen az modális jazz, boogie woogie, contemporary

vagy más irányzat, tökéletes a megformálás, miközben „real time”-ban vagyunk. Az albumon – amely a Boston Globe magazin kritikusai szavazásán a 2015-ös év tíz legjobb jazzlemeze közé került – a tizenhárom éve együtt dolgozó trió mellett Stan Strickland, Don Braden és Bill Pierce szaxofonosok hallhatók, nem is akármilyen formában. Szólóikkal rendre ellopják a showt, de ezt Gárdonyi hallhatóan nem bánja, hiszen a Berklee Performance Centerben rögzített koncerten teljes a szinergia a hat muzikus között. Ezt a fajta zenélést tanítani lehetne – még szerencse, hogy Gárdonyi és kollégái ezt teszik a Berklee-n. *BB*

TORSTEN GOODS: THANK YOU BABY!

ACT – Hangvető

ACT 9731-2 ●●●●○

Az ír származású gitáros-énekes előadói habitusa George Benson korai művészetét idézi, szerzeményeit pedig Joe Sample dalaihoz hasonlítják kritikusai. Kétségtelenül van benne valami. A fanyalgók szerint R&B-előadónak túl jazzes, jazz-zenésznek meg túlságosan R&B-művész. A neves müncheni kiadó mégis jól döntött, amikor vállalta Goods új albumának kiadását, amelyen az európai jazzszíntér kiválóságai: Roberto Di Gioia billentyűs, Tim Lefebvre basszer és a dobos Wolfgang Haffner kísérik. Tíz remek melódia olyan szerzőktől, mint Nat Adderley, Ray Charles, Leadbelly vagy Oscar Brown Jr. és még három saját kompozíció is, amelyek szervesen illeszkednek a dalok sorába. A mostanában divatos smooth jazz legjobb változata, ami erős hatást gyakorol a hallgató érzelmére. Lehet, hogy az ortodox jazz hívóknak nem kedvére való, de hogy a műfaj népszerűsítésének hasznos eszköze, az biztos. *MA*

BOGDÁN NORBERT: KI TUDJA?

Camp Europe

HU-A7Y15 ●●●●○

A Snétberger Zenei Tehetségközpont kiemelkedő adottságokkal rendelkező hallgatója, Bogdán Norbert első lemeze csak nyomokban tartalmaz jazzt, ennek ellenére van helye ebben a rovatban. Énekhangja varázslatos, hangszíne teljesen egyedi, és technikája nagyszerű. Az első számban, amely öt másik mellett saját szerzemény, gitáron kíséri magát. A lemezen jórészt jazzmuzikusok csatlakoznak hozzá, Barcza Horváth József bőgőn és basszusgitáron, Lamm Dávid gitáron, Rozsnyói Péter zongorán, Dész András ütőhangszereken, valamint Szénási Tibor harmonikán és Rózsa Béla gitáron. Bogdán saját szerzeményei úgy hatnak, mintha autentikus népdalok lennének a kárpát-medencei roma folklór különböző ágaiból. A magyar prozódia néha furcsa, de a saját szövegek is jól adják a népi téma- és motívumkészletet. Popos stílusban is előad két eredeti szerzeményt. Ki tudja? Még sztár is lehet belőle. *BB*

MEZEI SZILÁRD: POLAR Not Two

●●●●○

Legutóbb big band-, most szeptettformációt választott a mélyhegedűs arra, hogy improvizáló muzikusainak lehetőséget teremtsen kilépni a kizsenekari keretek közül, és hogy nagyobb struktúrákból álló szerzeményeket szólaltathassanak meg.

Ellentétben a korábbi „vad” dupla albummal, itt hagyományosabb szerkezetű kompozíciók szerepelnek a repertoárban. A héttagú csoport hol az európai improvizatív tradícióban, hol inkább amerikai „free” idiómában gondolkodik. A terjedelmesebb Vándorlás – Akkorra például Ornette Coleman szerzői stílusát idézi, a Hép 22-ről pedig Sun Ra Where is Tomorrow című darabjára asszociálhatunk. A témák alaposan kidolgozottak, s a rögtönzési szabadság is kontrollált. A szeptett egyszerre mutatkozik könnyednek és fegyelmeztetnek, minden tag kiválóan érti és érzi a diskurzust, amelyben mozognak. A felvétel a 2013-as Kanizsa Jazzfesztiválon készült. *MJGy*

DUDÁS LAJOS: RADIO DAYS Jazzsick

●●●●○

Dudás Lajos két albummal ünnepelte hetvenötödik születésnapját. Míg a Brückenschlag a Deutsche Kammerakademie Neuss, illetve a Dudás Quartet közreműködésével készült, és hat pontot érdemlő produkció, a Radio Days esetében meg kell elégednünk az öttel. Mint címe is jelzi, a CD a klarinétos rádiófelvételeiből válogat. Van miből. A régebbi kölni anyagban fusiondarabok hallhatók trióban és vendégekkel, például Toto Blankéval, aki egy remek gitárszólóval színesíti a lemezt. A Kukeri Dance és az Urban Blues – Dudás két híres szerzeménye – a Studio 11-gyel szólal meg budapesti változatokban. Az utolsó hét számban különböző kizsenekari kontextusokban szerepel a klarinétos. A stílusspektrum a stilizált bossa novától és a modális daraboktól az atonális szerzeményekig ível. Az anyag mégis egységes: azzá teszi a gyönyörű tónus, a tiszta frazírozás és a virtuóz játék. *MJGy*

CSÍK ZENEKAR 25 – KONCERTFILM

Huszonöt év fontos állomásait, slágerré vált összeállításait foglalta össze a Csík zenekar 2015. december 30-án, a nagy születésnap koncertjén. Ennek a műsornak a különlegességét nemcsak a jubileum adta, hanem az a tény is, hogy ekkor állt össze először teljes létszámban a Csík zenekar és a Kispál és a Borz, egy hosszabb örömmzenésre. Persze a népzene és a könnyűzene velük sokszor fellépő vagy egykor együtt dolgozó neves alakját színpadra hívták, így Berecz Andrásról a rackajames Ferenczi Györgyön, illetve Dresch Mihályon át egészen Presser Gáborig tart a rangos névsor. A koncertet műfaji sokszínűség jellemzi, de az is újdonság, hogy a Kispál és a Borz is egy meglepetéssel készült, az egykori címadó mezőségi dal, a Be sok eső, be sok sár kezdetű népdal feldolgozásával. Meglepően jó a megközelítésük, ahogy a régi dallamból egy egészen új születik, új alapokon valóban műfajt vált az adott dallam. Valahol ezt a hozzáállást hiányolom a Csík zenekar számaiból, amikor a könnyűzenei slágereket át-hangszerelik: a hegedűből és a brácsából fakadó új hangszíneken kívül nem igazán nyúlnak bele az adott szám szövetébe, nem próbálják meg átalakítani, a népzene felé közelíteni, legfeljebb egy-egy közjátékkal töldik meg. Az autentikus részek hangulatosak, Dresch Mihály furulyás moldvai feldolgozása pedig egészen különleges, nemcsak a játéka, hanem az egész zeneisége messze a többi közreműködő fölé magaslik. A koncert-DVD-n a Csík zenekar Fitos Dezső táncos csapatával is kiegészül, akiknek szilaj mozdulatai kiemelik a zene ritmusát. A finálé hosszan tartó közös éneklése egy színpadra hozza Berecz András és Presser Gábort, ami minden bizonnyal nem mindennapi jelenség.

Kiss Eszter Veronika

Fonó Budai Zeneház
FA 374-3

SAM AMIDON: LILY-O

Sam Amidon énekes-gitáros, bendzsón és hegedűn is játszó folkmuzsikus. A mindössze harmincöt éves zenész fiatal kora ellenére már hatodik lemezét jelentette meg, ami nem is annyira meglepő annak ismeretében, hogy szülei is népzeneészek, így az anyatejjel szívta magába Észak-Amerikának old-time, ír és skót gyökerekből táplálkozó népzenejét. A Lily-O egy kivétellel tradicionális feldolgozásokat tartalmazó album, amelyek természetesen Amidon saját képére formálva szólalnak meg. Eddig mindez egy megszokott folklemez fül-szövegében is állhatna, de Amidon nyitott más műfajok irányába. Eddigi talán legmeglepőbb együttműködése a New-York-i avantgárd legendás alakjával, John Zorn szaxofonossal zajlott. Én először akkor hallottam róla, amikor két éve alkalma nyílt együtt játszania tinédzser éveinek bálványával, Bill Frisell-lel. Frisell annak ellenére, hogy korunk egyik legmeghatározóbb jazzgitárosa, mindig is erős kötődést érzett a countryzene iránt, nem meglepő hát, ha kettőjük együttműködése folytatódott, ennek tanúsága ez a mostani lemez. Amidon megszokott ritmusszekciójával – Shahzad Ismaily bőgős és az ütős Chris Vatalaro –, valamint Björk producerével Valgeir Sigurðssonnal kiegészülve készítették el a CD-t, ahol szervesen olvad össze a zenekarvezető hagyományos előadásmódja és Frisell gyakran visszhangokkal és torzítókkal színesített modern játéka. A legerősebb darab a lemez címadó dala, a „Lily-O”, egy gyilkosságballada, ahol az egyébként is nyomasztó szöveget igazi rémálommá emeli Frisell effektezett gitározása. Negatívumként mindössze az hozható fel, hogy a számok gyakran hasonló hangulata és tempója kicsit egysíkúvá teszi ezt az amúgy nagyon szép muzsikát. *Pármiczky András*

Nonesuch/Warner – Magneoton
543642

CIRKUSZ-KA: LAKES AND SEAS / VÁROSI MESE

Meglehetősen sok műfajt igyekeznek közös nevezőre hozni a Cirkuš-KA: a fado, a bossa-nova, a sanzon, a tangó, a flamenco, a magyar népzene és a jazz találkozik a sajátos, kissé eklektikus dallamvilágukban. Technikailag pontos és szépen megoldott előadást hallunk, egyfajta minden számat átítató melankóliával. Ez a sajátsága a zenekarnak egy különleges hangulatot teremt, hosszú, téli estékre elgondolkodtató pillanokat hoz, az élet értelméhez visz közelebb. A Városi mese duplalemezes kiadásában koncertfilmet és CD-t is találunk, és ezen még inkább egyértelművé válik saját meghatározásuk, az „álmovilágzene”. Mindazonáltal hosszú időn át hallgatva valahol kissé hiányérzetet is kelt ez a csöndes, visszafogott, elmosódott hangkép. A jól alkalmazott beszéd, énekesbeszéd és ének aránya, a halk és csendes kíséret, a dallamok tömörsége és kifejező értéke mellett egy idő után egy kicsit tüze-sebb ritmusokra is vágya az ember. A Lakes and Seas című lemezük angol nyelvű próbálkozása kevésbé hiteles, magyarul viszont nagyon is megfogja az embert Szlávics Anna éneke, aki a gitáros Rock Tamással együtt olyan egységet alkot, amilyennel nem mindennap szembesül az ember a színpadon. Ők jegyzik a számokat is, és ez a belülről fakadó, szívből jövő előadás határozza meg a zene kisugárzását is.

Kiss Eszter Veronika

Szerzői kiadás / Narrator Records
katalógusszám nélkül / NRR 146

BUDAPESTI ZENEMŰBOLTOK

- Fonó Budai Zeneház – 1116 Budapest, Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – 1061 Budapest, Andrássy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – 1053 Budapest, Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája / Rózsavölgyi CD Bolt – 1095 Budapest, Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – 1052 Budapest, Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Relay – 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Relay – 1052 Budapest, Deák Ferenc tér – aluljáró
- Inmedio – 1052 Budapest, Váci utca 10.
- Inmedio – 1052 Budapest, Városház utca 3-5.
- Relay – 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay – 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay – 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio – 1087 Budapest, Kerepesi út 9. – Aréna Pláza
- Inmedio – 1106 Budapest, Őrs Vezér tere 25/A – Árkád
- Inmedio – 1123 Budapest, Alkotás u. 53. – MOM Park
- Inmedio – 1124 Budapest, Apor Vilmos tér 11-12. – Hegyvidék Bevásárlóközpont
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér 2/B – Érkezés
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér 2/B – Indulás
- HUB – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér – Skycourt
- Relay – 1191 Budapest, Vak Bottyán utca 75. – Köki Terminál

LAPKER – VIDÉK

- Inmedio – 2100 Gödöllő, Szabadság tér
- Városi Könyvtár 2100 Gödöllő, Dózsa György út 8.
- Inmedio – 2120 Dunakeszi, Fóti út 120. – Tesco
- Inmedio – 2600 Vác, Deres utca 2. – Tesco
- Relay – 2700 Cegléd, Kölcsey tér 3.
- Relay – 2890 Tata, Váralja út 5. – Volán pályaudvar
- Inmedio – 3100 Salgótarján, Erzsébet tér 5.
- Inmedio – 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio – 3400 Mezőkövesd, Mátyás király út 101.
- Inmedio – 3527 Miskolc, József Attila utca 87. – Auchan
- Inmedio – 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 10.
- Inmedio – 4027 Debrecen, Bibic utca 2.

- Inmedio – 4700 Mátészalka, Alkotmány utca 1/a
- Relay – 5000 Szolnok, Jubileum tér – Vasútállomás
- Inmedio – 5430 Tiszaföldvár, Malom utca 3/6.
- Inmedio – 5900 Orosháza, Vásárhelyi út 23/a – Tesco
- Inmedio – 6000 Kecskemét, Petőfi Sándor u. 2.
- Inmedio – 6722 Szeged, Dugonics tér 1. – Kárász
- Inmedio – 6722 Szeged, Mars tér 20/b – Nagycsarnok
- Inmedio – 7400 Kaposvár, Berzsenyi utca 1-3. – Kaposvár Pláza
- Inmedio – 7600 Pécs, Széchenyi tér keleti oldal
- Inmedio – 7621 Pécs, Bajcsy út 11. – Árkád
- Inmedio – 7631 Pécs, Kincses út 1. – Tesco
- Inmedio – 8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. – Alba Pláza
- Inmedio – 8200 Veszprém, Kossuth utca 1.
- Inmedio – 8800 Nagykanizsa, Európa Tanács u. 2. – Nagykanizsa Pláza
- Relay – 8900 Zalaegerszeg, Bajcsy Zsilinszky tér 1. – Vasútállomás
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Kossuth Lajos utca 32.
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Sport utca 1. – Tesco
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Zrínyi Miklós utca 1. – kórház
- Inmedio – 9001 Győr, Csókás utca 4.
- Inmedio – 9001 Győr, Hermann Ottó utca 25.
- Inmedio – 9200 Mosonmagyaróvár, Kormos ltp. 2-4.
- Inmedio – 9400 Sopron, Magyar út 5.
- Inmedio – 9400 Sopron, Széchenyi tér
- Relay – 9700 Szombathely, Ady tér – Volán pályaudvar

VIDÉKI KÖNYVESBOLTOK, HANGLEMEZBOLTOK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Cédus Könyvkereskedés és Antikvárium – 9400 Sopron, Bunker köz 2.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Könyvjelző / Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglemez- és CD-szükszlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.

Megújult a Gramofon internetes oldala:

www.gramofon.hu

GAZDAG TARTALOM, ÁTTEKINTHETŐ ROVATSRUKTÚRA

- Minden, amit a Gramofon folyóiratról, a Gramofon Könyvekről, a Gramofon-díjkiosztóról és az ICMA díjkiosztóról tudni érdemes
- Hanglemezkritikák és koncertbeszámolók
- A folyóirat tartalmától eltérő, értékes zenei írások
- Cikkarchívum 2011–2015
- Letölthető korábbi lapszámok (PDF)

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

Könyvsorozatunk 2001 és 2015 közötti kiadványait megismerheti és megrendelheti a www.gramofon.hu oldalon

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

ZENEAKADÉMIA
KONCERTKÖZPONT

ZENEAKADEMIA.HU

ZENEAKADÉMIA
NAGYTEREM

JAZZ ITT!
CHARLES
LLOYD
& JASON
MORAN DUO

2016.05.20.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

**BUDAPESTI
FESZTIVÁLZENEKAR
FISCHER IVÁN
2016-17-ES ÉVAD**

HALLGATUNK EGYMÁSRA

BÉRLETEK MÁRCIUS
18-TÓL KAPHATÓK

WWW.BFZ.HU